

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC

4. zasedání zastupitelstva města dne: 29. 4. 2010

Bod pořadu jednání:

Věc: Schválení IPRM Liberec - Atraktivní a kvalitní život v Liberci a zařazení projektového záměru Centrum pro přírodu do indikativního seznamu projektů IPRM

Zpracoval: Ing. Michal Verešćák

odbor, oddělení: odbor Koordinátor dotací EU

telefon: 48 524 3191

Schválil: vedoucí oddělení

vedoucí odboru Ing. Tomáš Hampl

Projednáno: Ing. Jiří Kittner, primátor SML

Poznámka:

Předkládá: Ing. Jiří Kittner, v. r.
primátor města

Návrh usnesení

Zastupitelstvo města po projednání

s c h v a l u j e

- 1) dokument IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci schválený Řídícím výborem IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci.

- 2) zařazení projektového záměru Centrum pro přírodu předkladatele Čmelák – společnost přátel přírody do indikativního seznamu projektů IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci.

p o v ě ř u j e

- 3) Ing. Jiřího Kittnera, primátora SML, k zajištění dopracování kompletní žádosti a jejímu odevzdání poskytovateli dotace v termínu výzvy.

Důvodová zpráva

Ad 1)

Zastupitelstvo SM Liberce na svém zasedání dne 29. 10. 2009 schválilo zahájení tvorby tématického Integrovaného plánu města s názvem „IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci“, který bude podán do výzvy na předkládání integrovaných plánů vyhlášené poskytovatelem dotace (Regionální rada NUTS II Severovýchod). V této výzvě je alokováno ze strukturálních fondů 540 mil. Kč a trvá do 28. 5. 2010.

Příprava integrovaného plánu probíhala v souladu s deklarovaným harmonogramem a především v souladu s principy a metodikou poskytovatele dotace i metodikou nadřazenou.

Dokument IPRM byl schválen na šestém řádném zasedání Řídícího výboru IPRM dne 6. 4. 2010 a nezbytnou podmínkou pro jeho vyhodnocení poskytovatelem dotace je projednání a schválení dokumentu v orgánech města.

Dokumentace předkládaná poskytovateli dotace je členěna takto:

1. Formulář pro předložení IPRM (žádost o poskytnutí dotace)
2. Povinné přílohy k žádosti IPRM
 - a) Dokument IPRM (text a přílohy textu dle definované struktury)
 - b) Doklad o právní subjektivitě (doklad o přidělení IČ)
 - c) Doklad o posouzení vlivů projektu na životní prostředí
 - d) Popis opatření/aktivit v IPRM (viz kapitola 3 dokumentu IPRM)
 - e) Finanční analýza města (viz kapitola 1.2.9. dokumentu IPRM)
 - f) Rozpočet IPRM (viz kapitola 5 dokumentu IPRM)
 - g) Rozpočtový výhled města k IPRM
 - h) Seznam schválených dílčích projektů (schváleno zastupitelstvem města usnesením č. 57/10)
 - i) Čestné prohlášení o souladu IPRM s legislativou ČR a EU

Předmětem bodu 1 návrhu usnesení je dokument IPRM (tedy bod 2.a výše uvedeného seznamu).

Předpokládaný harmonogram následujících kroků:

- 1) duben 2010 – projednání a schválení dokumentu IPRM v orgánech města, kompletnost žádosti
- 2) květen 2010 – dopracování, kompletnost a odevzdání žádosti poskytovateli dotace
- 3) červen – září 2010 vyhodnocení a schválení žádosti poskytovatelem dotace
- 4) říjen 2010 – podpis smlouvy o alokaci prostředků na IPRM
- 5) listopad 2010 – začátek realizační fáze IPRM
- 6) 30. 6. 2015 – uzavření IPRM.

Ad 2)

Věcný proces tvorby IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci byl završen veřejným projednáním dokumentu IPRM dne 29. 4. 2010. Připomínky vzešlé z tohoto jednání byly projednány orgány IPRM (Pracovní skupinou a Řídicím výborem). Tyto orgány však v první řadě projednávaly připomínky relevantní k procesu přípravy IPRM a k samotnému dokumentu IPRM.

Veřejné projednání dokumentu IPRM a vypořádání připomínek z něj vzešlých je poskytovatelem dotace vnímáno jako velmi zásadní v procesu přípravy IPRM. Po širším vyhodnocení připomínek vzešlých z veřejného projednání a na základě upřesňující diskuze s předkladatelem projektového záměru předkladatel IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci navrhuje zařadit tento projektový záměr do indikativního seznamu projektů IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci.

Projekt Centrum pro přírodu je beze sporu projektem naplňujícím vize a cíle integrovaného plánu. Navíc zařazením tohoto projektu do indikativního seznamu projektů realizovaných v rámci IPRM a jeho realizací posílí SML jako nositel IPRM princip partnerství, na který je kladen poskytovatelem dotace značný důraz.

Ad3)

Kompletní žádost o poskytnutí dotace včetně povinných příloh definovaných poskytovatelem dotace (tedy dokumentace uvedená v bodě 1 důvodové zprávy) nebude předmětem schvalování v orgánech města tak, jako je tomu v případě dílčích projektů naplňujících vize a cíle integrovaného plánu. Povinné přílohy žádosti o poskytnutí dotace jsou v současné době zpracovávány. Po schválení dokumentu IPRM zastupitelstvem SML zajistí manažer IPRM kompletní dotační žádosti a její předložení poskytovateli dotace.

INTEGROVANÝ PLÁN
ROZVOJE MĚSTA
LIBEREC
—
ATRAKTIVNÍ A KVALITNÍ
ŽIVOT V LIBERCI

Zadavatel:

STATUTÁRNÍ MĚSTO LIBEREC

Zpracovatel:

EUMONIA, spol. s r.o.

Liberec

duben 2010

Obsah

ÚVOD	5
1. ANALÝZA SOUČASNÉ EKONOMICKÉ A SOCIÁLNÍ SITUACE MĚSTA A SWOT ANALÝZA	7
1.1. VYHODNOCENÍ EXISTUJÍCÍCH STRATEGICKÝCH A PLÁNOVACÍCH DOKUMENTŮ A JEJICH PROVÁZÁNÍ S IPRM	7
1.1.1. PŘEHLED RELEVANTNÍCH STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ	7
1.1.2. ANALÝZA VYBRANÝCH KONCEPCÍ	8
1.2. ANALÝZA EKONOMICKÉ A SOCIÁLNÍ SITUACE	11
1.2.1. ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ ÚDAJE	11
1.2.2. DEMOGRAFICKÁ SITUACE	11
1.2.3. EKONOMICKÝ ROZVOJ	14
1.2.4. SOCIÁLNÍ INTEGRACE	18
1.2.5. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	22
1.2.6. PŘITAŽLIVÁ MĚSTA	26
1.2.7. DOSTUPNOST A MOBILITA	32
1.2.8. SPRÁVA VĚCÍ VEŘEJNÝCH	37
1.2.9. ZÁKLADNÍ FINANČNÍ ANALÝZA MĚSTA	40
1.3. SWOT ANALÝZA	47
1.4. SOUHRNNÉ ZHODNOCENÍ PODMÍNEK ROZVOJE MĚSTA A ZDŮVODNĚNÍ VÝBĚRU TÉMATU	51
1.4.1. SHRNUÍ POZNATKŮ ZÍSKANÝCH Z ANALÝZ	51
1.4.2. VOLBA TÉMATU A JEHO ZDŮVODNĚNÍ	53
2. POPIS TÉMATU	55
2.1. KVANTITATIVNÍ I KVALITATIVNÍ POPIS TÉMATU	55
2.1.1. POPIS TÉMATU	55
2.1.2. SWOT ANALÝZA TÉMATU	68
2.2. VIZE, GLOBÁLNÍ CÍL	70
2.3. STANOVENÍ CÍLŮ, STRATEGIE	71
3. POPIS OPATŘENÍ A AKTIVIT	72
3.1. OPATŘENÍ 1.1 REGENERACE A REVITALIZACE OBJEKTŮ A LOKALIT	75
3.2. OPATŘENÍ 2.1 ROZVOJ INFRASTRUKTURY PRO SPORT, KULTURU A VOLNÝ ČAS	78
3.3. OPATŘENÍ 3.1 ADMINISTRATIVNÍ ZAJIŠTĚNÍ IPRM	81
4. POPIS OČEKÁVANÝCH VÝSLEDKŮ A VÝSTUPŮ, VČETNĚ KVANTIFIKACE CÍLŮ A DEFINOVÁNÍ INDIKÁTORŮ	82
5. FINANČNÍ A ČASOVÝ HARMONOGRAM	86
5.1. FINANČNÍ HARMONOGRAM	86
5.2. ČASOVÝ HARMONOGRAM	90
6. POPIS REALIZACE PARTNERSTVÍ, ZAPOJENÍ PARTNERŮ PŘI TVORBĚ A REALIZACI IPRM	91
6.1. PARTNERSTVÍ PŘI PŘÍPRAVĚ IPRM	91

6.1.1.	ZAPOJENÍ PARTNERŮ DO ŘÍDÍCÍ STRUKTURY IPRM	91
6.1.2.	ZPRACOVÁNÍ SOCIOEKONOMICKÉ ANALÝZY A SWOT ANALÝZY	92
6.1.3.	VÝBĚR TÉMATU	92
6.1.4.	DEFINOVÁNÍ NÁVRHOVÉ STRUKTURY	93
6.1.5.	VÝBĚR DÍLČÍCH PROJEKTŮ	93
6.2.	PARTNERSTVÍ PŘI REALIZACI IPRM	93
6.3.	KOMUNIKACE S PARTNERŮ	94
7.	POPIS ADMINISTRATIVNÍ KAPACITY A ZPŮSOBU ŘÍZENÍ IPRM	97
7.1.	ŘÍDÍCÍ STRUKTURA IPRM	97
7.1.1.	ŘÍDÍCÍ VÝBOR	98
7.1.2.	PRACOVNÍ SKUPINA	99
7.1.3.	MANAŽER IPRM	100
7.1.4.	REGIONÁLNÍ RADA SEVEROVÝCHOD	101
7.1.5.	ŘÍDÍCÍ ORGÁN TOP	102
7.1.6.	ORGÁNY MĚSTA	102
7.2.	INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TOKY MEZI JEDNOTLIVÝMI SUBJEKTY IMPLEMENTACE	103
7.3.	VÝBĚR A SCHVALOVÁNÍ DÍLČÍCH PROJEKTŮ MĚSTEM	103
7.4.	ZAJIŠTĚNÍ MONITOROVÁNÍ REALIZACE IPRM	104
7.4.1.	MONITOROVÁNÍ IPRM	104
7.4.2.	ZMĚNY V IPRM	105
8.	ANALÝZA RIZIK IPRM	106
9.	IPRM A NAPLŇOVÁNÍ HORIZONTÁLNÍCH TÉMAT	109
9.1.	ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI A ZÁKAZ DISKRIMINACE	110
9.2.	UDRŽITELNÝ ROZVOJ	111
10.	DÍLČÍ PROJEKTY FINANCOVANÉ Z JINÝCH OP	112
11.	PŘÍLOHY	113
	SEZNAM ZKRATEK	113
	SEZNAM TABULEK	114
	SEZNAM OBRÁZKŮ	115
	SEZNAM PŘÍLOH	115

Úvod

Při přípravě České republiky na programové období 2007-2013 strukturální politiky Evropské unie se kompetentní orgány sice již mohly opřít o zkušenosti získané při naplňování operačních programů bezprostředně po vstupu do EU, avšak zároveň bylo třeba uchopit celou řadu zcela nových témat a vyřešit mnoho nově vyvstalých problémů. Základním a pro územní samosprávné celky v ČR mimořádně významným prvkem pak byl vznik samostatných regionálních operačních programů (ROP) pro všechny regiony NUTS II, vyjma Prahy.

V rámci ROP pak jako výsledek vyjednávání na národní úrovni i se zástupci Evropské komise nalezneme velmi silný prvek naplňování urbánní dimenze evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti. V jejím rámci jsou v dokumentech EU identifikovány tři klíčové oblasti:

- » Města představují akcelerátory regionálního rozvoje
- » V urbanizovaných oblastech/ městech posilování vnitřní soudržnosti zlepšováním situace v problémových městských čtvrtích
- » Vyrovnanější polycentrický rozvoj a harmonický rozvoj městských a metropolitních oblastí

Evropská komise požadovala již v procesu tvorby národních přípravných dokumentů vymezit města, která mají roli „pólů rozvoje regionu“. Tomuto nejlépe odpovídá velikostní hranice 50 tisíc obyvatel. V těchto městech dochází k přirozené koncentraci investic, obchodu a služeb. Neplní pouze městotvornou funkci (služby pro obyvatele města), ale i významnou obslužnou funkci (služby pro celý region). Toto je staví do role regionálních center. Tato kritéria splňují v rámci NUTS II Severovýchod všechna krajská města a mezi nimi tedy i Liberec.

Pro účinné naplňování výše zmíněných principů byl vytvořen institut integrovaných plánů rozvoje měst. V rámci ROP je způsobilý k čerpání ze všech prioritních os a působí jako nástroj pro čerpání z dalších operačních programů. Tím se stává účinným nástrojem urbánní politiky, který zajišťuje koordinaci odvětvových a územních politik ve městech. Zároveň představuje nástroj pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů s cílem zajistit synergický efekt jednotlivých intervencí podporujících určená města jako póly rozvoje regionu prostřednictvím koncentrace alokace finančních prostředků do geograficky vymezené zóny města nebo v rámci řešení klíčového tématu rozvoje města.

Předkládaný integrovaný plán je již druhým takovýmto dokumentem, který byl v rámci ROP Severovýchod Statutárním městem Liberec zpracován. Lze tak říci, že jak na straně jeho předkladatele, tak samozřejmě na straně řídicího orgánu, tedy Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod, již existují zkušenosti a poznatky, jejich využití umožňuje optimalizovat proces přípravy po stránce technické i obsahové. Je ovšem také pravdou, že pokročilý průběh aktuálního programového období zároveň klade, a to nejen ve fázi přípravy, vysoké nároky na všechny zúčastněné subjekty a osoby.

Následující dokument je tak zpracován zcela v souladu s příslušnými metodickými pokyny. Svým zaměřením se opírá o Metodický pokyn Ministerstva pro místní rozvoj k hlavním zásadám pro přípravu, hodnocení a schvalování Integrovaného plánu rozvoje měst, vydaného na základě Usnesení vlády ČR ze dne 13.8.2007 č. 883 a obsahově je plně v souladu s příslušnými podmínkami stanovenými legislativou Evropských společenství i národní legislativou ČR. Jeho formální struktura a náplň jednotlivých kapitol odpovídá požadavkům stanoveným v Pokynech pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod a v další dokumentaci výzvy k předkládání IPRM.

1. Analýza současné ekonomické a sociální situace města a SWOT analýza

1.1. Vyhodnocení existujících strategických a plánovacích dokumentů a jejich provázání s IPRM

IPRM je komplexním nástrojem přispívajícím k naplnění strategie rozvoje města. Východiskem pro zpracování socioekonomické analýzy stavu rozvoje města se proto tedy musí stát zejména relevantní strategické a programové dokumenty, zpracované na úrovni města; IPRM s nimi musí být v souladu. Dále bude při tvorbě IPRM dbáno na soulad se strategickými dokumenty na úrovni vyšších územně správních celků (kraje, NUTS II) a samozřejmě také s dokumenty zpracovanými na celostátní úrovni.

1.1.1. Přehled relevantních strategických dokumentů

V rámci existujících strategických dokumentů lze tedy za zcela jednoznačně stěžejní podklad a rámec pro přípravu a zaměření IPRM považovat aktuální **Strategii rozvoje Statutárního města Liberec 2007-2020**¹, schválenou Zastupitelstvem města usnesením č. 201/07 na zasedání dne 13.12.2007. Veškeré priority a aktivity, stanovené na základě výsledků socioekonomické analýzy a SWOT analýzy i konsenzu Řídícího výboru IPRM tak musí být neustále konfrontovány s touto koncepcí. Na místní úrovni je dále třeba přihlížet k následujícím dokumentům:

- » Územní plán města Liberec²
- » Komunitní plán sociálních služeb regionu Liberec na období 2008-2013³

Také na regionální úrovni vznikla řada významných dokumentů, jejichž priority je třeba při tvorbě IPRM vzít v úvahu. Jedná se zejména o následující:

- » Regionální operační program NUTS II Severovýchod⁴ (ROP SV)
- » Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020⁵
- » Program rozvoje Libereckého kraje 2007-2013⁶

Liberecký kraj má kromě výše uvedených zpracovanou celou řadu dílčích oborových koncepcí, které dále konkretizují tyto všeobecné strategické dokumenty. K jejich obsahu bude přihlíženo v souladu s budoucím zaměřením cílů a opatření tohoto IPRM. Pro úplnost připojeme výčet:

- » Strategie udržitelného rozvoje Libereckého kraje 2006-2020⁷
- » Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje

¹ http://www.liberec.cz/files/27810/Strategie_upr.pdf

² momentálně není dostupný online

³ http://www.liberec.cz/files/30320/1.Komunitn_pl_n_soci_ln_ch_slu_eb_regionu_Liberec_2008_-_2013.pdf

⁴ <http://www.rada-severovychod.cz/data/sharedfiles/3005/rop-nuts2sv-7.11.2007-ek.pdf>

⁵ http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/plna_verze_645b76202e.pdf

⁶ http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/prlk_cerven2007_146dfbf98b.pdf

⁷ http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/finalni_verze_sur_lk_x05_d271074b54.rtf

- » Regionální inovační strategie
- » Koncepce cyklo dopravy v Libereckém kraji
- » Zdravotní politika Libereckého kraje
- » Koncepce ochrany přírody a krajiny Libereckého kraje
- » Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2008
- » Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Liberecký kraj 2009-2013
- » Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Libereckého kraje
- » Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje
- » Krajský lesnický program Libereckého kraje
- » Koncepce odpadového hospodářství Libereckého kraje
- » Územně energetická koncepce Libereckého kraje
- » Koncept snižování emisí a imisí znečišťujících látek do ovzduší v Libereckém kraji

Vedle lokálních a regionálních koncepcí se lze opřít i o obecné koncepce a strategie vytvořené v celostátním kontextu. Vzhledem k jejich povaze však nelze předpokládat jakýkoliv konflikt cílů a využití těchto dokumentů se proto předpokládá pouze doplňkově.

- » Národní rozvojový plán
- » Národní strategický referenční rámec
- » Strategie regionálního rozvoje ČR
- » Strategie udržitelného rozvoje ČR
- » Politika územního rozvoje
- » Strategie hospodářského růstu

Možnost zařazení dílčích projektů směřujících do jiných operačních programů než do Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod znamená rozšíření relevantních strategických dokumentů o znění jejich programových dokumentů.

1.1.2. Analýza vybraných koncepcí

Vybrané strategické dokumenty byly posouzeny z hlediska souladu s prioritními oblastmi IPRM, které stanoví Metodický pokyn Ministerstva pro místní rozvoj k hlavním zásadám pro přípravu, hodnocení a schvalování Integrovaného plánu rozvoje města (na základě Usnesení vlády ČR ze dne 13. srpna 2007 č. 883) (dále jen Metodický pokyn MMR). Tento pokyn vymezuje následujících šest prioritních oblastí:

1. Ekonomický rozvoj
2. Sociální integrace
3. Životní prostředí
4. Přitažlivá města
5. Dostupnost a mobilita
6. Správa věcí veřejných

Zatímco zónově zaměřený IPRM musí řešit alespoň tři ze šesti prioritních oblastí, IPRM založený na tematickém přístupu se plně koncentruje na jednu zvolenou prioritní oblast.

Následuje stručné zhodnocení vybraných koncepcí z hlediska souladu jejich priorit či strategických cílů s prioritními oblastmi danými Metodickým pokynem MMR. Na zachování souladu IPRM s nadřazenými dokumenty bude brán zřetel i nadále při konkretizaci zaměření a sestavování struktury návrhové části tohoto dokumentu.

Strategie rozvoje SML	<p>Strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2007-2020 má definovány následující strategické cíle:</p> <ul style="list-style-type: none"> A. Ekonomický rozvoj – podpora malých a středních podniků, podpora zaměstnanosti, podpora znalostní ekonomiky, diverzifikace místní ekonomiky B. Sociální rozvoj a zdraví – lepší zaměstnanost prostřednictvím kvalitnějšího vzdělávání a odborné přípravy, podpora sociálního začlenění a rovných příležitostí pro všechny a to ve všech oblastech života, rozvoj občanské společnosti C. Dostupnost a mobilita – dopravní dostupnost, dopravní plánování, zklidňování dopravy, bezpečnost dopravy, dostupnost technické infrastruktury a inženýrských sítí D. Přitažlivé město – dostupnost služeb a informací, přírodní a fyzické prostředí, architektura, cestovní ruch, kultura E. Životní prostředí – kvalitní životní prostředí, kvalita ovzduší, zdrojů pitné vody, nakládání s odpady, obnovitelné zdroje energie. <p>Sledovaný dokument včetně stanovení priorit je zpracován natolik komplexně, že lze jeho dopad identifikovat ve všech prioritních oblastech IPRM uvedených v Metodickém pokynu MMR.</p>
Územní plán SML	<p>Dílčí projekty IPRM musí splnit podmínku souladu plánovaného předmětu projektu s platným Územním plánem Statutárního města Liberec.</p>
Komunitní plán	<p>Návrhová část Komunitního plánu sociálních služeb regionu Liberec na období 2008-2013 sestává z následujících priorit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podpora zajištění dostupnosti a efektivity sociálních služeb v regionu Liberec metodou komunitního plánování 2. Zajištění dostupného odborného poradenství pro všechny cílové skupiny uživatelů sociálních a navazujících služeb 3. Zavedení systému včasné intervence 4. Podpora dobrovolnictví 5. Podpora rozvoje kvality a vzdělávání lidí v pomáhajících profesích 6. Podpora meziresortní spolupráce a místních partnerství v regionu Liberec <p>Takto úzce definované zaměření koresponduje především s prioritní oblastí č. 2 – Sociální integrace dle Metodického pokynu MMR. V případě ostatních prioritních oblastí stanovených v tomto metodickém pokynu není daná koncepce relevantní.</p>
ROP SV	<p>Regionální operační program NUTS II Severovýchod je vedle Strategie rozvoje Statutárního města Liberec nejvýznamnějším dokumentem – především proto, že určuje zaměření a podobu dokumentu IPRM, který je nezbytným krokem k čerpání prostředků z oblasti podpory 2.1 Rozvoj</p>

regionálních center. Tato oblast podpory si klade dva operační cíle:

- Regenerovat a revitalizovat městské prostředí
- Rozvíjet infrastrukturu v oblasti školství, vzdělávání, zdravotnictví a sociálních věcí

Soulad IPRM s ROP SV bude zajištěn plným respektováním pokynů pro přípravu a realizaci IPRM předkládaných do ROP SV a dalších relevantních dokumentů a pokynů tohoto operačního programu.

**Strategie rozvoje
LK**

Strategické cíle definované Strategií rozvoje Libereckého kraje jsou následující:

- A. Dynamická a konkurenceschopná ekonomika
- B. Kvalitní a zdravé lidské zdroje
- C. Komplexní a kvalitní infrastruktura
- D. Zdravé životní prostředí bez zátěží
- E. Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti

Věcné zaměření stanovených priorit a vnitřní strukturu prioritních oblastí IPRM daných Metodickým pokynem MMR lze v podstatě ztotožnit.

**Program rozvoje
LK**

Strategické cíle definované Programem rozvoje Libereckého kraje jsou shodné s cíli Strategie rozvoje Libereckého kraje. Podobně jako u výše popsané koncepce je zaměření strategických cílů velmi komplexní a lze tak říci, že v podstatě odpovídá zaměření prioritních oblastí stanovených Metodickým pokynem MMR.

1.2. Analýza ekonomické a sociální situace

1.2.1. Základní geografické údaje

Statutární město Liberec leží na severu České republiky, v blízkosti státních hranic se Spolkovou republikou Německo a Polskem, cca 100 km od hlavního města Prahy, na souřadnicích 50° 47' severní šířky a 15° 05' východní délky. Nachází se mezi svahy Jizerských hor a Ještědského pohorí – v Liberecké kotlině, kterou protéká řeka Nisa. Tato poloha naznačuje značnou výškovou členitost území města; nejvyšším bodem katastru je 1 012 m vysoká dominanta – hora Ještěd, nejnižší bod 361 m n. m. leží v Machníně, kde území města opouští řeka Nisa.

Město Liberec je hlavním městem Libereckého kraje a zároveň vykonává funkci obce s rozšířenou působností (pro 28 obcí) a obce s pověřeným obecním úřadem (pro 5 obcí). Dle údajů ČSÚ k 1.1.2009⁸ je se 100 914 obyvateli pátým největším městem České republiky (o 541 obyvatel tak předstihl Olomouc na šestém místě). Je také největším městem Euroregionu Nisa, kterého je členem. Území města se dále dělí na 26 katastrálních území, 33 částí (přičemž městská část Vratislavice nad Nisou tvoří samostatný městský obvod) a 88 základních sídelních jednotek (urbanistických obvodů).

Celková rozloha města činí 10 609 ha (106 km²). Z toho 35,6 % představuje zemědělská půda. Plná polovina rozlohy zemědělské půdy připadá na louky a pastviny a přesně 1000 ha představuje orná půda. Mezi nezemědělskou půdou jsou dominantní lesní plochy, které představují 39,8% plochy města. Pouze 6,1% (648 ha) připadá na zastavěné plochy⁹. Srovnávat tyto parametry s jinými městy, ať už v rámci Libereckého kraje, NUTS II Severovýchod nebo celé ČR, je velmi problematické. Historický vývoj i změny z poslední doby se na plošné struktuře našich měst odrazily velmi diferencovaně. Proto nezbyvá než daný stav přijmout jako jedno z objektivních východisek se specifickým významem i dopadem.

1.2.2. Demografická situace

K poslednímu dni roku 2008 žilo v Liberci dle údajů ČSÚ celkem 100 914 osob, čímž se město zařadilo na páté místo v ČR z hlediska počtu obyvatel. Při rozloze 10 609 ha tak hustota osídlení dosahuje hodnoty 951 obyvatel na 1 km². Tímto parametrem se Liberec řadí zhruba doprostřed mezi srovnatelná města v regionu soudržnosti Severovýchod – Hradec Králové 894 obyvatel/ km², Pardubice 1087 obyvatel/km².

Struktura obyvatelstva dle pohlaví a věku je patrná z následující tabulky. V populaci mírně převažují ženy (cca 52 %), tento poměr je však zcela přirozený, čemuž dosvědčuje i jeho přetrvávání, patrné z časové osy zachycené v tabulce 1.1.

⁸ [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B60033E21C/\\$File/13010903.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B60033E21C/$File/13010903.pdf)

⁹ http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/0806_vymera

Dle použitých dat je současné obyvatelstvo města složeno přibližně z 13,9 % dětí (do 14 let), 71,4 % osob v produktivním věku (15-64) a 14,7 % seniorů (65 let a více). Toto věkové rozložení přibližně odpovídá zastoupení jednotlivých věkových kategorií v populaci celé ČR (14,1% - 71,0% - 14,9%). Pokud budeme sledovat vývoj věkových kategorií, lze snadno identifikovat celospolečenský proces stárnutí obyvatelstva, pokračující i přes mírný obrat směrem nahoru v kategorii dětí v posledních dvou letech. Přehledně o tomto trendu vypovídá také ukazatel průměrného věku, jehož hodnota za sledované období vzrostla z 38,8 na 40,6 – tedy o 1 rok a 9 měsíců.

Tab. 1.1.: Struktura obyvatel města Liberce

Ukazatel:	K 31.12. roku:									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet obyvatel	99 588	99 155	98 380	97 677	97 770	97 400	97 950	98 781	99 721	100 914
v tom: muži	47 946	47 868	47 502	46 891	46 490	46 426	46 424	46 945	47 581	48 233
ženy	51 671	51 613	51 466	51 107	51 074	51 116	51 172	51 451	51 707	52 053
0-14 let	15 746	15 372	14 970	14 683	14 385	14 127	13 928	13 776	13 898	13 979
15-64 let	70 365	70 303	69 922	69 594	69 935	69 727	70 270	70 945	71 436	72 094
65+ let	13 477	13 480	13 488	13 400	13 450	13 546	13 752	14 060	14 387	14 841
průměrný věk	38,8	39,1	39,4	39,7	39,9	40,2	40,3	40,5	40,6	40,6

Zdroj: Český statistický úřad, krajská reprezentace Liberec¹⁰

Vývoj počtu obyvatelstva města Liberce z hlediska migrace a přirozené měny zachycuje tabulka 1.2.

Tab. 1.2.: Pohyb obyvatel města Liberce

Ukazatel:	K 31.12. roku:									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Živě narození	907	900	946	926	911	975	997	1 046	1 177	1 253
Zemřelí	942	993	1 005	984	969	975	907	944	977	975
Přirozený přírůstek	-35	-93	-59	-58	-58	-	90	102	200	278
Přírůstek stěhováním	-171	-340	-743	-645	151	-370	460	729	740	915
Celkový přírůstek	-206	-433	-802	-703	93	-370	550	831	940	1 193

Zdroj: Český statistický úřad, krajská reprezentace Liberec¹¹

Přirozený přírůstek obyvatel se ve sledovaném období stále zvyšuje (byť do roku 2004 to znamená pouze snižování záporné hodnoty), přičemž kladného výsledku dosahuje počínaje rokem 2005. Nejpravděpodobnější příčinou tohoto demografického trendu se zdá být průchod populačně silných ročníků žen, narozených v 70. letech, obdobím nejvyšší plodnosti. Podle odhadů dalšího vývoje porodnosti v ČR by se měl počet živě narozených dětí na 1 ženu vzrůst do roku 2030 z hodnoty 1,1 na hodnotu 1,5 (tedy 1,5 dítěte na 1 ženu). S ohledem na skutečnost, že pro prostou reprodukci je potřebná hodnota přibližně 2,1 dítěte na 1 ženu, se i tak jedná o velmi nízkou fertilitu. V Liberci lze ovšem navíc očekávat postupný pokles počtu narozených dětí, zapříčiněný poklesem počtu žen ve věku nejvyšší plodnosti (populačně silné

¹⁰ Vybrané charakteristiky populačního vývoje ve městech – časová řada

http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/091012_pop_vyv

¹¹ tamtéž

ročníky žen již většinou nejvyšší plodnosti procházejí a kompenzace způsobená předchozím odkladem mateřství se postupně vyčerpává).

Zachycený migrační pohyb je ovlivňován více faktory (dostupnost bytového fondu, vývoj pracovního trhu, kvalita životního a sociálního prostředí aj.) a je tedy mnohem obtížnější předvídat jeho vývoj. Nicméně lze zaznamenat podstatný zvrat v roce 2005 a pokračující zvyšování přírůstku obyvatel migrací až do konce sledovaného období. Kladná hodnota salda stěhování obyvatel významnou měrou přispívá k celkovému přírůstku obyvatelstva města Liberce.

Vzdělanostní struktura

Město Liberec vykazuje příznivou vzdělanostní strukturu, a to zcela jednoznačně ve srovnání s daty za Liberecký kraj a pokud sledujeme trend, tak i oproti celé ČR, byť již ne tak výrazně. Potvrzuje se tak častý jev zvýšené koncentrace obyvatelstva s nejvyšším vzděláním do velkých měst. Nejpočetnější skupinou jsou v Liberci lidé s úplným středním odborným vzděláním s maturitou. Podíl vysokoškolsky vzdělané populace je v Liberci ve srovnání s krajem asi o polovinu a ve srovnání s Českou republikou asi o čtvrtinu vyšší. Dokladem jsou údaje v tabulce 1.3. Nejčerstvější samostatné údaje za město Liberec jsou dostupné pouze za rok 2001, kdy proběhlo poslední Sčítání lidu, domů a bytů.

Tab. 1.3.: Vzdělanostní úroveň obyvatel 15letých a starších

	Liberec		Liberecký kraj		ČR	
	2001	2001	2001	2008	2001	2008
Nejvyšší dosažené vzdělání:						
základní a bez vzdělání	19,98%	27,07%	21,68%		24,41	18,73
střední bez maturity	36,26%	39,17%	41,13%		36,24	35,75
střední s maturitou	32,38%	27,35%	31,26%		30,67	33,76
vysokoškolské	11,38%	6,40%	7,77%		8,68	11,74

Zdroj: Statistická ročenka Libereckého kraje 2009, Sčítání lidu, bytů a domů 2001

Pokud sledujeme tendenci v kontextu Libereckého kraje za poslední tři roky, lze pozorovat trvalé pozvolné zlepšování vzdělanostní struktury. Zatímco nejnižší sledovaná kategorie i kategorie vysokoškolsky vzdělaných vykazuje jen minimální změny, počet osob středoškolsky vzdělaných s maturitou se mezi roky 2006 a 2008 zvýšil téměř o 8 tisíc.

Struktura osídlení

Charakter osídlení Liberce vykazuje značnou rozmanitost. Plošně malé historické centrum je obklopeno čtvrtěmi s hodnotnou zástavbou vil a rodinných domků (např. oblast Masarykovy a Husovy třídy, Žižkova náměstí, Keilův vrch, Perštýn, Kristiánov, Jeřáb). Osu města tvoří spojnice železniční nádraží – centrum – oblast Lidové sady. Velmi významným urbanistickým prvkem je rozsáhlý areál železničního nádraží se zaústěním jednotlivých tratí, který historicky tvořil rozvojovou bariéru města. Na konci 20. století byl tento prvek doplněn vybudováním frekventovaného silničního průtahu v severojižním směru.

Nová zástavba, především panelových domů, se prosadila i do bezprostřední blízkosti historického centra (v okolí třídy 1. máje, Na Bídě). Širší centrum je obklopeno prstencem panelových sídlišť (např. Rochlice, Broumovská, Králův Háj, Ruprechtice, Pavlovice, Františkov). Periferní městské části tvoří z většiny dříve často samostatné obce; některé z nich

změnily svou původní podobu rozsáhlou panelovou výstavbou (Doubí, Vesec, Vratislavice nad Nisou), jiné si naopak zachovaly svůj venkovský ráz (Karlovy, Machnín, Krásná Studánka, Radčice). Průmyslové plochy jsou lokalizovány především v západní části města. Prostor mezi jednotlivými částmi města je v oblastech rozvolněného osídlení vyplněn zemědělskými plochy, od ostatních obcí je Liberec většinou oddělen lesy.

1.2.3. Ekonomický rozvoj

Město Liberec je tradičně vnímáno jako průmyslové centrum severozápadních Čech, jehož ekonomika však po roce 1990 prošla významnými změnami. Nejvýznamnější z nich byl útlum strojírenství (tato změna měla celospolečenský charakter) a textilního průmyslu, který byl v Liberci a okolí významně rozšířen a měl zde dlouholetou tradici. V reakci na omezení zejména těchto oblastí výroby došlo jednat k rozšíření sektoru služeb, ale též ke vzniku řady nových výrobních zařízení zaměřených především na komponenty pro automobilový průmysl.

Ekonomická aktivita

Hrubý domácí produkt na obyvatele v roce 2008 vykazoval 74,0 % průměrné úrovně hrubého domácího produktu na obyvatele České republiky a 59,3 % hrubého domácího produktu na obyvatele Evropské unie (EU 27) vyjádřeného v paritě kupní síly. Liberecký kraj se podílel 3,1 % na celkovém HDP České republiky.

Hospodářství města Liberce se vyznačuje velmi vysokým počtem malých a středních firem. K 31.12.2008 na území města působilo celkem 33 079 ekonomických subjektů, z nichž plných 78 % tvořily fyzické osoby (celkem 25 390, z toho 320 živnostníků). Zbytek subjektů je potom tvořen právníky osobami (4 379 obchodních společností, 176 družstev, 7 státních podniků, 778 sdružení a 309 organizačních jednotek sdružení)¹².

Stejně tak je diverzifikovaná i odvětvová struktura v Liberci, v níž sice stále hraje nejvýznamnější roli průmysl, ale např. podnikatelské služby jsou z hlediska zaměstnanosti (cca 14 % zaměstnanců) významně rostoucí a spolu s obchodem, zdravotnictvím a vzděláváním (všechny zhruba po 10 %), stravováním a ubytováním a veřejnou správou zaměstnávají přes polovinu pracovní síly v Liberci. Nejvíce ekonomických subjektů působí v odvětví obchodu, stavebnictví, zpracovatelského průmyslu a profesních, vědeckých a technických činností.

Trh práce

Na Liberecku se v posledních letech zvyšoval počet nabízených pracovních míst; místa vznikala především v nových firmách v průmyslových zónách a nově otevřených pobočkách obchodních řetězců. Tento příznivý vývoj byl však narušen současnou ekonomickou krizí.

Statistické údaje v této oblasti jsou k dispozici pouze na úrovni kraje a z části i na úrovni okresu. Situace ve městě Liberci tak může být jedné straně odvozena na základě principu

¹² Ekonomické subjekty se sídlem na území měst k 31.12.2008, ČSÚ Liberec
<http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/070402>

shodného či obdobného dopadu. Zároveň je však třeba brát v úvahu skutečnost, že velká města jsou v některých parametrech dotčena určitými specifiky.

Průměrná mzda

Průměrná měsíční hrubá mzda na osobu přepočtenou na plně zaměstnanou činila k 30.6.2009 v Libereckém kraji 20 040 Kč, pokud se do výpočtu zahrnou jen podnikatelské subjekty nad 20 zaměstnanců, dosáhne hodnota tohoto ukazatele 21 245 Kč. Ve srovnání s ostatními kraji je dosažená průměrná mzda na 6., resp. 8. místě.¹³ Za celorepublikovým průměrem, který nahoru táhnou zejména Hlavní město Praha a Středočeský kraj, zaostává Liberecký kraj o 2 565 Kč, respektive o 2 874 Kč.

Registrovaná míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti v okrese Liberec dosáhla v pololetí roku 2009 hodnoty 9,32 %, čímž se okres zařadil na 50. místo (z celkem 77 okresů). Situace v Libereckém kraji je ještě horší, kraj se s hodnotou 10,37 % propadl v celorepublikovém srovnání na 12. místo – tedy třetí místo od konce. Na druhé straně lze předpokládat, že pokud by byla dostupná srovnatelná data za území města, byly by ukazatele pravděpodobně mírně příznivější díky koncentraci významných zaměstnavatelů do katastru města Liberce. Zároveň je však třeba připustit existenci významné dojížděky do zaměstnání v Liberci ze strany zaměstnanců bydlících v okolních městech a obcích i opačný (avšak pravděpodobně méně častý) stav, kdy zaměstnanci bydlící v Liberci odjíždějí za prací mimo katastr města.

Tabulka 1.4. názorně ukazuje výrazné zhoršení situace na trhu práce. Celková míra registrované nezaměstnanosti v okrese Liberec se meziročně zvýšila o plné dvě třetiny, přičemž tento nárůst je výrazněji ovlivněn nezaměstnaností mužů, která ve sledovaném období narostla téměř dvojnásobně; nezaměstnanost žen však i přes mírnější nárůst nadále zůstává na vyšší úrovni. Nejhorše se ekonomická krize projevila na poměru uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst, který se zvýšil více než 6krát. Ve srovnání s hodnotami celého Libereckého kraje je na tom okres Liberec lépe. Míra nezaměstnanosti je srovnatelná s okresem Semily. Celokrajský průměr však táhnou nahoru okresy Česká Lípa a Jablonec nad Nisou. Při srovnání s dalšími kraji v rámci NUTS II Severovýchod se ukazuje, že jak v Královéhradeckém kraji (KHK), tak i v Pardubickém kraji (PK) je situace ve všech ukazatelích znatelně lepší. Tomuto porovnání odpovídají i čísla za samotný okres Liberec. Totéž platí i vůči celorepublikovým hodnotám. Z tohoto lze jasně odvodit, že dopad probíhající ekonomické krize na Liberecký kraj je v rámci regionu soudržnosti Severovýchod významně nejsilnější, což má jednoznačný dopad i na liberecký okres a v konečném důsledku i na město Liberec.

¹³ Statistický bulletin Libereckého kraje za 1. pololetí 2009

http://www.liberec.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/kapitola/511302-09-za_1_pololeti_2009-06g

Tab. 1.4.: Míra registrované nezaměstnanosti a volná pracovní místa

Ukazatel:	Okres Liberec			Liberecký kraj	KHK	PK	ČR
	k 30.6. roku:		k 31.10.2009				
	2008	2009		k 31.10.2009			
Míra nezaměstnanosti celkem	5,66 %	9,32 %	9,44%	10,58%	7,24%	8,52%	8,48%
- ženy	7,40 %	10,83 %	11,30%	12,68%	8,53%	9,99%	9,95%
- muži	4,40 %	8,21 %	8,02%	9,01%	6,27%	7,43%	7,39%
Počet uchazečů na 1 volné místo	2,54	15,80	16,70	19,49	14,69	12,49	13,93

Zdroj: Český statistický úřad, krajská reprezentace Liberec¹⁴

Věková struktura uchazečů o zaměstnání v okrese Liberec je poměrně vyrovnaná – nejméně uchazečů je zastoupeno ve věkových kategoriích od 60 let (276 osob) a do 19 let (468 osob)¹⁵, přičemž tyto odchylky lze vysvětlit celkově nižším zastoupením populace těchto věkových kategorií na trhu práce (studium, případně důchod). Uchazeči o zaměstnání dosahují obecně spíše nižšího vzdělání – alespoň maturitu má pouze čtvrtina z nich. Z tabulky 1.5 je však zřejmé, že z hlediska dosaženého/ požadovaného vzdělání nedochází k výraznějším disproporcím, a to už z toho důvodu, že ve všech kategoriích je volných míst výrazně méně než uchazečů. Podobná je situace i v případě, kdy volná místa a uchazeče o zaměstnání konfrontujeme z hlediska hlavních tříd klasifikace zaměstnání (KZAM).

Tab. 1.5.: Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa v okrese Liberec v třídění podle dosaženého/ požadované kvalifikace

	volná pracovní místa	uchazeči o zaměstnání	
		počet	%
bez vzdělání	-	12	0,14
neúplné základní vzdělání	-	40	0,46
základní vzdělání	77	2 589	30,01
nižší střední vzdělání	-	4	0,05
nižší střední odborné vzdělání	-	185	2,14
střední odborné vzdělání (vyučení)	254	3 456	40,09
střední vzdělání bez maturity a bez vyučení	-	88	1,02
úplné střední všeobecné vzdělání (gymnázium)	-	211	2,45
úplné střední odborné vzdělání s maturitou a vyučením	8	280	3,25
úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)	145	1 328	15,39
vyšší odborné vzdělání	2	52	0,60
bakalářské vzdělání	5	59	0,68
vysokoškolské vzdělání	55	309	3,58
doktorské vzdělání (vědecká výchova)	-	12	0,14

Zdroj: Český statistický úřad, krajská reprezentace Liberec¹⁶

Zaměstnávání občanů Evropské unie

S platností zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. je díky využití tiskopisu zvaného informační karta postup při zaměstnávání občanů EU významně zjednodušen. V červenci

¹⁴ tamtéž

¹⁵ tamtéž

¹⁶ tamtéž

roku 2008 připadalo na 100 ekonomicky aktivních osob přibližně 6,8 cizinců (data jsou dostupná pouze za okres), což je o polovinu více než v kraji a o třetinu více než v celé ČR.

Se vstupem do EU a rozvojem průmyslových zón, kde díky vstupu nových investorů vznikají další pracovní příležitosti, byl zaznamenán velký nárůst zaměstnaných občanů EU. Převážnou část pracovníků z EU tvoří občané Slovenska a Polska,

Průmyslové zóny

Průmyslová zóna Liberec – JIH

Průmyslová zóna Liberec – JIH je lokalizována v jihozápadní části Liberce, v katastrálních územích Doubí a Pilínkov. Nachází se mezi železniční tratí Liberec – Turnov a stávajícími průmyslovými objekty u ulice České mládeže.

Území průmyslové zóny bylo legislativně připraveno a majetkově vypořádáno v letech 1999-2000. V první polovině roku 2001 byla realizována výstavba základní infrastruktury. Nyní je průmyslová zóna téměř naplněna. Největším strategickým investorem je společnost Denso Manufacturing Czech s.r.o., která do zóny přivedla i své subdodavatele. Převažuje zde automobilový a plastikářský průmysl. Od března 2001 bylo dle dostupných informací v této zóně umístěno celkem 28 investorů.

Průmyslová zóna Liberec – JIH byla na Investičním fóru v Ostravě oceněna druhým místem v prestižní kategorii „Zóna s největším ekonomickým přínosem“. Cena byla udělena v rámci soutěže „Průmyslová zóna roku 2001“, kterou pořádala pod záštitou Ministerstva průmyslu a obchodu agentura Czechinvest a Sdružení pro zahraniční investice – AFI.

Obchodní a průmyslová zóna Liberec – SEVER

Zóna je umístěna v severozápadní části Liberce, v katastrálním území Růžodol I. a Stráž nad Nisou. Byla vybudována v roce 2007 na zelené louce, s výměrou 67 ha a zcela novým systémem sítí technické infrastruktury. Celé území má příznivou morfologii terénu s mírným sklonem k severu. Obchodní a průmyslová zóna Liberec – SEVER byla rozdělena na dvě části: 1/3 obchodní zóna a 2/3 průmyslová zóna. V červenci 2008 bylo již cca 95% pozemků prodáno.

Věda, výzkum, inovace

V oblasti vědy a výzkumu jsou ve všech sledovaných ukazatelích dominantními lokalitami hlavní města Praha, Středočeský a Jihomoravský kraj. Podrobnější údaje bohužel nejsou k dispozici; lze však předpokládat, že vzhledem ke koncentraci významných průmyslových podniků a působení Technické univerzity jsou údaje za Liberecký kraj tvořeny podstatnou měrou právě údaji města. Liberecký kraj se počtem výzkumníků na obyvatele řadí mezi kraje na vcelku únosné páté místo. Od roku 2001 se zde také počet výzkumníků zvýšil asi o 120 %, což je mezi kraji po Královéhradeckém kraji druhá nejvyšší hodnota. Liberecký kraj je tak možno označit za kraj s významně rostoucí výzkumnou základnou. Ve výdajích vynaložených na vědu a výzkum si Liberecký kraj mezi ostatními kraji drží taktéž pátou příčku, v roce 2007 však po předchozím stálém nárůstu došlo k poklesu vynaložených finančních prostředků na výzkum a vývoj.

Za základní ukazatel úspěšnosti vědy a výzkumu lze považovat počet udělených patentů. Jde o jeden z nejvýznamnějších způsobů, jak výsledky vědy a výzkumu úspěšně převést do praxe. Liberecký kraj je počtem udělených patentů za rok 2008 až na jedenáctém místě mezi kraji, za celé sledované období 2000-2008 pak na osmé pozici.¹⁷ Patrně nejznámějším a neúspěšnějším produktem vědy a výzkumu v Liberci v posledních letech je technologie na výrobu nanovláken a nanovláknenných materiálů.

V celkovém kontextu této kapitoly lze říci, že Liberec je evidentně zasažen nepříznivým ekonomickým vývojem ve své přímé spádové oblasti, v Libereckém kraji i v celé České republice. Částečně ztrácí svoji přední pozici vzhledem k útlumu v automobilovém průmyslu. Přesto však i nadále disponuje mnoha perspektivními faktory, které mohou napomoci v eliminaci nepříznivých dopadů ekonomické krize a vytvořit příznivá východiska k opětovnému nastartování hospodářského růstu.

1.2.4. Sociální integrace

Vzdělávání

Síť vzdělávacích zařízení v Liberci vykazuje značnou pestrost jak co do typů zařízení, tak i z hlediska povahy zřizovatele. Kvalitní a dostupná školní docházka je ve městě zajištěna na všech stupních vzdělávání a v řadě oborů.¹⁸

Předškolní školská zařízení jsou nejčastěji městská. Mateřských školek, jejichž zřizovatelem je Statutární město Liberec, je na území města 32 (z toho tři zřizuje městský obvod Vratislavice nad Nisou). Dále zde funguje jedna mateřská škola zřizovaná církví a několik soukromých školek – II. MŠ Preciosa Liberec, o.p.s., nová MŠ a ZŠ Září, s.r.o. čerpající z Montessori a waldorfské pedagogiky, a MŠ – Liberecká jazyková školka, o.p.s. a Miniškolka Teri-bear, které nabízejí výuku angličtiny. Krajem zřizované mateřské školy pro tělesně a sluchově postižené nabízejí alternativu pro děti se speciálními potřebami; pro úplnost je třeba ještě zmínit mateřskou školu při Krajské nemocnici v Liberci, která je rovněž zřizována Libereckým krajem.

Také dostupnost základního vzdělání je zajišťována dominantně městem. Včetně jedné, zřizované městským obvodem Vratislavice nad Nisou, se v Liberci nachází 22 městských základních škol (příčemž Základní škola praktická Gollova vyučuje dle výukového programu zvláštní školy) a jedna základní umělecká škola (umělecké zaměření lze najít i na Základní škole Jabloňová). Rovněž se v Liberci nachází jedna škola zřizovaná církví. Nově zde působí soukromá základní škola DOCTRINA, která nahradila městskou základní školu Na Perštýně. Druhá soukromá základní škola – ALVALÍDA – vzdělává žáky s mentálním postižením. V případě těchto škol je vhodnější než soukromá používat označení „nestátní“, přičemž pod tímto pojmem se rozumí nezřizovaná státem ani územním samosprávným celkem. Dvě

¹⁷ Informační portál Libereckého kraje pro Inovace

(<http://www.portal-inovace.cz/cz/technologicky-profil-lk/vyzkum-a-vyvoj/>)

¹⁸ Přehled školských zařízení pochází z přehledů Odboru školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu Libereckého kraje (<http://skolstvi.kraj-lbc.cz/page1406>) a je doplněn dle serveru www.firmy.cz (<http://www.firmy.cz/Instituce-a-urady/Vzdelavaci-instituce/reg/liberec>).

krajská zařízení integrovaná společně s mateřskými školami zajišťují výuku dětí se sluchovým a tělesným postižením a stejně integrována je i krajem zřizovaná základní škola při liberecké nemocnici.

Středoškolské vzdělání poskytuje v Liberci 9 středních škol zřizovaných krajem a 11 soukromých. Z hlediska zaměření lze identifikovat 5 gymnázií a dále široké spektrum oborových zaměření (zdravotní, právní, umělecké, hotelové, pedagogické, obchodní, stavební, strojní, textilní, dopravní aj.) Při čtyřech středních školách jsou otevřeny také vyšší odborné školy (pedagogická, právní, zdravotnická a se zaměřením na počítačové systémy); další vyšší odborná škola funguje samostatně, nabízí studijní obor Daně a účetnictví a je provozována soukromým subjektem.

Liberec je také univerzitním městem. Nejvýznamnější vysokou školou, která tu má zároveň nejdelší tradici, je Technická univerzita Liberec. Na šesti fakultách a jednom ústavu je zájemcům o studium k dispozici celkem sto studijních programů v širokém spektru oborů. Univerzita dále pořádá kurzy celoživotního vzdělávání a otevírá zájemcům univerzitu třetího věku.

Vedle Technické univerzity působí ve městě ještě další tři subjekty nabízející vysokoškolské studium: Vysoká škola Karla Engliš, a.s. s bakalářskými studijními obory se zaměřením na podnikání, dále Metropolitní univerzita Praha, o.p.s. se studijními obory na úrovni bakalářského i magisterského studia zaměřenými na veřejnou správu a evropská studia a Czech Management Institute Praha – manažerská fakulta Escuela Superior de Marketing y Administración – ESMA / ESMATUR Barcelona, s.r.o. nabízející studijní program MBA zaměřený na ekonomiku, management a cestovní ruch

Celoživotním vzděláváním se zabývá také další významný vzdělávací subjekt – Centrum vzdělanosti Libereckého kraje. Jedná se o příspěvkovou organizaci Libereckého kraje, která realizuje projekt Libereckého kraje, vycházející z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy Libereckého kraje. Záměrem tohoto projektu je vytvořit moderní uskupení středních odborných škol, které by respektovalo požadavky trhu práce. Důraz je kladen i na vytváření vazby k celoživotnímu vzdělávání, integraci zdravotně postižených žáků nebo efektivní využití finančních prostředků.

Celá síť vzdělávacích zařízení disponuje dostatečnou kapacitou k uspokojení poptávky. Výjimku v tomto případě tvoří předškolní zařízení; vinou neadekvátního odhadu populačního vývoje došlo v minulých letech k rušení mateřských škol, které se později ukázalo být příliš razantní; nyní je míst méně než by zájemci byli schopni naplnit. Statutární město proto přistupuje k různým opatřením na zvýšení kapacity – jednak navyšuje kapacitu v zařízeních, jejichž prostory to umožňují, a jednak zřídilo dotační program podpory provozu mateřských škol na území města Liberec zřízených jinými subjekty.

Dlouhodobé investiční poddimenzování a oddělené provozní a mzdové financování vytváří v základním a středním školství významné třecí plochy, na kterých často vznikají střety mezi vlastními školskými zařízeními a jejich zřizovateli. Ambiciózní projekt Libereckého kraje na vybudování Centra vzdělanosti Libereckého kraje v podobě nového kapacitního školského

areálu se specificky pojatou organizací výuky byl krajem nakonec ukončen. Otázka dalšího fungování části odborných středních škol na území Liberce tak zůstává nadále bez odpovědi.

Sociální oblast

Klíčový význam pro problematiku poskytování sociálních služeb a sociální péče v Liberci má nesporně nastartování procesu komunitního plánování. Vyústěním tohoto procesu bylo vytvoření tematicky zaměřené koncepce – Komunitního plánu sociálních služeb regionu Liberec 2008-2013. Plán byl koncipován na základě připomínek veřejnosti, informací poskytnutých organizacemi poskytujícími sociální služby, možností poskytovatelů a zájmu města. Největším pozitivem komunitního přístupu je přizpůsobení nabídky sociálních služeb potřebám obyvatel města, a to jak z hlediska kvalitativního, tak i kvantitativního. Plánování bylo pro zajištění dostatečné podrobnosti rozděleno na šest dílčích procesů zaměřených na seniory, osoby zdravotně postižené, osoby dlouhodobě duševně nemocné, rodiny s dětmi, mládež, osoby ohrožené drogou a závislostmi a na cizince, národnostní a etnické menšiny. Pro každou ze zmíněných kategorií klientů byla sestavena vlastní pracovní skupina zabývající se odborně jejich problematikou a na základě kvalifikovaného posouzení situace sestavena konkrétní struktura priorit, ke kterým bude přihlíženo při dalším rozvoji sociálních služeb.

Jako součást komunitního plánu byl sestaven katalog poskytovatelů sociálních služeb, taktéž rozdělený na šest tematických oblastí. Díky jeho distribuci se zvyšuje povědomí o spektru poskytovaných služeb a zájemci dostanou potřebné informace. Pro nejbližší období byl sestaven seznam 21 prioritních projektů, k nimž patří např. non-stop pečovatelská služba, chráněné bydlení pro sociálně slabé nebo terénní práce v sociálně vyloučených komunitách, zajišťované městem.

Zdravotnictví

Zdravotní péče v Liberci je poměrně komplexní z hlediska medicínských oborů a dostatečná vzhledem k početnosti lékařského personálu a lůžek ve zdravotnických zařízeních. Ke konci roku 2007 bylo v Liberci registrováno přes 540 plných úvazků lékařů, přibližně 1450 úvazků zdravotnických pracovníků a 973 lůžek. Koncentrace zdravotnického personálu převyšuje odpovídající hodnoty pro Liberecký kraj cca o dvě třetiny a pro ČR o 40 %. Koncentrace lékařů je více než o polovinu vyšší než na úrovni kraje a přibližně odpovídá celorepublikovému průměru. Tento jev je však obvyklým odrazem koncentrace velkých zdravotnických zařízení a odpovídajícího množství zdravotnického personálu do velkých měst. V Liberci je tímto dominantním subjektem na poli zdravotní péče Krajská nemocnice Liberec; představuje přibližně polovinu úvazků lékařů, cca 60 % úvazků zdravotnického personálu a veškerá zdravotnická lůžka ve městě. Jedná se o plnohodnotnou krajskou nemocnici, schopnou centralizovat kritické stavy a zajistit jejich definitivní léčbu. Pokrývá téměř celé spektrum specializované péče. Mezi ambulanciemi zařízeními převažují celkem logicky ordinace praktických lékařů pro dospělé a stomatologů, ale vysoké je i zastoupení specialistů.

V katastru města se nachází celkem 23 lékáren. V centru Liberce (v bezprostřední blízkosti nemocnice) funguje operační středisko Zdravotnické záchranné služby a ve městě působí i Letecká záchranná služba. Zajištěna je akutní ústavní pohotovostní služba i stomatologická pohotovost (obě služby zajišťuje Krajská nemocnice Liberec). Celkově lze stav a pokrytí

zdravotními službami, včetně lůžkové i ambulantní kapacity, hodnotit jako uspokojivé. Co v Liberci ale chybí zcela je zařízení pro osoby trpící Alzheimerovou chorobou, hospic (není v celém Libereckém kraji) a protialkoholní záchytná stanice. Jinak jsou v Liberci stejné problémy, jaké mají v kontextu zdravotní péče všude jinde – podfinancování zdravotnických zařízení, nedostatek investičních zdrojů, zvyšující se věkový průměr lékařů, zejména praktických a stomatologů.

O zdravotním stavu obyvatelstva do jisté míry vypovídá úmrtnost dle jednotlivých příčin. V Liberci byla ve srovnání s ČR zaznamenána nižší relativní úmrtnost na nemoci oběhové soustavy. Její podíl na celkové úmrtnosti byl v Liberci asi 45 %, a jednalo se tedy i tak o nejčastější příčinu úmrtí. Úmrtnost na novotvary (druhá nejčastější) byla v Liberci přibližně o 15 % vyšší než na celostátní úrovni a tvořila plnou třetinu všech zemřelých. Dalšími významnými příčinami úmrtí jsou nemoci dýchací soustavy, trávicí soustavy a vnější příčiny (úrazy, otravy, vraždy, sebevraždy), které vždy představují okolo 5 % celkového počtu úmrtí.

Zdravotní stav obyvatel je částečně podmíněn i jejich životním stylem. Studie Prevence a zdraví z roku 2005, realizována metodou výběrového dotazníkového šetření, přinesla následující závěry:

- » Z celkového počtu dotázaných 60 % hodnotilo svůj zdravotní stav jako dobrý.
- » Z osob, které měly alespoň jeden rizikový faktor (vysoký krevní tlak, diabetes 2. typu, srdečně-cévní choroba, nadváha, kouření, popřípadě kombinace více faktorů), dostalo cílenou radu od lékaře 55 % dotázaných, z této skupiny změnilo svůj životní styl 52 % obyvatel, nejčastěji osoby s nadváhou (64 %), nejméně kuřáci (31 %).
- » Nadváhou (dle lékařské definice) trpí 44 % obyvatel, obezitou 9,3 % obyvatel.

Přestože od obdobné studie realizované v roce 1997 byly zaznamenány některé pozitivní změny, lze stále identifikovat značné rezervy v aktivním přístupu občanů k vlastnímu zdraví (především co se týče kouření a kontroly tělesné váhy). Nedostatečný je podle výsledků šetření také přístup lékařů k primární prevenci.

Dobrý zdravotní stav je jednou z priorit také na úrovni Libereckého kraje, o čemž svědčí zpracovaný dokument Zdravotnická politika Libereckého kraje neboli Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatel Libereckého kraje, který krajské zastupitelstvo schválilo v prosinci 2002. Tento dokument vychází z celorepublikového Dlouhodobého programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky Zdraví pro všechny v 21. století (Zdraví 21), který vypracovalo v roce 2002 Ministerstvo zdravotnictví.

Bezpečnost obyvatel

Zajištění bezpečnosti obyvatel a návštěvníků města Liberce věnují orgány města vysokou pozornost. Kromě Policie České republiky na ni dbá Městská policie Liberec¹⁹, která je aktuálně zřízena obecně závaznou vyhláškou Statutárního města Liberec č. 12/2005 ze dne 15.12.2005 (nabytí účinnosti dnem 1.1.2006 a nahrazující vyhlášku č. 4/1992). Městská policie Liberec zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku na katastrálním území města Liberec a na tomto území plní další úkoly, které vyplývají ze zákona č. 553/91 Sb. o obecní

¹⁹ <http://www.mpliberec.cz/>

policii, ve znění pozdějších právních předpisů a zákonů souvisejících s činností městské policie.

Nedílnou součástí péče o bezpečnost občanů je i neustálá preventivní činnost. Městská policie cíleně oslovuje děti a mládež v mateřských a základních školách i seniory prostřednictvím metodicky zpracovaných preventivních programů se zaměřením na bezpečné chování, sociálně patologické jevy a základy právního vědomí, bezpečný pohyb v silničním provozu, prevenci úrazů při setkání s cizími a neznámými zvířaty a ochranu majetku. K preventivním programům dále patří Senior linka (poskytuje občanům informace o tzv. neobjednaných službách – například návštěvách pracovníků plynáren, elektráren, vodáren, sociálního odboru magistrátu, poštovních služeb apod., které jsou pachateli nejčastěji zneužívány jako záminka pro vniknutí do bytu, kde následně dojde ke spáchání trestného činu) nebo výcvik sebeobranu pro ženy.

V roce 1998 město rozhodlo o vybudování městského kamerového systému, který je využíván Městskou policií ke zjišťování přestupků, předcházení kriminálním a dalším nežádoucím jevům. Může být použit i v případě vzniku mimořádných nebo krizových situací a může významně napomoci při jejich řešení. Systém byl postaven jako analogový a centrum města Liberce bylo pokryto celkem osmi kamerami. Postupně byl systém rozšiřován až na současných dvacet kamer, rozmístěných v různých lokalitách města Liberce, včetně dvou sídlišť (Rochlice a Broumovská). Celý systém byl během této revitalizace v roce 2005 převeden do digitální podoby a je jedním z nejmodernějších v ČR. Systém byl od počátku koncipován jako dohlížecí s tím, že po celých 24 hodin denně se při jeho obsluze střídají strážníci – operátoři MKS. Ti jsou schopni reagovat na jakoukoli událost, která se při sledování dění ve městě naskytne. Je třeba zdůraznit, že účelem výstavby Městského kamerového systému (MKS) je zajištění bezpečnosti občanů a návštěvníků města, ochrana jejich majetku a zabezpečení veřejného pořádku.

1.2.5. Životní prostředí

Ochrana přírody

Na území města zasahují nebo jsou vyhlášena čtyři zvláště chráněná území a jeden přírodní park ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Jedná se o následující lokality:

Chráněná krajinná oblast Jizerské hory

Tato chráněná krajinná oblast s urbanistickou hodnotou leží severovýchodním směrem od centra Liberce a svým okrajem zasahuje katastrální území Radčice, Kateřinky, Starý Harcov a Lukášov. Krajina Jizerských hor je charakteristická svým vodoakumulačním systémem, přítomností zbytků přirozených ekosystémů, vysokým zastoupením lesní půdy i harmonickou zemědělskou krajinou bohatou na nelesní zeleň. Chráněnou krajinnou oblastí byla tato lokalita vyhlášena v roce 1967 s cílem zabezpečit zachování, využívání a obnovu přírodního prostředí a ochranu vzhledu krajiny.

Národní přírodní rezervace Karlovske bučiny

Karlovske bučiny se nacházejí v katastrálním území Machnín. Národní přírodní rezervace zde byla zřízena v roce 1972 za účelem zajištění ochrany pestrých vegetačních typů vápnomilných bučin subatlantického charakteru.

Přírodní rezervace Hamrštejn

Přírodní rezervace Hamrštejn leží v sousedství národní přírodní rezervace Karlovske bučiny, taktéž v katastrálním území Machnín. Je charakteristická přirozeným smíšeným porostem s bohatou florou teplomilného charakteru, což byl důvod pro její vyhlášení v roce 1972.

Přírodní památka Terasy Ještědu

Tato přírodní památka se nachází na západní hranici katastru města a zasahuje katastrální území Horní Hanychov. Předmětem ochrany je unikátní komplex kryoplanačních teras, mrazových srubů a srázů, izolovaných skal a skalních hradeb a dalších geomorfologických útvarů na severním svahu hory Ještěd a suťová pole na vrcholu Ještědu jako biotop vzácných druhů bezobratlých živočichů. Terasy Ještědu byly vyhlášeny přírodní památkou v roce 1995.

Přírodní park Ještěd

Park svým okrajem zasahuje katastrální území Horní Hanychov a Horní Suchá, včetně vrcholu Ještědu. Byl vytvořen jako projev snahy zachovat a ochránit ráz krajiny s významnými přírodními a estetickými hodnotami, zejména lesními porosty, dřevinami rostoucími mimo les, vodními toky a charakteristickou strukturou zemědělských kultur při umožnění únosného turistického využití a rekreace i únosné urbanizace pro stabilizaci života a hospodaření v obcích a pro dosažení obnovy dnes narušených ekosystémů. Dvě třetiny rozsáhlého území parku jsou pokryty lesy.

Na území města je také vedeno pět naučných stezek – Terasy Ještědu, Ještědské vápence, Lesní naučná stezka Harcov, Vesecké údolí a Ministezka Lidové sady – o celkové délce 27,6 km a s celkovým počtem 46 informačních zastavení.

Vodní hospodářství

Libercem protéká Lužická Nisa s hlavním pravostranným přítokem Černou Nisou a řadou menších přítoků (Plátenický potok, Ostašovský potok, Radčický potok, Ruprechtický potok, Františkovský potok, Dubský potok, Harcovský potok, Janovodolský potok, Luční potok, ...). Na území města se dále nachází několik vodních ploch, včetně vodní nádrže Harcov, sloužící především k rekreačním účelům.

Jak Lužická Nisa coby největší tok, tak i řada přítoků (Plátenický potok, Ostašovský potok, Radčický potok, Ruprechtický potok, Františkovský potok, Dubský potok, Harcovský potok a nádrž, Janovodolský a Luční potok) vytváří ve vybraných lokalitách povodňová rizika. Statutární město Liberec v této oblasti řeší prioritně lokalitu tzv. dolního centra města (připravuje se realizace dílčího projektu, podpořeného z dotačního programu Ministerstva zemědělství Podpora prevence před povodněmi II).

V oblasti Ještědského hřbetu se nachází chráněná oblast přirozené akumulace vod Severočeská křída a na severovýchodě města chráněná oblast přirozené akumulace vod Jizerské hory. Na území města leží také zdroj léčivých vod – zřídelní oblast Vratislavice nad Nisou.

Nejdůležitějším povrchovým zdrojem pitné vody pro Liberec je vodní nádrž Josefův Důl. Voda je dodávána i z podzemních zdrojů Dolánky, Libíč a Vesnovek a v úbočí Ještědského hřebene se nacházejí také místní zdroje pitné vody. Většina území města je připojena na vodovodní síť, ta je však zastaralá a dochází v ní ke značným ztrátám.

Odpadní vody z Liberce i sousedního Jablonce nad Nisou jsou přiváděny do čistírny odpadních vod, vybudované v roce 1994 v městské části Růžodol. Kanalizační systém byl navržen jako jednotný a je rozdělen na dvě části: povodí sběrače A odkanalizovává pravý břeh Lužické Nisy a povodí sběrače B levý břeh. Největšími problémy jsou zastaralá kanalizační síť, průsaky do půdy a směšování splaškových a balastních vod. Balastní a srážkové vody z jednotné kanalizace čistírnu zbytečně zatěžují, a proto se v nově napojovaných lokalitách buduje už jen oddílná kanalizace. Kanalizace dosud nebyla zavedena v některých okrajových částech města (Rudolfovo, Hluboká, Radčice, Krásná Studánka, Kateřinky). V těchto místech jsou odpadní vody předčišťovány v malých domovních čistíčkách a poté vypouštěny do vodotečí, nebo jsou jímány do žump a poté vyváženy k likvidaci do městské čistírny odpadních vod.

V rámci integrovaného projektu Lužická Nisa je naplánována přestavba městské čistírny, konkrétně její mechanické části a mechanicko-biologického úseku. S postupným napojováním dalších objektů a likvidací starých septiků v centrech Liberce a Jablonce nad Nisou vzrostlo ve výhledu znečištění přiváděné do čistírny, a tedy i její potřebná kapacita, ze 122 000 až na předpokládaných 190 000 ekvivalentních obyvatel.

Ovzduší

Poloha Liberce mezi Ještědským hřebenem a Jizerskými horami je určující především pro kvalitu ovzduší ve městě. Intenzivní doprava a řada spalovacích procesů probíhajících v průmyslových podnicích produkuje zplodiny, které se v údolí díky nedostatečné cirkulaci vzduchu snadno drží. Soustavně se zvyšující intenzita silniční dopravy, může způsobit další zhoršení této situace.

Největším lokálním producentem emisí je Teplárna Liberec, a.s., následovaná spalovnou Termizo, a.s. Velký podíl na znečištění ovzduší však zauímají také malé zdroje, které nejsou vybaveny odlučovači prachu, přičemž v nich dochází k nekvalitnímu spalování. Vzhledem k stabilnímu nárůstu cen zemního plynu a elektřiny se bohužel předpokládá další zvýšení podílu malých zdrojů na celkovém znečištění. Na zhoršenou kvalitu ovzduší navíc poukazuje i koncentrace polétavého prachu a benzo(a)pyrenu.

Nejvýznamnějším zdrojem znečištění mimo město Liberec je uhelná elektrárna v polském Turówě, jejíž podíl na celkové imisní zátěži města Liberce se odhaduje až na 40-60 %. I v tomto případě lze bohužel očekávat zhoršení situace v souvislosti s plánovanou stavbou dalšího bloku elektrárny.

Ekologické zátěže

Staré ekologické zátěže představují především ohrožení pro kvalitu podzemní vody. Dominantní zátěží jsou různě rozsáhlé skládky odpadů, a to jak komunálních, tak i průmyslových a chemických. Sanační zásahy jsou nejčastěji komplikovány nevyjasněnými vlastnickými vztahy a vysokými finančními náklady. V současné době Liberec nebezpečný odpad na svém území neskladuje. Nacházejí se zde dvě spalovny odpadu: Termizo, a.s. likviduje nebezpečný a ostatní odpad (včetně převážné většiny komunálního odpadu) a Neli servis s.r.o. zabezpečuje odstranění nebezpečného nemocničního odpadu.

Městské lesy

Více než třetina celkové rozlohy města je tvořena lesními plochami, které však nejsou vždy zalesněné. Podobně jako v celém Libereckém kraji jsou lesy na území města značně poškozeny. Důvodem jsou nejen emise škodlivin v současnosti, ale i zátěž v podobě vysokého znečištění v minulých letech. Východně položené lesy jsou vzhledem k převládajícím směrům větru, který sem škodliviny zanáší, ještě výrazněji vystaveny jejich negativnímu působení. V budoucnu se navíc očekává snížení zalesnění, zapříčiněné předpokládaným rozvojem městské výstavby.

O lesy ve vlastnictví města pečuje příspěvková organizace Městské lesy Liberec.

Zásobování energiemi

Hlavními producenty elektrické energie na území města jsou Teplárna Liberec, a.s. (výkon 12 MW) a spalovna Termizo, a.s. (výkon 2,5 MW). V Rudolfově na toku Černé Nisy a na přehradě Harcov jsou provozovány vodní elektrárny. Tyto lokální zdroje však nemohou ani zdaleka pokrýt energetickou potřebu města, natož zajistit jeho soběstačnost. Hlavním napájecím zdrojem z nadřazené soustavy je transformovna Bezdčín poblíž Hodkovic nad Mohelkou. Vzhledem k prudce rostoucím nárokům na spotřebu elektřiny se připravuje výstavba dalších transformoven a zároveň také nového dvojitého vedení z Bezdčína do Šimonovic. Uvažuje se i o výstavbě geotermální elektrárny.

Zásobování Liberce plynem se realizuje napojením na tři vysokotlaké plynovody, konkrétně DN 500 Hospozín – Liberec, DN 300 Úžín – Liberec a DN 250 Vlčetín – Liberec. Plynofikaci Liberce zprostředkovává středotlakými plynovody více než 11 regulačních stanic na území města a dvě ve Stráži nad Nisou. Do okrajových částí Liberce není plyn dosud zaveden. K vytápění používají zemní plyn přibližně dvě pětiny domácností na území města.

Hlavním dodavatelem centrálně distribuované tepelné energie je Teplárna Liberec, a.s. (tepelný výkon 237 MW). Významným zdrojem tepla je rovněž spalovna Termizo, a.s. (tepelný výkon 24 MW), která přebytečné teplo dodává do distribuční sítě prostřednictvím Teplárny Liberec, a.s. Systémem centrálního zásobování teplem je vytápěna skoro polovina domácností a řada podniků a institucí. Tento tepelný zdroj však v posledních letech značně zdražil a proto se začínají někteří odběratelé odpojovat a nahrazovat centrální zdroj tepla alternativními možnostmi.

1.2.6. Přitažlivá města

Veřejná prostranství

Veřejná prostranství zahrnují prostory jako náměstí, ulice, tržiště, dětská hřiště, parky a další, které bezplatně slouží k užívání veřejnosti. Vzhledem k rozloze města jsou všechny jmenované prvky velmi početné. Vytvářejí přirozené propojení mezi jednotlivými obytnými, obchodními a průmyslovými zónami ve městě, ale také umožňují setkávání obyvatel, jsou místem pro odpočinek a trávení volného času. Zvláštní význam je přičítán zeleni: zlepšuje celkové klima města, zlepšuje kvalitu ovzduší, tlumí hluk. V neposlední řadě nelze zeleni upřít důležitou estetickou roli.

Městská zeleň je tvořena parky, sídlištní zelení, zahradami, stromořadími, příměstskými lesy, a doprovodnou zelení okolo komunikací a vodotečí. Město spravuje celkem 168 ha veřejné zeleně a provádí její pravidelnou údržbu (hrabání spadaneho listí, sekání trávy, úprava záhonů, péče o dřeviny, nová výsadba, likvidace invazivního porostu aj.); péče o veřejnou zeleň je v kompetenci Technických služeb města Liberec, a.s. Z městské zeleně zaujímají 22 ha parky, přičemž tato plocha je tvořena více než 80 dílčími prvky. V Liberci však zatím chybí centrální park, který by svou velikostí odpovídal rozloze města a počtu obyvatel. Ambice na zaplnění této mezery si klade projekt revitalizace okolí vodní nádrže Harcov; pomocí navržených úprav dojde ke sjednocení dosud roztříštěných prvků zeleně v celistvý lesopark s řadou možností pro trávení volného času. První, již započatou fází projektu je úprava lesních cest, realizovaná v rámci Programu rozvoje venkova.

Veřejná prostranství jsou osazena řadou výrazných soch a plastik. Za pozornost stojí např. památník obětem 2. světové války na Štefánikově náměstí, Památník obětem komunismu v obnoveném parku v Jablonecké ulici, originální autobusová zastávka MHD s názvem Hostina obrů za radnicí, svítící Koule u Gradhotelu Zlatý lev a dvanáct mramorových bloků představujících Dvanáct měsíců v blízkém parku. Vedle trvale umístěných objektů se na ulicích města a ve veřejných objektech pravidelně objevují krátkodobě vystavené sochy a plastiky (např. objekty instalované při příležitosti konání Mistrovství světa v klasickém lyžování v únoru 2009 nebo polystyrenové děvčátko s balonky, nazvané Splněný sen, umístěné v současné době v hale budovy Nového magistrátu).

Samozřejmostí je osazení veřejných prostranství mobiliářem odpovídajícím funkci prostoru a způsobu jeho využití. Jedná se nejčastěji o lavičky, prolézačky a jiné herní prvky, odpadkové koše, informační tabule, stojany na kola.

Architektura a památky

Liberec i se svým okolím se podle počtu kulturních zařízení a památek řadí na přední příčky v republice. Na území města se nachází 99 nemovitých kulturních památek²⁰ a centrum města bylo v roce 1992 zařazeno na seznam městských památkových zón. K nejvýznamnějším památkám patří Valdštejnské domky, které po rekonstrukci slouží jako školní kabinety,

²⁰ Dle seznamu nemovitých památek na serveru Národního památkového ústavu

(<http://www.monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&sNazSidOb=Liberec&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PriUbytOd=3.5.1958&PriUbytDo=16.12.2009&KodKr=51&KodOk=5103>)

liberecký zámek, který bohužel není v současné době přístupný pro veřejnost, dále novorenesanční radnice, meteorologický sloup u radnice, Hotel Praha, krematorium, divadlo F. X. Šaldy, kostel Sv. Antonína, kostel sv. Kříže, kostel Božího srdce páně, kostel Máří Magdalény, kostel Navštívení Panny Marie, kostel Sv. Jana Křtitele nebo městské lázně (v současné době rovněž uzavřené).

Zajímavá je i celková architektura města, ve které se mísí řada stylů. Samotné centrum Liberce je tvořeno neorenesančními domy, na náměstí Českých Bratří stojí budovy v klasicistním stylu a do celku jsou členěny i funkcionalistické stavby, jako je např. obchodní dům Brouk a Babka nebo palác Baťa. Architektonicky mimořádně zajímavá je Štrossova vila v Husově ulici, současné sídlo Krajské hygienické stanice. K nejvýznamnějším stavbám z architektonického hlediska patří Liebiegova vila, stavba Liberecké výšiny na úpatí Jizerských hor, Liebiegovo městečko na Perštýně, secesní vily podél Masarykovy třídy nebo již zmíněné Valdštejnské domky, nejstarší dochované budovy v Liberci. Architektonicky cenné však nejsou jen historické objekty. Z moderních staveb připomeňme v první řadě horský hotel a televizní vysílač Ještěd (národní kulturní památku, jehož autor Karel Hubáček byl oceněn prestižní Perretovou cenou). Za zmínku stojí i budova Krajské vědecké knihovny, Palác Centrum s futuristickou fontánou, Palác Syner nebo multifunkční Tipsport aréna.

Bydlení

K 1.3.2001 se v Liberci nacházelo 39 670 trvale obydlených bytů, z nichž pouze 23 % bylo v rodinných domech (v Libereckém kraji 41 % a v České republice 37 %). To však není nikterak překvapující, pokud vezmeme v úvahu velikost města a rozsah intenzivní bytové výstavby v minulých desetiletích, především boom panelových sídlišť. Po propadu bytové výstavby v 1. polovině 90. let se výstavba bytů znovu rozběhla. V letech 1997-2005 již bylo dle zjištění ČSÚ (Analýza bytové výstavby v územích České republiky 1997-2005) dosaženo vyšší intenzity bytové výstavby, než je průměr za ČR. Toho společně s Libercem dosáhla v celé ČR pouze 4 města nad 50 000 obyvatel z celkových 22. Téměř dvě třetiny bytové výstavby připadalo na byty v bytových domech, což je u měst nad 50 000 obyvatel jedna z nejvyšších hodnot (pouze Praha a Brno má vyšší).

Rychlý nárůst cen nemovitostí byl doprovázen postupným nárůstem bytové výstavby, která vyvrcholila v roce 2009. Prodej nově dokončených bytů a tudíž i další výstavba byly poznamenány současnou globální ekonomickou krizí; došlo k významnému poklesu cen nemovitostí na úroveň roku 2007 a následnému zpomalení další výstavby.

V územním plánu města z roku 2002 bylo do podzimu 2006 vyčerpáno asi 65 % návrhových ploch pro bydlení a z požadovaných 8 000 bytů bylo v různé fázi realizace již 4 800 bytů, tedy asi 60 % (Vyhodnocení zastavěnosti 2006, Magistrát města Liberec, Odbor strategie a územní koncepce). Nabídková cena bytů zaznamenává v posledních letech obrovský nárůst.

Brownfields

Výrazným prvkem celkového vzhledu a atraktivity města jsou – bohužel v negativním smyslu – také brownfieldy, které se v něm nacházejí. Jedná se o nevyužitá a chátrající budovy, haly nebo prostranství dřívějších výrobních nebo obchodních firem. Jejich přítomnost nejenže zhoršuje celkový dojem z lokality, ale také může dlouhodobě znehodnocovat kvalitu

životního prostředí. Investoři mají obecně spíše zájem o novou výstavbu, neboť tak mohou objekt snáze přizpůsobit vlastním potřebám a požadavkům a vzhledem k tomu, že vhodné pozemky se nacházejí spíše na okrajích měst a obcí a není třeba investovat do rekonstrukčních a sanačních prací, bývá realizace projektu jednodušší nebo dokonce levnější. Revitalizace nevyužívaných objektů a jejich nové využití tedy vede nejen ke zlepšení estetické stránky centra města, ale ovlivňuje i zábery zelených, nezastavěných ploch.

Mezi největší brownfieldy na katastru Liberce patří průmyslová zóna Intex ve Vratislavicích nad Nisou nebo pozůstatky areálu Textilany. Parametry obtížně využitelného areálu splňuje i liberecké výstaviště. Negativně pojatým zdrojem lokalit typu brownfield je chátrající a nevyužívaný majetek Českých drah. Z hlediska vzhledu historického centra města je významným brownfieldem památkově chráněná budova bývalých městských lázní; sanační práce na tomto objektu však už byly započaty. Co se týče koncentrace zchátralých objektů, primát má Kateřinské údolí, kde se nachází celkem osm budov, vedených ve čtyřech majetkových celcích na seznamu brownfields Libereckého kraje²¹.

Nejúspěšnějším příkladem již zrealizované úpravy zchátralého a nevyužívaného objektu může být bývalá textilní továrna Hedva, ze které vzniklo komerčně úspěšné a turisty hojně vyhledávané Centrum Babylon. V jeho bezprostřední blízkosti se ale nachází objekty bývalého závodu Desta, jejichž revitalizace by významně napomohla dalšímu zvýšení hodnoty daného území.

Kultura a volný čas

Liberec jako krajské město plní rovněž úlohu nejvýznamnějšího kulturního centra Libereckého kraje. Kulturní instituce se sídlem ve městě mají často regionální význam, některé pak i význam celostátní.

Nejvýznamnějším a největším divadelním subjektem působícím v Liberci je divadlo F. X. Šaldy se třemi stálými soubory (čínohra, balet a opera), působící na dvou scénách. Příznivci loutkoherectví si přijdou na své v Naivním divadle, které letos oslavilo již šedesáté výročí svého založení. Ve městě působí také divadelní soubor Krátké a úderné divadlo Liberec, které v roce 2007 ztratilo domovskou scénu a od té doby působí formou hostování. Přesně opačně funguje Divadlo bez opony – pod touto hlavičkou vystupují v kulturním centru Lidové sady hostující soubory.

²¹ http://www2.kraj-lbc.cz/index.php?page=3531&sub=&nazev_op=%25&nazev_c=&nazev_op2=%25&nazev_c2=&orpid_c=0&obecid_c=563889&katuzemiid_c=0&rozloha_op=gt&rozloha_c=&rozloha_op2=lt&rozloha_c2=&zastavena_plocha_op=gt&zastavena_plocha_c=&zastavena_plocha_op2=lt&zastavena_plocha_c2=&podlahova_plocha_op=gt&podlahova_plocha_c=&podlahova_plocha_op2=lt&podlahova_plocha_c2=&pocet_objektu_op=gt&pocet_objektu_c=&pocet_objektu_op2=lt&pocet_objektu_c2=&typ_vlastnictvi_c=&vyuziti_lokality_c=0&stavajici_vyuziti_c=0&vyuziti_upd_c=0&vzdalenost_dalnice_op=gt&vzdalenost_dalnice_c=&vzdalenost_dalnice_op2=lt&vzdalenost_dalnice_c2=&vzdalenost_jednicka_op=gt&vzdalenost_jednicka_c=&vzdalenost_jednicka_op2=lt&vzdalenost_jednicka_c2=&vzdalenost_bus_op=gt&vzdalenost_bus_c=&vzdalenost_bus_op2=lt&vzdalenost_bus_c2=&vzdalenost_vlak_op=gt&vzdalenost_vlak_c=&vzdalenost_vlak_op2=lt&vzdalenost_vlak_c2=&ekozatez_c=&chko_c=&sent=Vyhledat

V nákupním centru Nisa promítá osmisálové multikino Cinestar. V příštím roce je plánováno otevření druhého multiplexu v centru Fórum. Z původních městských kin zůstalo v provozu pouze kino Lípa, které zajišťuje promítání pro mateřské a základní školy, dětská představení a promítání filmového klubu. Novinkou je XD Theater v centru Babylon – první kino s 4D simulátorem v ČR. Město pravidelně hostí filmový festival Febiofest.

Kulturní vyžití nabízí obyvatelům i návštěvníkům města společenská centra Dům kultury a Lidové sady. Konají se zde nejrůznější akce – koncerty, divadelní představení, zábavy se živou hudbou, plesy, promítání, besedy aj. Obdobné akce se odehrávají i v komplexu hotelového a zábavního centra Babylon i v převážně sportovně využívané Tipsport aréně (zde se vzhledem k velké divácké kapacitě odehrávají především koncerty známých hudebních interpretů).

Krajská vědecká knihovna plní funkci nejen v oblasti vzdělávání – je i významným kulturním subjektem, který organizuje různé přednášky a výstavy, a její výpůjční služba přispívá k rozšíření nabídky volnočasových aktivit pro obyvatele města. Další možnosti trávení volného času spojeného se získáváním nových poznatků přinášejí muzea a galerie – nejvýznamnější v Liberci jsou v tomto směru Severočeské muzeum a Oblastní galerie (v obou případech příspěvkové organizace Libereckého kraje), čemuž odpovídá i návštěvnost obou institucí. K dalším výstavním prostorám patří např. Galerie U Rytíře, Automuzeum ve Vratislavicích nad Nisou, počítačové muzeum při Střední průmyslové škole strojní a elektrotechnické a Vyšší odborné škole. Přestože se nejedná o klasické muzeum, lze do této kategorie zařadit i IQpark v centru Babylon, který pomocí interaktivních exponátů představuje návštěvníkům přírodní zákony i fungování lidského těla. Zábavu a poučení poskytují také zoologická i botanická zahrada.

Nabídku trávení volného času doplňují různé komerční subjekty (restaurace, bowlingové hery, obchody a nákupní centra, ...), z nichž nejvýznamnějším je centrum Babylon (kromě IQparku se zde nachází zábavní herní centrum Lunapark, Aquapark, Labyrint – zrcadlové bludiště, Bowling, Casino či Wellness centrum). Dále lze zmínit Dětský koutek v blízkosti Zoologické zahrady nebo dětské hřiště Smeťák ve Františkově.

Stálou nabídku jmenovaných subjektů oživuje pořádání pravidelných či jednorázových akcí pro veřejnost. Z pravidelných akcí patří k nejzajímavějším letní festival profesionálních loutkových divadel Mateřinka, festival Nisa – řeka, která nás spojuje, již zmíněný filmový festival Febiofest, Oslny Ještědu nebo Liberecký jarmark. Významné jsou i některé výstavy a veletrhy (Veletrh dětské knihy, Dům a zahrada, Dům a bydlení, Veletrh vzdělávání a pracovních příležitostí EDUCA). Budoucnost některých z nich je však nejistá, vzhledem ke vstupu pořádajícího subjektu Liberecké výstavní trhy, a.s. do likvidace. Před velikonočními a vánočními se v centru města konají tradiční trhy.

Sport

Sport tvoří významný podíl na trávení volného času – ať už jako aktivní činnost lidí na různých výkonnostních úrovních, s různou intenzitou a frekvencí, nebo jako taktéž oblíbené navštěvování sportovních událostí v roli diváka. Liberec umožňuje oboje: nabízí řadu sportovišť, podmínky pro outdoorové aktivity jsou ideální a také zde působí řada úspěšných sportovních klubů.

Nejvýznamnějším a zároveň největším sportovním zařízením ve městě je díky mnoha možnostem využití Tipsport aréna s přilehlým multifunkčním komplexem. V něm se nacházejí hřiště vhodná pro baseball, softball, americký fotbal, atletické odhodiště, tréninkové fotbalové hřiště i uměle zatravněné fotbalové hřiště s adekvátně vybaveným zázemím, a také nově vybudovaná in-lineová dráha i dětské hřiště. Součástí areálu je i původní zimní hala, dnes označovaná jako Svijanská aréna, ve které jsou po přestavbě umístěna dvě kluziště. Konstrukční stav objektu postaveného v polovině šedesátých let je však velmi neuspokojivý. Dalšími původními součástmi městského stadionu jsou lehkootletický ovál s vnitřní travnatou plochou a zařízeními pro skokanské a vrhačské disciplíny a objekt stavěný původně jako kuželna. Ta v něm funguje i nadále, ale po úpravě přibýly prostory uzpůsobené pro aerobic, judo a jiné bojové sporty, gymnastický sál i hala na stolní tenis. Připojena je i multifunkční tělocvična KORT sloužící zejména pro různé kolektivní míčové sporty. Dalším objektem, který doplňuje nabídku v daném prostoru, je sportovní hala spravovaná Armádním sportovním oddílem Dukla Liberec.

Převážně lyžařským disciplínám slouží komplexy vybudované a upravené v souvislosti s letošním Mistrovstvím světa – lyžařský areál Ještěd se skokanskými můstkami a sjezdovkami a běžecký areál ve Vesci (možnosti jeho využití jsou však širší – asfaltované trati lze v létě využít i pro cyklistiku, bruslení na kolečkových bruslích nebo běh). K často využívaným sportovním zařízením patří i plavecký bazén (Aquapark v centru Babylon má spíše rekreační a zábavní charakter). Z dalších sportovišť lze zmínit fotbalový stadion U Nisy pro 9 900 diváků, plochodrážní stadion ve Starých Pavlovicích, sokolovnu TJ Lokomotiva Liberec, sportovní areál Technické univerzity v Harcově, 9-jamkové golfové hřiště v Machníně a na území města leží i část golfového hřiště Ypsilon Golf Resort Liberec, které bylo oceněno titulem „Hřiště roku“ čtenářské ankety časopisu Golf Digest za rok 2006 i 2007.

Blízkost Jizerských hor na jedné straně a Ještědského hřebenu na druhé přímo vybízí k sportování v přírodě – oblíbená je cyklo- a pěší turistika, nordic walking, v zimě běh na lyžích ve stopách Jizerském magistrály. V okolí města je vyznačena řada stezek, jejichž úkolem je usměrňovat pohyb osob v chráněné krajinné oblasti. V letní sezóně lze využít možnosti koupání, které nabízejí dvě koupaliště nebo vodní nádrž Harcov (zde je však sezóna závislá na kvalitě vody); celková kapacita však neodpovídá velikosti města a tak obyvatelé navštěvují i vodní plochy v blízkém i vzdálenějším okolí.

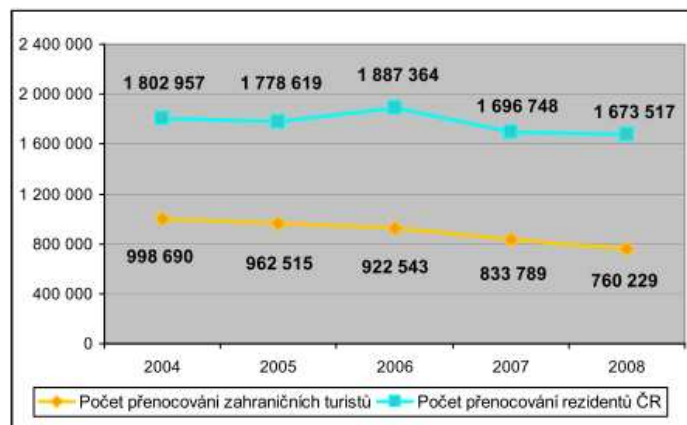
K nejvýznamnějším sportovním akcím, které se v Liberci konají, patří závody světového poháru ve skocích na lyžích a severské kombinaci. V roce 2009 se, jak již bylo poznamenáno, v Liberci uskutečnilo Mistrovství světa v klasickém lyžování a na rok 2011 se připravuje Zimní evropská olympiáda mládeže. V Tipsport aréně se uskutečnila již řada akcí mezinárodního významu – např. mistrovství Evropy v aerobiku, mistrovství světa ve freestyle motokrosu nebo mistrovství světa v ledním hokeji juniorů do 20 let. Vedle těchto mimořádných událostí se ve městě pravidelně odehrávají ligové zápasy místních sportovních klubů. K nejúspěšnějším a nejnavštěvovanějším patří zápasy hokejového týmu HC Bílí tygři, fotbalového FC Slovan a volejbalového klubu VK Dukla.

Cestovní ruch

Liberec je díky přítomnosti veškerých výše popsaných atraktivit, infrastruktury i díky událostem, které se zde odehrávají, ideálním místem pro odpočinek, poznávání a dovolenou. Jako takový je přirozeně cílem turistů, kterým má bezesporu co nabídnout. Vzhledem k tomu, že hlavní turistické atraktivity již byly popsány výše, bude následovat popis základní infrastruktury cestovního ruchu – tedy ubytovacích a stravovacích zařízení.

Dle databáze městského informačního centra²² se v Liberci nacházejí ubytovací zařízení téměř všech typů a úrovní (kategorií). Hotely, kterých je ve městě 22, nabízejí celkovou kapacitu 2 963 lůžek v cenovém rozpětí 100-9 900 Kč za nocleh. Celá třetina hotelových lůžek je koncentrována v hotelu Babylon. Návštěvníci dále mohou využít ubytování v 28 penzionech (638 lůžek), 15 privátních apartmánech (116 lůžek), 6 ubytovnách (686 lůžek), dvou motelech (51 lůžek), jednom samostatném objektu nebo jednom autokempu. Také síť stravovacích zařízení je značně pestrá; navštívit lze restaurace (i vegetariánské) v širokém rozpětí charakteru nabídky i cenových relací, kavárny, bistra, cukrárny, vinárny, bary, pivnice či diskotékové podniky. V tomto směru bohužel databáze městského informačního centra²³ není zcela aktuální a kompletní – především proto, že podniky poměrně rychle vznikají a zanikají, o čemž však v seznamech chybí záznam. Přesto lze však říci, že nabídka je dostatečná a dokáže uspokojit všechny zájemce, včetně těch se speciálními požadavky (rodiny s dětmi, osoby s omezenou schopností pohybu, vegetariáni aj.).

Dle údajů agentury Czechtourism²⁴ se v roce 2008 v hromadných ubytovacích zařízeních v Liberci ubytovalo celkem 165 770 osob. Tito hosté tvořili téměř čtvrtinu celkového počtu ubytovaných v Libereckém kraji. Dvě třetiny z nich tvořili obyvatelé ČR, zbytek turisté ze zahraničí. Z nich pak téměř polovinu tvořili Němci. Významnější podíl dále představovali návštěvníci z Polska, Slovenska, Dánska, Litvy, Francie, Rakouska a Itálie (v uvedeném pořadí). Z níže zařazeného grafu je patrné, že počty návštěvníků kraje se sice pomalu, ale stabilně snižují, a to v obou sledovaných skupinách.

Obr. 1: Počet přenocování zahraničních a domácích turistů v hromadných ubytovacích zařízeních v Libereckém kraji v letech 2004-2008²⁵

²² http://www.infolbc.cz/ubytovani/indexubytovani_cz.html

²³ <http://www.infolbc.cz/cz/stravovani/stravovani1.html>

²⁴ <http://www.czechtourism.cz/reporty/reporty-kraje/liberecky-kraj/>

²⁵ Zdroj: Agentura Czechtourism

Přestože obdobná data nejsou na úrovni města dostupná, lze předpokládat, že i v Liberci klesá počet turistů. Podíl zahraničních návštěvníků v Liberci je vyšší než v kraji jako celku, což naznačuje, že domácí turisté častěji kraj znají a míří přímo do turisticky exponovaných oblastí kraje (Český ráj, Jizerské hory, Máchovo jezero). Je třeba ještě upozornit na skutečnost, že analyzované údaje nezachycují jednodenní návštěvníky ani ty, kteří přenocovali v privátních zařízeních, kde ubytování představuje pouze doplňkovou aktivitu, nebo přímo u známých či příbuzných. Pro zachycení situace však představují plně postačující hodnoty.

1.2.7. Dostupnost a mobilita

Silniční doprava

Liberec, jakož i celý Liberecký kraj, neleží na dálniční síti a ani výhledově se dle informací Ředitelství silnic a dálnic ČR se stavbou dálnice (kategorie D) v kraji ani nepočítá. I tak však lze silniční napojení na Hlavní město Prahu považovat za uspokojivé prostřednictvím rychlostních silnic R35 / R10. Obě tyto směrově dělené rychlostní silnice poskytují dostatečné šířkové uspořádání a jejich návrhová kategorie umožňuje v naprosté většině trasy nejvyšší povolenou rychlost 130 km/hod. Liberec byl v pořadí 5. krajským městem v republice, které takovéto kapacitní spojení s hlavním městem v roce 2004 získalo.

Silniční infrastruktura v ostatních směrech je bohužel horší, a to zejména v kontextu vnitrostátní dopravy. Zlepšení stavu východním směrem se očekává po realizaci pokračování rychlostní silnice R35 v úseku Turnov – Hradec Králové – Mohelnice a dále v úseku Hranice na Moravě – Lipník nad Bečvou. Bohužel právě v klíčovém úseku Turnov – Úlibice se Libereckému kraji stále nedaří docílit stabilizace vybrané trasy. Spojení do ostatních směrů (Nový Bor/Česká Lípa – Děčín – Ústí nad Labem, Frýdlant – hranice s PR, Jablonec nad Nisou – Tanvald – Harrachov) zajišťují silnice I. třídy I/13 a I/14. Na trase silnice I/13 směrem na Nový Bor jsou plánovány dílčí přeložky, zkapacitnění úseku Svor – Nový Bor a přeložka směrem na Českou Lípu a Děčín. Ve směru na Frýdlant již byla zahájena stavba první etapy přeložky silnice I/13 v úseku Svárov – Krásná Studánka, která by měla být bezprostředně následována druhou etapou až do Dětřichova. Etapová výstavba přeložky silnice I/14 na území města Liberec vytvořila předpoklad pro vybudování kapacitního spojení mezi Libercem a Jabloncem nad Nisou. Výstavba dalšího úseku by měla být zahájena v roce 2010 a dle současných předpokladů je uvedení do provozu plánováno v roce 2013.

Pro rychlé napojení Liberce na evropskou dálniční síť má klíčový význam výstavba nové silnice I/35 v úseku Bílý Kostel – Hrádek nad Nisou a pokračování německou silnicí B178 na dálnici A4 v Bautzen. Část trasy tohoto spojení však vede po území Polské republiky a zde se zatím nedaří okamžik skutečného zahájení realizace hodnověrně stanovit.

Z hlediska evropské silniční sítě lze jako přednost Liberce hodnotit skutečnost, že leží přímo na síti TEN-T (Trans-European Network – Transport), do níž je silnice I/35-R35 zařazena. Spolu s krátkým úsekem silnice R10 od křižovatky s R35 na hranice kraje to jsou jediné komunikace na území Libereckého kraje, které jsou do této sítě zařazeny. Přitom napojení na

(http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/reporty_kraje/liberecky_kraj_2004_2008.pdf)

síť TEN-T má klíčový význam při posuzování podpory výstavby a rekonstrukcí silnic spolufinancovaných z fondů Evropské unie.

Na území města Liberec se nachází celkem 43 km silnic I. a III. třídy. Silnice II. třídy nejsou na území města vedeny. V rámci převodu úseků silnic I. třídy nahrazených nově vybudovanými přeložkami do nižší kategorie však lze očekávat, že se v Liberci objeví i tento typ pozemních komunikací. Silnice I. třídy jsou ve vlastnictví České republiky a silnice II. a III. třídy ve vlastnictví Libereckého kraje a jejich vlastníci zajišťují i jejich výstavbu, rekonstrukce, opravy i údržbu. Všechny tyto povinnosti však leží na bedrech města v případě 757 km místních komunikací. A zatímco v případě silnic I. i III. třídy na území města je jejich stav hodnocen jako výborný až dobrý, místní komunikace jsou zatíženy dlouhodobým vnitřním dluhem. Vlastníkem místních komunikací je tedy Statutární město Liberec, správu a údržbu provádějí na základě mandátní smlouvy s městem Technické služby města Liberce, a.s. Stav místních komunikací je neuspokojivý, i přes průběžně prováděné opravy na kritických úsecích je velká část sítě ve špatném stavu a dále chátrá.

Zatížení silniční sítě v Liberci odpovídá významu města jako krajského centra. Úseky silnice I/35 na průtahu města jsou nejzatíženějšími v Libereckém kraji. Ke komunikacím s nejhustším provozem dále patří ulice Dr. M. Horákové (úsek Fügnerova – Košická) a České Mládeže (od průtahu k obchodnímu centru Nisa). Uspořádání silniční sítě jako celku ani její kapacita nevyhovují dnešním dopravním nárokům. Městu chybí kapacitně pojatý silniční okruh. Jeho roli supluje průtah silnice I/35 s navazující přeložkou I/14 otevřenou v roce 2008 a nyní budovanou přeložkou silnice I/13. Význam průtahu pro vnitroměstskou dopravu dokládá následující tabulka č. 1.6.

Tab. 1.6.: Roční průměrný počet vozidel za den v obou směrech – průtah silnice I/35

Silnice	Sčítací místo	Počet vozidel za 24 hodin			
		1990	1995	2000	2005
I/35	Liberec - sjezd Košická – OMV	-	-	23 121	36 739
I/35	Liberec - před tunelem (od Děčína)	9 295	20 191	25 707	34 128
I/35	Stráž nad Nisou	7 526	11 553	14 788	18 040
I/35	Liberec – Doubí	7 371	10 258	16 028	23 247

Zdroj: Analýza stavu dopravy Libereckého kraje – aktualizace 2003 a 2009

Z tabulky je zcela patrné, že 1/3 až 2/5 intenzity dopravy v centrální části průtahu, která je nejzatíženější komunikací v kraji, připadá na přejezdy uvnitř města. Dalším důležitým faktorem vyplývajícím z tabulky je dramatický nárůst intenzit dopravy. Pokud bude tento trend potvrzen i sčítáním v roce 2010 a intenzita bude nadále stoupat, bude nutné se začít zabývat hledáním dopravních řešení, která by průtahu silnice I/35 mohla odlehčit. Jedním z nich by mohlo být i vybudování nějaké podoby vnitřního městského okruhu.

Dobrý stav silnic III. třídy na území města je jedním z faktorů, který umožňuje relativně plynulý provoz i na těchto komunikacích, které většinou přímo navazují na nadřazenou síť, tedy silnice I. třídy. Ve městě je ovšem i řada místních komunikací, na kterých jsou intenzity dopravy odpovídající některým úsekům meziměstských čtyřpruhových silnic jak v Libereckém kraji, tak i v celé ČR. V následující tabulce č. 1.7. je uveden výběr nejzatíženějších silnic III. třídy a místních komunikací na území města. I zde je jasně patrný

výrazný nárůst intenzit dopravy. Bude však velmi podstatné vyhodnotit výsledky zmíněného sčítání dopravy v roce 2010, protože v něm se již promítne vybudování přeložky silnice I/14 mezi průtahem a Kunraticemi a pravděpodobně i zprovoznění přeložky silnice I/13 do Krásné Studánky.

Tab. 1.7.: Roční průměrný počet vozidel za den v obou směrech – III. třída a místní komunikace

Komunikace	Sčítací místo	Počet vozidel za 24 hodin	
		2000	2005
III/2784	České mládeže – OC Nisa	9 557	17 982
III/2784	Hodkovičká – přejezd	12 638	14 842
MK	Košická – Shell	17 112	22 386
MK	Milady Horákové – parkovací dům	18 857	21 138
MK	Letná – OBI	13 259	19 409
MK	Jungmanova (křiž. Winterova)	11 837	15 141
MK	Na Bídě	9 329	13 554
MK	Švermova – škola	7 288	13 558
MK	Čechova	9 008	13 144
MK	8. března	8 524	12 784

Zdroj: Analýza stavu dopravy Libereckého kraje – aktualizace 2003 a 2009

Železniční doprava

Libercem procházejí železniční tratě celostátního významu Liberec – Turnov – Jaroměř (– Pardubice); Liberec – Hrádek nad Nisou – Žitava – Rybníště; Liberec – Česká Lípa a Liberec – Frýdlant v Čechách – Černousy (– Zawidów) a regionální železniční trať Liberec – Jablonec nad Nisou – Tanvald – Harrachov. Zmíněné trasy pocházejí z 19. století, a nikdy neprošly žádnou rekonstrukcí, která by zlepšovala jejich výškové a směrové poměry. Jsou stále jednokolejné, tunely na nich mají nízký profil, což blokuje úvahy o elektrifikaci. Elektrifikována navíc není vůbec žádná železniční trať či její úsek na území celého Libereckého kraje. Tento stav způsobuje nízkou cestovní rychlost kolejových vozidel a souprav a vede tak k dlouhým jízdním časům, které zvláště na delší vzdálenosti činí železniční přepravu nekonkurenceschopnou ve srovnání s dopravou autobusovou. Hlavní význam železnice pro dopravu v regionu je tak třeba spatřovat v každodenní dojížděcí na kratší vzdálenosti.

Zkvalitnění dálkové železniční dopravy slibuje projekt rychlostního železničního spojení mezi Prahou, Mladou Boleslaví a Libercem, jehož realizace je však naplánována výhledově až po roce 2020 a bude se určitě potýkat s řadou problémů, které ukázalo již projednávání územního plánu velkého územního celku i jeho pokračování v rámci tvorby Politiky územního rozvoje Libereckého kraje. Pozitivně lze vnímat také rozvoj dopravy do Německa, zejména spojení Liberce a Drážďan, zajišťované tamními železničními dopravci.

Pro zatraktivnění železniční dopravy pro příjezd do Liberce i následný odjezd je velmi potřebné přebudovat přestupní systém mezi železnicí a městskou hromadnou dopravou. Tato potřeba byla v dřívější době zdůrazňována hlavně ze strany Libereckého kraje, který je odpovědný za zajišťování dopravní obslužnosti též prostřednictvím železnice. V současnosti

však je tento záměr upozaděn, byt' by urřitě představoval významnou kvalitativní změnu v propojení obou systémů veřejné dopravy, zvláště s ohledem za zahájený proces přepravní integrace.

Hromadná přeprava osob

Všechny běžně používané dopravní spoje v Libereckém kraji byly v letošním roce propojeny do jednotného Integrovaného dopravního systému Libereckého kraje (IDOL). V rámci tohoto systému mohou cestující využívat všech hlavních dostupných dopravců za sjednocenou cenu jednotlivého nebo časového jízdného.

Dominantním prostředkem hromadné přepravy osob v Liberci je městská hromadná doprava, provozovaná Dopravním podnikem města Liberec, a.s. Páteřní – a nejděle provozovanou – linkou je tramvajová trať Horní Hanychov – Fügnerova – Lidové Sady. Unikátem je druhá, úzkorozchodná trať, spojující Liberec se sousedním Jabloncem nad Nisou (přes městský obvod Vratislavice nad Nisou). Plošná obsluha ostatního území města je zajišťována autobusovými linkami. Srdcem městské hromadné dopravy je terminál ve Fügnerově ulici.

Stav tramvajových tratí je uspokojivý. V letech 1990-2005 byla kompletně rekonstruována páteřní tramvajová trať Horní Hanychov – Lidové Sady. Významně se tak omezily negativní vlivy, které tento jinak vysoce ekologický typ dopravy měl na městské prostředí – vibrace a hluk. V roce 2008 prošel kompletní rekonstrukcí terminál Fügnerova a posléze byla započata plánovaná výstavba nové tramvajové trati do městské části Rochlice. Postupně se také realizuje obnova vozového parku.

Do systému hromadné přepravy osob dále patří meziměstská autobusová a železniční doprava, i když z pohledu dopravy ve městě má spíše okrajový význam. Většina příměstských autobusových spojů využívá více zastávek na území města a regionální vlakové spoje zastavují i na okrajových nádražích. Tím je cestujícím umožněno rychlejší dosažení cílového místa a zároveň se odlehčí centrálním přestupním uzlům. Specificky je však třeba zmínit centrální odbavovací budovy obou služeb – tedy autobusové a vlakové nádraží. Budova autobusového nádraží je zcela nevyhovující a neuspokojuje potřeby cestujících ani personálu. Objekt má přiznán pouze statut dočasné stavby a v blízké budoucnosti bude nahrazen moderní odbavovací halou odpovídající potřebám nádraží v krajském městě. Vlakové nádraží má díky své budově lepší výchozí pozici. Přestože prodělalo částečné opravy (střecha, fasáda, výtahy, WC) a bylo zde otevřeno moderní ČD centrum poskytující cestujícím nadstandardní služby, jeho celkový stav je stále hluboko pod úrovní, která by odpovídala soudobým potřebám stotisícového města. Některá periferní nádraží nebo zastávky jsou však stále ve stavu naprosto katastrofickém (např. Horní Růžodol, Machnín).

Letecká doprava

V Liberci, místní části Růžodol I. vzniklo ve 30. letech minulého století letiště s travnatou vzletovou a přistávací plochou. Majitelem areálu je Statutární město Liberec, provozovatelem letiště je občanské sdružení Aeroklub Liberec. Na letišti působí Letecká záchranná služba a Letecká meteorologická stanice. Letiště je dále využíváno pro sportovní létání, vyhlídkové lety a parašutismus.

Letiště disponuje statutem neveřejného mezinárodního letiště, kvůli odstoupení investora však neproběhla plánovaná rekonstrukce a dostavba. Město nemá na potřebné úpravy dostatek prostředků, a proto v současné době jedná o možnosti prodeje letiště.

Doprava v klidu

Problematika parkování vozidel se zhoršuje s potupným nárůstem počtu automobilů a intenzity dopravy nejen v Liberci, ale v podstatě v každém větším městě. Kapacita ploch určených k parkování je omezená a často i nedostačující; nejhorší je situace v centru města a na sídlištích, při jejichž výstavbě se se současnou úrovní automobilismu vůbec nepočítalo.

Protože v exponovaných lokalitách poptávka vysoce převyšuje nabídku parkovacích míst, byl zaveden systém cenové regulace. Došlo k rozdělení parkovacích zón na rezidentské (pro obyvatele, vlastníky nemovitostí a firmy v lokalitě – zpoplatněné ročním poplatkem) a návštěvnické pro krátkodobé parkování na čtyřech cenových hladinách, určených dle atraktivity místa.

Pokud je systém zpoplatnění parkovacích míst a restriktivních opatření správně nastaven, stává se pro část veřejnosti městská hromadná doprava přijatelnou alternativou k individuální automobilové dopravě. Především pro návštěvníky města by tak bylo vhodné doplnit zavedený systém o možnost zaparkovat na parkovišti typu P+R (park and ride), nejlépe v méně exponované lokalitě s dostupností kapacitní linky MHD – tato možnost však v současné době chybí.

Ostatní formy dopravy

Pro úplnost je třeba zmínit se i o ostatních způsobech dopravy. Jedná se především o pohyb pěších a cyklistů po městě, ale nesmíme zapomínat ani na lanovku na dominantu města – Ještěd.

Pohyb pěších nevyžaduje specifickou infrastrukturu. V části historického centra je vymezena pěší zóna. Stav pěších komunikací není zcela uspokojivý, avšak rekonstrukce chodníků je prováděna systematicky.

Stav cyklistické infrastruktury je v Liberci zcela neuspokojivý. Existuje sice Generel cyklodopravy, zpracovaný v roce 2005, a Plán rozvoje cyklodopravy z roku 2007, nicméně většina cyklotras vede po komunikacích s rušným automobilovým provozem. Samostatných cyklostezek nebo bezpečně oddělených cyklistických pruhů je ve městě žalostně málo.

Plánovaný systém cyklotras navrhuje spojení střed města s jeho okrajovými částmi. Další, navazující stezky propojí jednotlivé čtvrti po obvodu města. Samozřejmostí je přivedení tras k nejvýznamnějším a turisticky nejpřitažlivějším cílům v okolí. Stezky, které propojují střed a okraje města, budou navázány na stávající vnitroměstské trasy a vedeny všemi dominantními směry ven z města (tj. směrem na Jizerské hory, Jablonec nad Nisou, Český Dub, Ještěd, Křižanské sedlo, Chrastavu a Hrádek nad Nisou).

Doplňkovým dopravním prostředkem, využívaným především návštěvníky města, je lanovka na Ještěd, provozovaná Českými drahami. Byla uvedena do provozu v roce 1933 jako jedna

z prvních visutých lanových drah na území Česka. Na délce 1 188 m překonává výškový rozdíl 401,7 m rychlostí max. 10 m/s; při přepravní kapacitě 35 osob přepraví za hodinu 525 a za rok až 250 000 osob. Na území města funguje ještě několik sedačkových lanovek, z nichž celoročně je v provozu pouze lanovka na Skalku.

Sezónně funguje také doprava určená cyklistům (cyklobusy, vlaky s místy na uložení jízdních kol) nebo lyžařům (skibusy), směřující k nejbližším a nejvyužívanějším sportovním cílům (Český ráj, Bedřichov, Ještěd)

1.2.8. Správa věcí veřejných

Postavení ve veřejné správě

Území města je součástí okresu Liberec a vyššího územního samosprávného celku Liberecký kraj, který je součástí regionu NUTS II Severovýchod. Liberec je dále okresním městem i obcí s pověřeným obecním úřadem (tzv. obec 2. stupně) a především obcí s rozšířenou působností (tzv. obec 3. stupně). Jako taková vykonává svěřenou agendu nejen pro město Liberec, ale i pro obce v těchto správních obvodech. Následující mapa barevně odlišuje i působnost obcí s pověřeným obecním úřadem (v případě Liberce je to i pro Stráž nad Nisou, Šimonovice, Dlouhý Most a Jeřmanice) v rámci obvodu Liberce jakožto obce s rozšířenou působností.

Obr. 2: Mapa správního obvodu obce s rozšířenou působností Liberec²⁶

²⁶ [http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/spravni_obvod_liberec_mapa/\\$File/soorp_liberec.jpg](http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/spravni_obvod_liberec_mapa/$File/soorp_liberec.jpg)

Správní obvod obce s rozšířenou působností Liberec je svou rozlohou 578,3 km² druhým největším správním obvodem Libereckého kraje (18,3 % z rozlohy kraje) a podobně i hustotou obyvatelstva 237,0 km² je druhým nejlidnatějším obvodem (k 31.12.2008 zde žilo 138 769 obyvatel). Sídlní strukturu tvoří 28 obcí, z toho 7 měst.

Spolupráce

Město Liberec je členem Euroregionu Nisa, Svazu měst a obcí ČR (SMO ČR), Sdružení obcí Libereckého kraje a Turistického regionu Jizerské hory.

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa²⁷ je euroregionem tří hraničních oblastí nacházejících se na území, kde se stýkají hranice České republiky, Spolkové republiky Německo a Polské republiky. Euroregion vznikl již koncem roku 1991 na zasedání rady v Žitavě a jedná se tedy o první přeshraniční strukturu ve střední a východní Evropě. Hlavní náplní euroregionu je podpora rozvoje spolupráce pohraničních území v otázkách územního plánování, hospodářství a růstu životní úrovně, výstavby a přizpůsobování infrastruktur, zachování a zlepšování životního prostředí, likvidace požárů a přírodních katastrof, rozvoje příhraniční turistiky a zřizování nových přechodů pro osobní a veřejnou dopravu, kulturní výměny a péče o společné kulturní dědictví, humanitární a sociální oblasti a zpracování občanských stížností přesahujících hranice.

Svaz měst a obcí České republiky²⁸ je dobrovolnou, nepolitickou a nevládní organizací, založenou jako zájmové sdružení právnických osob. Členy Svazu jsou obce a města. Svaz měst a obcí České republiky je partnerem pro vládní i parlamentní politickou reprezentaci. Podílí se na přípravě a tvorbě návrhů legislativních opatření v oblastech týkajících se kompetencí obcí. Činnost Svazu je založena především na aktivitě starostů, primátorů a zastupitelů, kteří se nad rámec svých povinností věnují i obecným problémům samosprávy. Liberec zde aktivně působí zejména v rámci Komory statutárních měst, která je tvořena zástupci statutárních měst České republiky, jež jsou členy SMO ČR. Jednání Komory statutárních měst probíhají zpravidla v rámci jednání Kolegia primátorů.

Sdružení obcí Libereckého kraje²⁹ je otevřenou, zájmovou, nestrannou a nevládní organizací a v současné době sdružuje 85 měst a obcí Libereckého kraje. Klade si následující cíle:

- » napomáhání vzájemné informovanosti mezi obcemi,
- » hájení společných zájmů a práv obcí a jejich zastupování v regionálních orgánech,
- » koordinace činností přesahujících rámec územního obvodu jedné obce, vytváření podmínek pro součinnost ve všech oblastech, v nichž obce vyvíjejí svou činnost se zvláštním zřetelem na rozvíjení samosprávy,
- » zaujímání stanovisek k legislativním návrhům a dalším aktivitám týkajících se obcí,
- » předkládání iniciativních návrhů orgánům státní správy, krajské samosprávy, poslancům a senátorům Parlamentu ČR,
- » podpora informačnímu zázemí obcí v oblastech jejich činností,
- » shromažďování a rozšiřování zkušeností z řešení problémů obcí,

²⁷ www.neisse-nisa-nysa.org/

²⁸ www.smocr.cz

²⁹ www.solk.cz

- » získávání finančních prostředků pro financování regionálních projektů,
- » podpora zahraniční spolupráce regionu,
- » podpora vzdělávání představitelů samosprávy,
- » spolupráce s ostatními regionálními organizacemi, svazky obcí, krajskými sdruženími obcí a Svazem měst a obcí ČR.

Cílem **Turistického regionu Jizerské hory** (oficiální název zní Turistický region Jizerské hory – turistický region Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko a Tanvaldsko)³⁰ je trvale udržitelný řízený rozvoj území Jizerských hor s podporou rozvoje cestovního ruchu vedoucí k vytvoření turistické rovnováhy celého území v Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory. Jedná se o zájmové sdružení právnických osob, sdružující obce a mikroregiony v oblasti Jizerských hor; hlavním těžištěm práce tohoto sdružení je problematika cestovního ruchu.

Navenek spolupracuje město Liberec s několika partnerskými městy v zahraničí. Jedná se o Amersfoort (Nizozemsko), Augsburg, Zittau (Spolková republika Německo), St. Gallen, (Švýcarsko), Nahariya (Izrael) a Amiens (Francie). Úroveň spolupráce s jednotlivými městy se liší – zatímco některá partnerství zůstávají víceméně formální, v některých případech jsou organizovány pravidelné společné aktivity. Pro podporu partnerství byl zřízen Fond pro partnerskou spolupráci Statutárního města Liberec, ze kterého jsou podporovány projekty realizované buď v partnerských městech, nebo v Liberci ve spolupráci s nimi.

Interakce s občany

Město Liberec je svým občanům k dispozici jednak v neobvykle početných úředních hodinách (celkem 44 hodin týdně – včetně soboty, kdy jsou otevřeny jen některé agendy) a jednak pomocí využití moderních komunikačních prostředků. Příkladem je uveřejnění průběžné statistiky čekajících u jednotlivých přepážek, možnost rezervace termínu návštěvy přes internet, elektronická úřední deska, elektronická podatelna a v neposlední řadě také webové stránky města, kde je zveřejňována řada dokumentů (včetně používaných formulářů nebo třeba podkladů k jednání zastupitelstva města).

Vzhledem k současné vyspělosti informačních technologií se jejich využití ke zvyšování kvality veřejných služeb a ke zrychlení a zjednodušení komunikace mezi občanem a úřadem přímo nabízí. Za takovou aplikaci moderní technologie lze považovat službu Czech POINT, která umožňuje na jednom místě získat ověřený výpis z katastru nemovitostí, obchodního rejstříku, živnostenského rejstříku a výpis z rejstříku trestů a další dokumenty, pro které občan dříve musel na více úřadů. V roce 2009 byl Magistrát města Liberec dokonce oceněn Zlatým eGONEM pro nejproduktivnější pracoviště Czech POINT.

Poněkud tradičnějším způsobem oslovení občanů je Zpravodaj liberecké radnice, distribuovaný jednou měsíčně do schránek domácností na území města (vychází v nákladu 45 500 ks). Pravidelně informuje o dění ve městě Liberci i na Magistrátu města Liberec, plánovaných projektech, uveřejňuje rozhovory s představiteli města, informace o odpadovém hospodářství, důležitá sdělení jednotlivých odborů Magistrátu, informace pro rodiny s dětmi, seniory nebo pozvánky na různé kulturní a sportovní akce.

³⁰ www.jizerky.cz

Další rozvoj

V současné době město realizuje dva integrované plány rozvoje města: Integrovaný program rozvoje města Liberec – zóna Lidové sady (v rámci Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod) a Integrovaný program rozvoje města – Regenerace sídliště Rochlice (v rámci Integrovaného operačního programu). Stejně jako tento dokument vycházejí ze základní rozvojové koncepce města – Strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2007-2020, schválené zastupitelstvem města dne 13.12.2007, usnesením č. 201/07.

1.2.9. Základní finanční analýza města

Rozbor příjmů a výdajů města za stanovené období představuje nástroj k posouzení schopnosti předkladatele IPRM zvládnout po finanční stránce jeho realizaci. Jestliže však uvážíme skutečnost, že předkladatelem integrovaných plánů v rámci regionálních operačních programů, a tedy i ROP Severovýchod, mohou být pouze města s počtem obyvatel nad 50 tisíc a průměrná velikost IPRM by měla být 15 mil. EUR, tak i v extrémním případě, kdy by samo město mělo být nositelem všech dílčích projektů, lze při míře nutného veřejného národního spolufinancování ve výši 7,5 % způsobilých výdajů jednoznačně předpokládat, že vyčlenění potřebného objemu v rámci městských rozpočtů nebude při vhodném rozložení v čase představovat žádný vážnější problém. Při pohledu na rozpočty měst s počtem obyvatel na hranici stanoveného počtu vychází jejich rozpočtové roční příjmy nad minimální hranicí 650 mil. Kč. Pokud by tedy takové město předložilo IPRM v objemu 500 mil. Kč dotace z ERDF, znamenalo by to celkovou potřebu spolufinancování 44 mil. Kč. Při více méně lineárním rozložení realizace dílčích projektů do tří let tak vzniká potřeba spolufinancování v objemu cca 15 mil. Kč ročně. A to v uvedeném příkladu představuje pouhá 2,3% příjmů města. Samozřejmě je ještě nutné na jedné straně počítat s potřebou předfinancování projektů, které v případě územních samosprávných celků musí být v souladu s finančními plány projektů v plném rozsahu zahrnuto do jejich rozpočtů, na druhé straně však také bude v rámci IPRM řada žadatelů, kteří nebudou na městský rozpočet nijak napojeni. Z uvedeného lze vyvodit vcelku jednoznačný závěr, že si lze jen těžko představit město předkládající IPRM do ROP, které by nebylo schopno zajistit jeho spolufinancování. Zmiňované předfinancování navíc patří do naprosto běžné nabídky domácích bank, pro veřejný sektor i za velmi příznivých podmínek. Uvedené skutečnosti samozřejmě nevylučují kritické případy, jejichž vznik je však v daných podmínkách vysoce nepravděpodobný.

Rozpočtové příjmy

Rozpočtový systém měst a obcí (a nakonec i krajů) je na příjmové straně postaven především na sdílených výnosech některých daní. Ten je stanoven prostřednictvím zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). Tento zákon stanovuje, že daňové příjmy rozpočtu obcí tvoří:

- » výnos daně z nemovitostí na území obce,
- » podíl z výnosu daně z přidané hodnoty
- » podíl z výnosu daně z příjmů fyzických osob odstupňovaný podle různých typů této daně,

- » podíl z výnosu daně z příjmů právnických osob
- » celá daň z příjmů právnických osob, jejímž plátcem je sama obec

Způsob, jakým je pak tento podíl rozdělen jednotlivým obcím, je ve zmíněném zákoně též popsán. Při jeho stanovení se uplatňuje výměra katastrálních území obce, podíl počtu obyvatel obce na celkovém počtu obyvatel všech obcí a konečně prostřednictvím systému postupných koeficientů i zařazení obce nebo města do velikostní kategorie dle počtu obyvatel.

Mezi daňové příjmy jsou zahrnovány i další příjmy, které obce a města vybírají přímo, avšak na základě zákonných povinností nebo zmocnění. Sem patří různé typy poplatků a odvodů. Největší objem obvykle představují poplatky za likvidaci komunálního odpadu nebo správní poplatky.

Další složkou příjmů měst jsou tzv. nedaňové příjmy. Je to typický příjem, který vzniká obcím v rámci výkonu samosprávy (samostatné působnosti). Typickým příkladem jsou příjmy z pronájmu nebo prodeje drobného majetku. Většina z těchto příjmů se však u obcí, které jsou plátcí daně z přidané hodnoty, přesouvá do hospodářské (ekonomické) činnosti.

Kapitálové příjmy vznikají zejména prodejem pozemků a dlouhodobého majetku, jehož typickým reprezentantem jsou budovy a stavby.

Specifickým typem příjmů jsou pak dotace. Jejich obvyklé členění je na investiční (majetkové) a neinvestiční (provozní). Obvykle rozhodující podíl mají neinvestiční dotace. Jejich prostřednictvím stát financuje ty činnosti a působnosti obcí, jejichž finanční zajištění nebylo dosud zahrnuto do podílů na sdílených daních, a tedy do daňových příjmů. Obvyklým důvodem je vesměs neoprávněná obava centrálních orgánů, že obce a města by v případě volnosti nakládání s finančními zdroji předmětnou činnost zrušily, či přinejmenším výrazně omezily. V protikladu k daňovým výnosům umožňují takovéto dotace poskytnutí s přísně účelovým zaměřením. Tyto dotace však vykazují i určitou pravidelnost. To naprosto neplatí o dotacích investičních, které jsou zcela nárazové, souvisí s konkrétními akcemi a nedají se tudíž nijak výhledově plánovat.

Specifickým typem příjmů je tzv. financování. Jedná se obvykle o použití externích, vesměs úvěrových zdrojů, které slouží k vyrovnání bilance rozpočtu.

Rozpočtové výdaje

Stejně jako v případě rozpočtů krajů i rozpočtu státního tvoří hlavní část výdajů měst a obcí tzv. mandatorní výdaje. Tvoří je financování činností, které jsou pro své obyvatele obce povinny vykonávat, nebo tak činí v zájmu vlastního rozvoje. Sem patří i financování činností zřizovaných nebo zakládaných organizací. Jedná se však také o přímé vyplácení dávek některým skupinám obyvatel. Podstatnou výdajovou položkou v rozpočtech jsou obvykle i náklady na fungování úřadu obce nebo města. Výdaje jsou standardně členěny na běžné a kapitálové. Mezi běžnými obvykle představují největší položky osobní výdaje, nájemné a služby, opravy a udržování vlastního majetku, a již zmiňované příspěvky zřizovaným organizacím. Podíl kapitálových výdajů je pak závislý v podstatě na třech faktorech – objemu účelově přijatých dotací, objektivním zůstatku zdrojů po pokrytí mandatorních výdajů a také na odhodlání reprezentace města upřednostnit investice před prostou spotřebou.

Rozpočty Statutárního města Liberec ve sledovaném období

Sledované období 2007 až 2011 lze rozdělit hned na několik segmentů s rozdílnými rozpočtovými, či spíše finančními, podmínkami, které se samozřejmě do rozpočtu města naplno promítají, což si zároveň vynucuje diferencovaný přístup k jejich analýze.

Rozpočet v letech 2007 a 2008

Rozpočty v těchto rocích lze označit za standardní. Promítá se v nich značné úvěrové zatížení města, přesto však v roce 2007 celkové příjmy přesahují celkové výdaje a financování je tudíž záporné a v roce 2008 kladné financování představuje pouze 3,3% objemu rozpočtu. Výrazným prvkem v obou rozpočtech je mimořádně vysoký objem dotací na příjmové a specifických investic na výdajové straně, a to v souvislosti s přípravou Mistrovství světa v severských lyžařských disciplínách, které v Liberci proběhlo v únoru 2009. I přesto, že pozornost orgánů města byla upřena především ke zmíněnému pořadatelsví, ukazuje tabulka č. 1.8, že byly realizovány i další investiční akce, s MS naprosto nesouvisející. Při analýze bylo možné vycházet již ze zastupitelstvem schválených závěrečných účtů Statutárního města Liberec, díky čemuž byly k dispozici zcela kompletní údaje.

Rozpočet 2009

V roce 2009 již ve vztahu k mistrovství světa proběhlo pouze finální doučtování. To je důvod, proč celkové příjmy města zaznamenávají razantní pokles. V investiční činnosti je patrný přechod k realizaci projektů spolufinancovaných ze strukturálních fondů EU. V tomto roce byl také schválen k realizaci zónový IPRM Liberec – Lidové sady. V rozpočtu se tento fakt však prakticky neprojevuje, neboť se zahájením realizace dílčích projektů se počítá až v následujícím roce 2010. Zdrojem pro analýzu byla konečná podoba upraveného rozpočtu po provedení šesti rozpočtových změn, přičemž ta poslední byla zastupitelstvem schvalována na jeho posledním zasedání v roce 2009. V tomto roce také dochází k významné změně, která má značný vliv na finanční hospodaření – Statutární město Liberec se od 1.4.2009 stává plátcem daně z přidané hodnoty. Z dosavadního rozpočtu se tak vyčleňují některé položky a z kategorie příjmů a výdajů přecházejí do kategorie výnosů a nákladů, jejichž prostřednictvím se účtuje ekonomická (hospodářská) činnost města. Z této činnosti pak vzniká zisk (případně ztráta), který se do vlastního rozpočtu promítá jako součást souhrnné položky Dotace. V tabulce č. 1.8. se tento princip naplno promítá až v roce 2010 jako zdroj kapitálových příjmů, byť je na rozhodnutí orgánů města, zda bude skutečně takto použit.

Aniž by to mělo přímý dopad na rozpočet roku 2009, avšak jako faktor mimořádné významnosti, projednalo a odsouhlasilo zastupitelstvo města v září 2009 záměr „Refinancování stávajících závazků“ Statutárního města Liberec. Nástrojem pro tento krok se mělo stát vydání komunálních dluhopisů. Již v říjnu 2009 pak zastupitelstvo schválilo zcela konkrétní podmínky předjednané s vybraným peněžním ústavem. V roce 2010 tak bude vydána Emise zajištěného komunálního dluhopisu o jmenovité hodnotě 2 miliardy Kč, s dobou splatnosti 15 let od data vydání zajištěná nemovitým majetkem Statutárního města Liberec a jeho dceřiné společnosti SAL s.r.o. do výše jmenovité hodnoty Emise. Hlavním manažerem, administrátorem, kотаčním agentem Emise a správcem umorovacího fondu Emise bude Česká spořitelna, a.s., plánovaný termín pro vydání emise je 1. čtvrtletí roku

2010. Touto cestou dojde ke sjednocení závazků města za velmi příznivých podmínek a posílí se jeho schopnost realizace dalších investičních akcí.

Rozpočet 2010

Rozpočet na rok 2010 byl již sestavován na podkladě schváleného refinancování závazků. Tento fakt se velmi pozitivně odráží v objemu rozpočtovaných kapitálových výdajů. Promítá se pochopitelně v tabulce č. 1.8., zejména do struktury financování. K dvomiliardové emisi dluhopisů je připočten ještě revolvingový úvěr, který slouží výhradně k předfinancování projektů spolufinancovaných z fondů EU. V hodnotě použitých úvěrů se promítá vyrovnání všech stávajících úvěrových závazků města pomocí prostředků získaných emisí komunálních dluhopisů. Do investiční činnosti se již velmi významnou měrou promítají projekty spolufinancované z fondů EU, včetně již schváleného tematického IPRM Liberec – Lidové sady. Zastupitelstvo města takto koncipovaný rozpočet na rok 2010 schválilo dne 17.12.2009. V plném rozsahu se v něm promítá i odděleně řešená hospodářská činnost města, ve které se uplatňuje DPH na vstupu i výstupu.

Rozpočet 2011

Hodnoty zařazené k roku 2011 do tabulky 1.8. jsou převzaty z Rozpočtového výhledu Statutárního města Liberec na roky 2011-2014, který je podrobněji popsán v závěru této kapitoly.

Tab. 1.8.: Finanční analýza města ve vztahu k předkládání IPRM

Finanční analýza měst ve vztahu k předkládání IPRM (v tis. Kč)					
OBDOBÍ (účetní rok):	2007	2008	2009	2010	2011
1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE					
Běžné příjmy celkem ³¹	1 605 121	1 865 851	1 738 726	1 670 652	1 710 347
Kapitálové příjmy a přijaté investiční dotace ³²	1 034 378	751 010	178 700		20 000
Financování	-23 960	89 618	146 912	658 717	-72 489
Příjmy celkem	2 616 139	2 706 479	2 064 338	2 329 369	1 657 858
Běžné výdaje	1 522 422	1 696 761	1 833 681	1 557 003	1 657 858
Kapitálové výdaje	1 093 717	1 009 718	230 657	772 366	
Výdaje celkem	2 616 139	2 706 479	2 064 338	2 329 369	1 657 858
2. FINANCOVÁNÍ					
Použité prostředky z dlouhodobých úvěrů a dluhopisů	172 288	223 922	52 413	-1 473 606	
Splátky a tvorba umořovacích fondů dlouhodobých úvěrů a dluhopisů	-196 247	-134 304	94 499	2 132 323	

³¹ Daňové příjmy, nedaňové příjmy, neinvestiční transfery z vyšších rozpočtů

³² Dotace bez dotací na IPRM

OBDOBÍ (účetní rok):	2007	2008	2009	2010	2011
3. NEJVĚTŠÍ AKTUÁLNÍ ZDROJE KAPITÁLOVÝCH PŘÍJMŮ A INVESTIČNÍCH DOTACÍ*					
Zdroj	Prodej pozemků a budov	Prodej pozemků a budov	Prodej pozemků a budov	Zisk z hospodářské činnosti	Zisk z hospodářské činnosti
Účel					
Forma/výše spoluúčasti					
Objem	319 376	161 987	109 329	128 292	100 000
Zdroj	SR	SR	SR		
Účel	Příprava MS v klasickém lyžování	Příprava MS v klasickém lyžování	Příprava MS v klasickém lyžování		
Forma/výše spoluúčasti	Dotace	Dotace	Dotace		
Objem	586 991	471 000	138 930		
Zdroj	Liberecký kraj	Liberecký kraj			
Účel	Příprava MS v klasickém lyžování	Příprava MS v klasickém lyžování			
Forma/výše spoluúčasti	Dotace	Dotace			
Objem	65 000	18 500			
4. NEJVĚTŠÍ KAPITÁLOVÉ VÝDAJE (INVESTICE)³³					
Název a objem	Příprava MS v klasickém lyžování 603 943	Příprava MS v klasickém lyžování 438 323	Silnice Výpřež – Ještědka – Ještěd 26 570	Silnice Výpřež – Ještědka – Ještěd 30 675	
Název a objem	BJ Zelené údolí 136 403	BJ Zelené údolí 323 989	Zateplení MŠ a ZŠ 27 697	Dílčí projekty IPRM Lidové sady 71 718	
Název a objem	ZŠ Broumovská 39 125	Krásná vyhlídka 10 000	ZŠ Broumovská 39 125		
Název a objem	Sídliště Rochlice – regenerace 13 010	Sídliště Rochlice – regenerace 15 670			
Název a objem	Sportovní areál fotbal 14 015	ul. Pilínkovská 14 638			

Zdroj: Závěrečný účet Statutárního města Liberec za rok 2007 a za rok 2008,
Rozpočet Statutárního města Liberec na rok 2009 včetně rozpočtových opatření 1 až 6,
Rozpočet Statutárního města Liberec na rok 2010,
Rozpočtový výhled Statutárního města Liberec na roky 2011-2014.

Konstrukce položek v tabulce č. 1.8. neodpovídá (zejména v části příjmů a rozpisu financování) struktuře údajů přímo uváděným v závěrečných účtech a rozpočtech Statutárního města Liberec. Tento stav je zcela obvyklý. Každý konkrétní rozpočtový proces ve veřejné sféře má svoje specifika a zvyklosti. V případě SML je ještě podpořen použitím specifického

³³ Bez IPRM

ekonomického systému (SAP). Následující tabulka č. 1.9. tak ukazuje postup tvorby položek v částech 1 a 2 tabulky č. 1.8. s použitím hodnot přímo uvedených v příslušných ekonomických dokumentech města nebo jejich součtů.

Tab. 1.9.: Sestavení položek v částech 1 a 2 tabulky č. 1.8.

	2007	2008	2009	2010	2011
daňové příjmy	1 129 840	1 326 536	1 195 207	1 156 641	1 234 793
nedaňové příjmy	102 602	123 416	72 690	41 910	94 745
kapitálové příjmy	331 192	242 774	39 770		20 000
neinvestiční dotace a transfery	373 279	415 899	470 829	472 101	380 809
investiční dotace	703 186	508 236	138 930		
<i>přijaté dotace (kontrola)</i>	<i>1 076 465</i>	<i>924 135</i>	<i>609 759</i>	<i>472 101</i>	<i>380 809</i>
běžné příjmy	1 605 721	1 865 851	1 738 726	1 670 652	1 710 347
kapitálové příjmy a inv. dotace	1 034 378	751 010	178 700	0	20 000
financování	-23 960	89 618	146 912	658 717	-72 489
příjmy celkem	2 616 139	2 706 479	2 064 338	2 329 369	1 657 858
				-1 473	
splácení úvěrů a půjček	-139 609	-50 740	-67 577	606	
přijaté úvěry a půjčky	172 287	223 922	52 413	2 132 323	
změna stavu peněžních prostředků	-56 638	-83 564	162 076		
splátky a umořování	-196 247	-134 304	94 499		
financování	-23 960	89 618	146 912	658 717	-72 489
běžné výdaje	1 522 422	1 696 761	1 833 681	1 557 003	1 657 858
kapitálové výdaje	1 093 717	1 009 718	230 657	772 366	
výdaje celkem	2 616 139	2 706 479	2 064 338	2 329 369	1 657 858

Zdroj: Závěrečný účet Statutárního města Liberec za rok 2007 a za rok 2008,
 Rozpočet Statutárního města Liberec na rok 2009 včetně rozpočtových opatření 1 až 6,
 Rozpočet Statutárního města Liberec na rok 2010,
 Rozpočtový výhled Statutárního města Liberec na roky 2011 – 2014.

Rozpočtový výhled

V návaznosti na rozpočet na rok 2010 schválilo zastupitelstvo města dne 17.12.2009 i Rozpočtový výhled Statutárního města Liberec na roky 2011-2014. Schválený materiál vychází z externě zpracovaného základního výhledu, jehož podkladem byla analýza předchozích období hospodaření z účetních dat za čtyři předchozí roky a z analýzy rozpočtu roku 2009. Na základě tohoto hodnocení byly definovány časové řady, které predikují budoucí vývoj jednotlivých rozpočtových položek. Dle předpokládaného vývoje ekonomiky státu a příjmů ze sdílených daní je tak navržen základní rámec pro hospodaření města na roky 2011-2014. Je v něm promítnuta i předpokládaná emise komunálních dluhopisu a všechny operace s ní související. Rozpočty na následující roky jsou předkládány vyrovnané prostřednictvím financování, které tvoří splátku do umořovacího fondu a půjčky. Zdaleka však nevyčerpává skutečné zdroje, kterými bude město moci disponovat. Právě jejich prostřednictvím bude Statutární město schopno spolufinancovat vytvářený integrovaný plán

rozvoje města, a to zcela bezproblémově i v krajním případě, kdy by jedinými příjemci dotace byli město nebo organizace navázané na jeho rozpočet.

Tab. 1.10.: Rozpočtový výhled Statutárního města Liberec na roky 2011- 2014 (v Kč)

	2011	2012	2013	2014
Příjmy	1 730 347 000	1 773 882 000	1 816 814 000	1 859 602 000
tř. 1 - daňové	1 234 793 000	1 266 514 000	1 300 111 000	1 333 597 000
tř. 2 - nedaňové	94 745 000	98 368 000	101 703 000	105 005 000
tř. 3 - kapitálové	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
tř. 4 - dotace	380 809 000	389 000 000	395 000 000	401 000 000
Výdaje	1 657 858 429	1 701 393 429	1 744 325 429	1 787 113 429
tř. 5 - běžné	1 657 858 429	1 701 393 429	1 744 325 429	1 787 113 429
tř. 6 - kapitálové	0	0	0	0
Financování	72 488 571	72 488 571	72 488 571	72 488 571

Zdroj: Rozpočtový výhled Statutárního města Liberec na roky 2011-2014.

1.3. SWOT Analýza

Silné stránky

- + výhodná geografická poloha města (v rámci ČR i blízkostí hranic)
- + mírný nárůst porodnosti v posledních letech, pozitivní vývoj úmrtnosti
- + atraktivita města pro obyvatele (vyšší imigrace)
- + silná tradice průmyslu (zpracovatelský průmysl, plasty, textil, strojírenství)
- + vysoká četnost malého a středního podnikání
- + nízké riziko masivního poklesu ekonomiky (zaměstnanost je vázána na malé a střední podniky)
- + nižší průměrné mzdy oproti celostátnímu průměru (atraktivní pro investory)
- + rozvoj obchodních a průmyslových zón a obchodních center
- + potenciál pro rozvoj výzkumu a vývoje (Technická univerzita)
- + existence informačních center pro podnikatele (Euroinfo, CzechInvest, OHK)
- + široká nabídka středních škol a učilišť
- + přítomnost univerzity nabízející technické, ekonomické, přírodní a humanitní obory
- + dostupnost kurzů celoživotního vzdělávání a univerzity třetího věku
- + komunitní plánování sociálních služeb města Liberec
- + vyhovující kvalita poskytovaných sociálních služeb
- + špičková krajská nemocnice se specializovanými odděleními
- + dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatel Libereckého kraje
- + vyhovující stav a pokrytí dostupnosti většiny druhů zdravotnických služeb
- + zdravotnická záchranná služba i letecká záchranná služba na území města
- + snaha o zvyšování bezpečnosti občanů (zřízena městská policie, kamerový systém)
- + množství přírodních památek
- + dodržování imisních limitů u většiny škodlivin
- + dostatečné kapacity pro úpravu a zneškodnění odpadů (spalovna)
- + pravidelná údržba a rozšiřování veřejných prostranství
- + řada památkově chráněných budov
- + velký počet kulturních institucí a pestrá nabídka kulturního programu
- + rozmanitá nabídka volnočasových aktivit
- + rekreačně využitelná vodní nádrž v centru města
- + infrastruktura pro sport a volnočasové aktivity
- + velké množství sportovních zařízení – (Tipsport aréna, ještědský skiareál, běžecký areál ve Vesci, fotbalový stadion U Nisy) a návazné infrastruktury (skibusy)
- + významná pozice Liberce z hlediska vrcholového sportu (fotbal, lední hokej, volejbal, basketbal, lyžování...), významné sportovní akce s mezinárodním rozměrem (lyžování, lední hokej, fotbal)
- + příznivé podmínky pro podnikání v cestovním ruchu
- + potenciál pro rozvoj odvětví vázaných na cestovní ruch (MS 2009, Tipsport aréna)
- + dostatek ubytovacích kapacit
- + vyhovující napojení na síť dálnic a rychlostních silnic v ČR rychlostní komunikací R35/R10

- + kapacitní průtah městem (včetně tunelu), umožňující svést velkou část tranzitní dopravy mimo centrum města a rychlé spojení okrajových čtvrtí
- + hustá síť linek městské i meziměstské veřejné hromadné dopravy (autobusy, vlaky, tramvaje i do sousedního Jablonce nad Nisou)
- + zavedený integrovaný dopravní systém v rámci Libereckého kraje
- + koncentrace kvalitativně vyšších (regionálních) funkcí města (krajské úřady a instituce, obchod, služby, zdravotnictví, kultura a sport...)
- + přeshraniční spolupráce v rámci Euroregionu Nisa
- + dobrá spolupráce s partnerskými městy v zahraničí
- + aktivní činnost NNO

Slabé stránky

- celkové stárnutí obyvatelstva
- vyliďňování městského centra a proces suburbanizace
- nízká přidaná hodnota ve zpracovatelském průmyslu
- nárůst registrované nezaměstnanosti i počtu uchazečů na volné pracovní místo
- jednooborové zaměření v průmyslové zóně Jih (nebezpečí destabilizace trhu práce)
- komunitní plánování zavedeno jen v oblasti sociálních služeb
- špatný technický stav některých školských budov
- nevyvážený systém financování zdravotní péče vyznačující se mj. podfinancováním investičních potřeb
- povodňová rizika v některých lokalitách (Machnín, Vratislavice)
- nízký podíl veřejné zeleně na obyvatele
- zhoršený stav ovzduší (znečištění z dopravy, malých zdrojů s nekvalitním spalováním, dálkový přenos
- staré ekologické zátěže (průmyslové areály, skládky)
- velké ztráty tepla v rozvodech centrálního zásobování
- nedostatečná tepelná izolace velkého počtu budov
- chybějící kanalizace a vodovod v okrajových částech města
- vysoká cena za teplo z centrálního zdroje vytápění
- nedostatek prostředků na komplexní údržbu a obnovu zařízení pro kulturu, sport a volný čas (většinou příspěvkové organizace)
- havarijní stav některých památkových objektů
- zánik tradice výstavnictví
- řada brownfieldů
- malé množství produktů cestovního ruchu zaměřených na konkrétní cílové skupiny
- nevyhovující spojení do východních Čech (v rámci NUTS II Severovýchod) i dál na Moravu
- nevyhovující stav 757 km místních komunikací na území města
- přetíženost exponovaných úseků komunikační sítě, zejména v centru města a u obchodních center
- nedostatečně rychlá obnova vozového parku MHD
- nedostatek parkovacích míst

- absence rychlého železničního spojení, zanedbaná infrastruktura
- neuspokojivý stav pěších komunikací ve městě
- omezený rozsah cyklostezek a cyklotras a absence doprovodné infrastruktury

Příležitosti

- ! udržení porodnosti na současné úrovni nebo její další zvyšování
- ! přihlášení nerezidentů k trvalému pobytu ve městě Liberec
- ! spolupráce podnikatelské sféry s výzkumem (Technická univerzita)
- ! rozšíření procesu komunitního plánování i na další oblasti
- ! rozvoj spolupráce zdravotnických a sociálních služeb
- ! další rozvoj krajské nemocnice (centrum urgentní péče)
- ! podpora zdravého životního stylu a preventivní péče
- ! zlepšování péče o životní prostředí
- ! zvýšení kapacity spalovny pro energetické účely
- ! změny územního plánu a vyčlenění nových ploch pro bydlení
- ! propagace města a regionu v ČR i zahraničí
- ! stále rostoucí atraktivita města pro obyvatele i návštěvníky
- ! oprava zchátralých kulturních památek a turistických atraktivit
- ! rostoucí příjmy z cestovního ruchu
- ! další rozvoj sportovních zařízení
- ! zlepšování dopravního napojení Liberce na síť rychlostních silnic a dálnic v ČR i zahraničí
- ! rozšíření počtu parkovacích míst, hlavně v parkovacích domech a podzemních garážích
- ! výstavba a rekonstrukce drážní infrastruktury (tramvaj do Rochlice, spojení do Jablonce nad Nisou, tzv. 5. železniční koridor Liberec – Praha)
- ! rekonstrukce letiště
- ! postupná realizace cyklostezek a cyklotras dle Generelu cyklistické dopravy ve městě Liberci včetně doprovodné infrastruktury
- ! rozvoj mezinárodní spolupráce, včetně naplňování programů EU

Ohrožení

- ! pokračující stárnutí populace
- ! rozvoj suburbanizace s negativními dopady na chátrání lokalit pro bydlení v zastavěném území města a na daňové výnosy města (v případě migrace do obcí v zázemí Liberce)
- ! zesílení orientace na automobilový průmysl (nebezpečí recese, destabilizace trhu práce)
- ! přílišné zvýšení požadavků na kvalifikaci zaměstnanců silných zahraničních firem (nebezpečí ztráty dosavadních i potenciálních investorů)
- ! nedostatečná nabídka kvalifikovaných pracovních míst s vyšší úrovní mezd (hrozící „únik mozků“ mimo region)
- ! nízká míra spolupráce a koordinace sociálních a zdravotních služeb a zařízení
- ! zvyšování nároků na zdravotní péči v důsledku stárnutí obyvatel
- ! nedostatek finančních prostředků ve zdravotnictví
- ! nedostatek praktických lékařů, stomatologů, vybraných specialistů a středního zdravotnického personálu

- ! úbytek a ohrožení lesních porostů
- ! zhoršení přirozené retenční schopnosti krajiny, zvýšení povodňových rizik
- ! nárůst překračování imisních limitů
- ! zvyšování produkce komunálních odpadů
- ! riziko zániku systému centrálního zásobování teplem
- ! nová environmentální legislativa a s ní spojená nákladná opatření
- ! nárůst počtu opuštěných a nevyužívaných výrobně skladovacích ploch (brownfields)
- ! nedostatek finančních zdrojů na rozvoj občanské vybavenosti (doprava, kultura, sport, zdravotnictví...)
- ! prudký růst cen bytů, zejména v atraktivních čtvrtích
- ! nárůst poptávky po malometrážních bytech (nerovnováha na trhu s byty)
- ! pokles cestovního ruchu (důsledky globální finanční krize, špatný obraz ČR v zahraničí aj.)
- ! další rychlý růst individuální dopravy s negativními důsledky – kongesce, emise, hluk, nehody
- ! odkládání realizace dopravních staveb (tramvajové tratě, silnice, tzv. 5. železniční koridor, cyklotrasy a cyklostezky ve městě)
- ! ztráta nosných témat pro spolupráci, ztráta zájmu o rozvíjení partnerských vazeb
- ! nedostatek finančních zdrojů na spolufinancování dotovaných rozvojových projektů

1.4. Souhrnné zhodnocení podmínek rozvoje města a zdůvodnění výběru tématu

1.4.1. Shrnutí poznatků získaných z analýz

Město Liberec je významným ekonomickým, kulturním, historickým a vzdělanostním regionálním centrem, v řadě prvků přesahujícím hranice Libereckého kraje. Díky architektonickým i přírodním krásám je vnímán i jako významná turistická destinace. S využitím zpracovaných analytických východisek a metody SWOT analýzy byly definovány hlavní přednosti a nedostatky, které ovlivňují socioekonomickou situaci ve městě a její předpokládaný další vývoj.

Na konci roku 2008 žilo v Liberci 100 914 trvale bydlících obyvatel a můžeme tedy s ohledem na zachycený trend předpokládat, že i na konci roku 2009 patří Liberec mezi stotisícová města. Vzdělanostní struktura obyvatelstva je příznivá v kontextu Libereckého kraje i celé ČR. Projevuje se však celospolečenský trend stárnutí populace, a to i přes výrazný nárůst porodnosti v posledních letech; současně se zvyšoval také přírůstek migrací. Do budoucna lze očekávat postupný pokles porodnosti na předchozí nízkou úroveň a zrychlení růstu průměrného věku obyvatelstva.

Z ekonomických odvětví převládá průmysl s omezeným množstvím oborů (převažuje výroba dílčích prvků pro automobilový průmysl). Ve městě působí velké množství malých a středních podniků, což snižuje riziko náhlých výkyvů na trhu práce, spojené s hromadným propouštěním. Přesto v poslední době nezaměstnanost po období postupného snižování vzrostla; tento jev je způsoben globální ekonomickou krizí, a proto nelze momentálně další vývoj na trhu práce uspokojivě předpovědět.

Ve městě jsou v dostačující míře (snad až na výjimku, kterou tvoří kapacita mateřských škol) přítomna vzdělávací zařízení na všech stupních. Nabídku škol zřizovaných krajem či městem doplňují soukromé subjekty. Pozitivně lze hodnotit široké spektrum kurzů celoživotního vzdělávání a existenci univerzity třetího věku. Problémem je však špatný stav některých školských budov. V oblasti sociálních služeb byl nastartován proces komunitního plánování, který zajistí soulad potřeb klientů s poskytovanými intervencemi. Zdravotní péče ve městě je rozvinutá a komplexní, především díky přítomnosti Krajské nemocnice Liberec, a.s. V regionu však stále chybí hospic a záchytná protialkoholní stanice. K zajištění bezpečnosti ve městě byla zřízena Městská policie.

V katastru města se nachází řada oblastí spadající pod ochranu přírody a krajiny. V některých lokalitách hrozí při zvednutí hladiny Nisy povodně. Většina území – s výjimkou okrajových území – je připojena na vodovod i kanalizaci. Technický stav obou řadů je však nevyhovující, dochází k průsakům do země, což má na jedné straně negativní vliv na podpovrchové vrstvy půdy a na druhé straně představuje značné ztráty nejcennějšího životního zdroje. Kvalita ovzduší je zhoršená, situaci umocňuje poloha města v údolí mezi kopci, omezující cirkulaci vzduchu. Systém centrálního rozvodu tepla je sužován velkými ztrátami tepla cestou k odběratelům, kvůli kterým se cena vyšplhala na hranici únosnosti. Dochází k postupnému, leč zřetelnému odpojování jeho odběratelů, a pokud bude tento trend pokračovat, hrozí

zhroucení celého systému. Rozvodná síť elektřiny v kraji i ve městě je poddimenzovaná. Bez rychlého řešení tohoto problému dojde k zastavení rozvoje města (především pozastavení velkých investičních projektů).

Ve městě se nachází celá řada pravidelně upravovaných veřejných prostranství a ploch zeleně, nicméně rozsáhlejší prostor plní funkci centrálního parku prozatím chybí. Situaci by vyřešila kompletní realizace projektového záměru na revitalizaci okolí Harcovské přehrady. V Liberci se dále nachází velké množství památkově chráněných staveb, z nichž jsou však některé havarijním stavu. Vzhled města kazí, a to jak v centrálních, tak i v okrajových částech, také nevyužívané, především průmyslové objekty (brownfieldy). V Liberci jakožto krajském městě sídlí řada významných kulturních institucí; vzhledem k tomu, že se většinou jedná a příspěvkové organizace, postrádají prostředky na důkladnou údržbu historických budov, které užívají. Obdobná situace panuje i v oblasti sportu – nových zařízení je poskrovnu a starší sportovní areály vyžadují pro zachování plného provozu rozsáhlé investice. Cestovní ruch v regionu i přes poměrně dobrou infrastrukturu zaznamenává postupný pokles.

Silniční spojení s hlavním městem Prahou je vyhovující, to však nelze říci o spojení ostatními směry. Předpokládá se výrazné zlepšení dopravy směrem do východních Čech a na Moravu po výstavbě rychlostní komunikace R35 tímto směrem; prozatím se však vyjednává trasa. Co se týče dopravy uvnitř města, je třeba poukázat na nevyhovující stav místních komunikací a jejich neuspokojivou propustnost především v centru města, která je při současném rozmachu automobilismu v dopravních špičkách často vyčerpána. Nedostatečnou kapacitu na exponovaných místech vykazuje také parkovací systém. Železniční spojení je na delší vzdálenosti nekonkurenceschopné; zlepšení situace může přinést až stavba 5. železničního koridoru, plánovaná na rok 2020, což je však při současném stupni přípravy velmi optimistický odhad. Městská hromadná doprava v Liberci obsluhuje pomocí tramvají a autobusů většinu území města a dle potřeby spoje dále rozšiřuje (nyní je ve výstavbě tramvajová trať na sídliště Rochlice); je součástí Integrovaného dopravního systému Libereckého kraje, který spojuje všechny velké dopravce v kraji a přináší tak cestujícím větší pohodlí i úsporu v případě použití více spojů. Infrastruktura pro pěší není zcela vyhovující a samostatné stezky či pruhy pro cyklisty ve městě prakticky neexistují.

V Liberci se spolu s výkonem pravomocí a funkcí obce koncentrují i funkce pověřené obce a obce s rozšířenou působností. Město dále spolupracuje s dalšími samosprávnými jednotkami v rámci Euroregionu Nisa, Sdružení obcí Libereckého kraje a v problematice cestovního ruchu s Turistickým regionem Jizerské hory. Interakce s občany je na velmi dobré úrovni a využívá řady moderních technologií.

Finanční hospodaření města umožňuje i přes značné úvěrové zatížení bezproblémově financovat všechny doposud schválené nebo uvažované projekty realizované s dotací z fondů EU. Ve vztahu k závazkům města přinese zásadní kvalitativní změnu jejich refinancování prostřednictvím emise komunálních dluhopisů v roce 2010. Tento postup je již schválen zastupitelstvem města, dojednán se zajišťujícím peněžním ústavem a také promítnut do schváleného rozpočtu Statutárního města Liberec na rok 2010 i do jeho rozpočtového výhledu na následující 4 roky. Schopnost města předfinancovat i spolufinancovat projekty ve vytvářeném IPRM je tak plně zajištěna.

1.4.2. Volba tématu a jeho zdůvodnění

Na základě analýzy vybraných strategických dokumentů, rozboru možného zaměření v souladu s podmínkami oblasti podpory 2.1 Rozvoj regionálních center Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod a dalších, doplňkových podkladů schválilo zastupitelstvo města na svém zasedání konaném dne 29.10.2009 záměr tvorby tematického IPRM nazvaného Atraktivní a kvalitní život v Liberci, který jednoznačně reflektuje prioritní oblast Přitažlivá města dle Metodického pokynu MMR. Tematické zaměření připravovaného IPRM bylo důvodovou zprávou vymezeno pomocí dílčích aktivit oblasti podpory 2.1 Rozvoj regionálních center Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod:

- » regenerace a revitalizace brownfields s následným využitím především pro rozšíření občanského vybavení nebo pro podnikatelskou činnost vyjma cestovního ruchu;
- » výstavba a modernizace infrastruktury pro volnočasové aktivity podmiňující zvyšování nabídky a možností pro trávení volného času
- » regenerace a revitalizace zapsaných historických, kulturních a technických památek v rámci obnovy městského prostředí.

Výchozí širší možné rozkročení připravovaného IPRM zohledňovalo celou oblast podpory 2.1 v Regionálním operačním programu NUTS II Severovýchod. Podmínka volby tématu pouze v rámci jedné prioritní oblasti dle Metodického pokynu MMR se stala atributem pro průnik aktivit z oblasti podpory 2.1 a okruhů zaměření prioritní oblasti Přitažlivá města v Metodickém pokynu MMR.

Při volbě tématu byla zohledněna i šíře cílových skupin – výběr byl proveden tak, aby bylo zajištěno využívání výstupů z realizovaných dílčích projektů co nejširším možným okruhem cílových skupin. Skutečnost, že mezi cílové skupiny lze kromě obyvatel města zahrnout i domácí a zahraniční návštěvníky a turisty, pak jen podtrhuje zvolené téma jako nástroj posilující úlohu Liberce jakožto regionálního centra. Atraktivitu města tak lze chápat současně z vnitřního pohledu, tedy ze strany jeho obyvatel, místních podnikatelů a neziskového sektoru, tak i z vnějšího pohledu, jako místa, které stojí za to přinejmenším navštívit.

Parametry možných dílčích projektů pak velmi dobře umožňují kombinovat pozitivní prvky obou horizontálních témat stanovených Evropskou komisí pro období 2007-2013, tedy rovné příležitosti a udržitelný rozvoj. Právě v této kombinaci je velká přednost zvoleného tématu.

Optimální možnosti poskytuje dané téma i při naplňování předmětných principů regionální politiky transformované na úroveň města. Princip programování je naplněn již samotnou tvorbou integrovaného plánu. Princip koncentrace je zcela jednoznačně přítomen v zaměření IPRM tak, aby intervence zacílené do daných oblastí přinesly maximální efekt, a to včetně synergie s dalšími aktivitami v území. Pro naplňování principu partnerství pak existují v rámci zvoleného tématu velmi dobré podmínky. Postupy požadované příslušnou metodikou lze bezproblémově naplnit, což se promítá již do samotné tvorby IPRM. A konečně princip adicionality je ve svém užším pojetí (národní spolufinancování) naplňován ve shodě s celým operačním programem. Mnohem zřetelnější je však ve zvoleném tématu (a to i v kontrastu k dalším aktivitám v dané oblasti podpory) naplňováno širší pojetí adicionality, kdy se posuzuje uplatňování evropských zdrojů jako doplňku k národním finančním intervencím.

Dané téma v rámci celé oblasti podpory 2.1 nejlépe umožňuje realizaci takových záměrů, o kterých lze jednoznačně říci, že evropské zdroje nevytěsňují zdroje národní.

Celkově tak lze konstatovat, že zvolené téma v sobě velmi kvalitně kombinuje rozvojové potřeby města v rámci možného okruhu zaměření konkrétních aktivit, naplnění konkrétních podmínek pro tvorbu IPRM v rámci ROP Severovýchod i obecné principy regionální politiky Evropské unie.

Takto definované téma je zcela v souladu s Metodickým pokynem MMR a Pokyny pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod, který pro tematicky vymezené IPRM stanovuje povinnost zaměřit se jen na jednu z šesti definovaných prioritních oblastí. Touto odpovídající prioritní oblastí, jak již bylo uvedeno, je oblast Přitažlivá města, sestávající z následujícího indikovaného výčtu aktivit:

- a) obnova zanedbaných území města pro podnikání a / nebo služby;
- b) úprava a obnova zanedbaných nebo nedostatečně využívaných prostranství;
- c) zvýšení kvality exponovaných veřejných prostranství ve městech;
- d) zvýšení kvality zón bydlení a veřejných služeb;
- e) budování a / nebo zvýšení kvality infrastruktury pro kulturu, volný čas nebo cestovní ruch;
- f) ochrana a obnova památek a jejich využití pro kulturu, volný čas nebo cestovní ruch.

Z porovnání schváleného zaměření IPRM s tímto indikativním seznamem aktivit je zřejmý jednoznačný průnik v aktivitách a), e) a f). V souladu s výsledky analýz provedených v předchozí části dokumentu došlo ke konkretizaci zvoleného tématu Atraktivní a kvalitní život v Liberci a stanovení dílčích témat: kultura a volný čas, sport, obnova památek a revitalizace brownfields. Takto definované téma odpovídá kritériím Metodického pokynu:

- » Realizace IPRM má bezesporu **vysoký význam pro zajištění zdravotních, sociálních, kulturních a vzdělávacích potřeb obyvatel – zvýšení kvality života ve městech.**
- » Zároveň realizace IPRM přináší **vysoký potenciál pro stimulaci podnikání a rozvoj služeb** – zvýšení celkové atraktivity města má dopad především na cestovní ruch, s jehož rozvojem akceleruje příliv prostředků do místních rozpočtů, rozvoj podnikání, zlepšení situace na trhu práce, rozšiřování sektoru služeb a celkově zvyšuje prosperitu lokality.

2. Popis tématu

Vzhledem k tomu, že zvolené téma se řadí výhradně do jediné prioritní oblasti ze šesti stanovených Metodickým pokynem MMR, nebude již struktura následující subkapitoly dodržovat doporučené členění, využitě v předchozí části dokumentu, ale zaměří se přímo na zvolenou tematiku. Vybranou prioritní oblastí je oblast Přitažlivá města.

2.1. Kvantitativní i kvalitativní popis tématu

2.1.1. Popis tématu

Souhrnné informace o kulturních zařízeních a akcích v nich konaných, sportovních zařízeních a oddílech i památkách na území města shromažďuje městské informační centrum, sídlící v budově nového magistrátu. Informace jsou dostupné i na webových stránkách informačního centra (www.infolbc.cz), kde lze nalézt také přímý odkaz na stránky projektu e-vstupenka (<http://vstupenka.liberec.cz/>), kde je možné si rezervovat a zakoupit vstupenky např. do Šaldova divadla, kina Lípa, Centra Babylon či na jiné pořádané akce.

Kultura a volný čas

Kultura je jednou ze základních stránek kvality života. Široká nabídka kulturního vyžití jakožto možnosti trávení volného času by měla být pro město obdobného významu a velikosti samozřejmostí. Vedle zvýšení atraktivity pro obyvatele města roste s investicemi do kultury i jeho přitažlivost pro turisty; s rozšířením atraktivit se navíc velmi pravděpodobně i prodlouží jejich pobyt.

Divadla

Jedním ze základních kamenů kulturního života je divadlo. Nejvýznamnějším divadelním subjektem na území města je Divadlo F. X. Šaldy³⁴ – příspěvková organizace města Liberec. V současné době má dvě divadelní scény (hlavní scénu v budově divadla pro více než 400 diváků a studiovou scénu s variabilním hledištěm – Malé divadlo, zaměřené na ověřování možností studiové tvorby) a tři stálé soubory (činoherní, operní a baletní).

V Liberci se nachází také jedno z prvních profesionálních loutkových divadel v bývalém Československu – Naivní divadlo³⁵ (taktéž příspěvková organizace města), založené v roce 1949. Svou činnost zaměřuje zejména na dětské diváky, pro které také pořádá festival Mateřinka. Soubor naivního divadla hraje v sále s kapacitou 192 míst a v menším studiu s přibližně 70 diváckými místy.

³⁴ <http://www.saldovo-divadlo.cz/>

³⁵ <http://www.naivnidivadlo.cz/>

Divadelní představení jsou pravidelně pořádána také v sále Lidových sadů (minimální kapacita 450 míst). Cyklus sestavený většinou z pořadů hostujících divadel nese společné označení Divadlo bez opony.

Ve městě působí také divadelní soubor bez stálé scény, nazvaný Krátké a úderné divadlo. Divadlo vystupuje formou hostování s vlastními dramatickými díly nebo s tzv. Večery bez záruky, což je soubor scének, písniček a krátkých divadelních vystoupení.

Galerie a muzea

Jedním z největších muzeí v ČR a zároveň nejstarším uměleckoprůmyslovým muzeem v českých zemích je Severočeské muzeum³⁶ v Liberci – příspěvková organizace Libereckého kraje. K zhlédnutí je zde šest stálých expozic: Evropské užité umění, Umělecký plakát, Přírodovědecká expozice, Archeologická expozice, Historická expozice a Expozice mechanických hudebních automatů. Dál lze v muzeu nalézt i knihovnu obdobného zaměření a bohaté sbírkové fondy (sbírky historické, etnografické, přírodovědecké a nejvýznamnější sbírkové kolekce z oblasti uměleckých řemesel). Ve třech výstavních sálech a venkovním atriu bývá ročně realizováno okolo 20 výstav, mnohé z nich právě ze sbírek uložených v muzeu.

Druhým, neméně významným subjektem v této kategorii je Oblastní galerie Liberec³⁷ – taktéž příspěvková organizace kraje – v současné době jediná sbírkotvorná galerie – muzeum umění na celém území Libereckého kraje. Sbírky zahrnují obrazy, kresby, grafiky a sochy. Stálé expozice zde zahrnují Německé a rakouské malířství 19. století, Francouzské malířství 19. století a České umění 20. století. Čtvrtá expozice – Nizozemské malířství 16.-18. století není z prostorových důvodů vystavena. Současné sídlo galerie je prostorově vyčerpáno, technicky nevyhovuje a pro optimální fungování galerie a její další rozvoj je nutné rozšíření nebo získání a úprava další budovy. Prostorové podmínky a majetkové poměry v místě stávajícího objektu však Oblastní galerii fakticky znemožňují jakékoliv rozvojové záměry realizovat. Svým způsobem lze za muzeum považovat také IQpark³⁸ v centru Babylon, který shromažďuje množství interaktivních exponátů zaměřených na poznávání lidského těla a fyzikálních vztahů a jevů z řady přírodovědných oborů.

Krátkodobé výstavy jsou pořádány také v galerii U Rytíře, nacházející se v budově liberecké radnice (provozované společností Kulturní služby Liberec, s.r.o. – provozovatelem objektu Lidových sadů). Vedle hlavní činnosti se občasným výstavám věnuje i Krajská vědecká knihovna nebo Divadlo F. X. Šaldy. V areálu vratislavického pivovaru Konrád se dále nachází Automuzeum³⁹, zprostředkující bohatou motoristickou historii regionu (výroba historicky prvního vozu v současné ČR – Victoria Benz továrníka Theodora von Liebiga, rodiště světoznámého konstruktéra Ferdinanda Porsche) a při Střední průmyslové škole strojní a elektrotechnické bylo zřízeno počítačové muzeum⁴⁰.

³⁶ <http://www.muzeumlb.cz/>

³⁷ <http://www.ogl.cz/>

³⁸ <http://www.centrumbabylon.cz/cs/zabava/iqpark/>

³⁹ <http://www.automuzeum.cz/>

⁴⁰ <http://jaybee.cz/web/muzeum/>

Další kulturní zařízení

Významným informačním, vzdělávacím, kulturním a setkávacím centrem ve městě Liberci i celém Libereckém kraji je Krajská vědecká knihovna v Liberci⁴¹, příspěvková organizace Libereckého kraje. Z organizačního hlediska lze identifikovat 9 oddělení a 6 poboček, umístěných v lokalitách Králův Háj, Kunratická, Machnín, Ruprechtice, Rochlice a Vesec. Základ knihovního fondu tvoří tištěné dokumenty – knihy, seriály, hudebniny, mapy. Průběžně se doplňují dokumenty na jiných nosičích – zvukové, obrazové a elektronické dokumenty. Celkový počet knihovních jednotek je cca 1 200 000, z toho cca 230 000 ve volném výběru. Fond je tvořen dokumenty pro děti, mládež i dospělé, naučnou literaturou i beletrií. Počet registrovaných čtenářů v roce 2008 překročil 20 000, přičemž tito uživatelé provedou za rok cca 680 000 výpůjček (včetně poboček). Kromě své hlavní činnosti zajišťuje knihovna také počítačové kurzy a pořádá různé kulturní akce. V objektu Krajské vědecké knihovny se nachází i židovská modlitebna, využívaná i pro konání kulturních akcí, lekce hebrejských tanců, přednášky a oslavy různých náboženských svátků.

Nabídka kin v Liberci zaznamenala v posledních letech významné změny. Po otevření osmisálového multikina Cinestar⁴² v nákupním centru Nisa došlo k poklesu návštěvnosti a potažmo i tržeb dvou původních kin (Varšava a Lípa) pod udržitelnou úroveň. Byl proto zachován pouze provoz kina Lípa⁴³ a jeho orientace na zajištění promítání pro školská zařízení, dětských snímků a představení filmového klubu. Zároveň hostí i filmový festival Febiofest.

Další možnosti kulturního využití a zároveň pronájem vhodných prostor pro jiné kulturní subjekty poskytují Kulturní a společenské centrum Lidové sady⁴⁴, provozované společností Kulturní služby Liberec, s.r.o. a Dům kultury⁴⁵, vedený stejnojmenným provozovatelem správní formou obchodní společnosti. V obou zařízeních se celoročně konají koncerty, společenské akce, plesy, výstavy, veletrhy, semináře, školení, prezentace, svatební hostiny, bankety, rauty, večírky nebo významné oslavy. Velké koncerty a různé show se nejčastěji odehrávají v multifunkční Tipsport aréně, která v patřičné úpravě nabízí až 9 000 diváckých míst.

Liberečtí interpreti

V Liberci působí řada hudebních souborů věnujících se různým hudebním stylům. Z ženských, mužských a smíšených pěveckých sborů lze zmínit např. Liberecký pěvecký sbor Ještěd, smíšený pěvecký sbor Kvintus a liberecké vokální sdružení Rosex. Známy je také dětský soubor Severáček. Z místních hudebních skupin jmenujme např. Těla, Jarret, Modrotisk, Krucipůsk a Hush. Milovníci klasičtějšího hudebního ztvárnění si přijdou také na své. K tanci a poslechu hraje Cimbálová muzika Bohuslava Eliáše nebo Dušana Kotlára, Taneční orchestr Ladislava Bareše, Taneční orchestr Luboše Ottla či Taneční orchestr Vladimíra Jánského. Velmi úspěšně město reprezentuje taneční škola manželů Koškových.

⁴¹ <http://www.kvkli.cz/cz/index.php>

⁴² <http://cinestar.cz/liberec/>

⁴³ <http://fk.lbc.cz/>

⁴⁴ <http://www.lidovesadyliberec.cz/uvodni/uvod.php>

⁴⁵ <http://www.dkliberec.cz/>

V oblasti moderního tance působí např. taneční skupina TAKT. Tradičnímu lidovému tanci a zpěvu z Podještědí, Pojizeří a Podkrkonoší se věnuje folklórní soubor Jizera.

Nabídka trávení volného času

Zoologická zahrada Liberec⁴⁶, příspěvková organizace Statutárního města Liberec, byla vybudována v roce 1919 a je tak nejstarší zoologickou zahradou v ČR. Chováno je zde přes 170 druhů zvířat o celkovém počtu více než 1000 jedinců. Z toho na 300 zvířat je zařazeno v různých evropských záchovných programech, které se snaží chránit ohrožené druhy zvířat. V roce 2008 přivítala více než 370 000 návštěvníků. Nejznámějšími z chovaných zvířat jsou bílí tygři; specialitou zdejší ZOO je však také ojedinělý chov takina čínského nebo největší chovná skupina nahura modrého, osla somálského a největší chovná skupina šimpanzů v ČR. Při zoologické zahradě funguje i Centrum pro zvířata v nouzi – Bobík a Městské středisko ekologické výchovy – Divizna. Od roku 2007 využívá práce dobrovolníků, kteří se zapojují především poskytováním informací a také spolupracují při akcích pořádaných pro veřejnost.

Botanická zahrada Liberec⁴⁷, příspěvková organizace města je nejstarším objektem svého druhu v ČR. Pečuje o nejpestřejší soubory exotických rostlin v České republice, které si ročně přijde prohlédnout přibližně 100 000 návštěvníků. Areál botanické zahrady sestává z devíti pavilonů, venkovních expozic a pěstitelského zázemí, které není přístupné pro veřejnost. Z řady botanických témat, která jsou zde prezentována, jmenujme např. prehistorické rostliny, orchideje, kaktusy, masožravé rostliny či bonsaje. Součástí komplexu pavilonů jsou i akvária, prezentující sladkovodní i mořské vodní živočichy a zajímavé vodní rostliny. Zahrada je od roku 2003 ustanovena Ministerstvem životního prostředí jako tzv. záchrané centrum pro rostliny (ošetřuje zabavené, ilegálně dovezené rostliny).

Koncentraci nejnovějších atraktivit a přitažlivých forem trávení volného času typických pro dnešní dobu představuje Centrum Babylon Liberec⁴⁸ – centrum rodinné zábavy a odpočinku. Tento komerčně úspěšný komplex je zároveň ukázkovým projektem revitalizace rozsáhlého průmyslového brownfieldu. K jeho nejlákavějším atrakcím patří největší mimopražský aquapark, již zmiňovaný IQ park nebo lunapark s kolotoči, autodromem a videohrami. Dále je zde možné nalézt labyrint – největší zrcadlové bludiště v Evropě, XD Theater – unikátní kino s 4D simulátorem, casino a nákupní městečko. Pro zájemce o sportovně laděnou zábavu je k dispozici laserová střelnice, bowling a golfový simulátor. Zábavní atrakce centra Babylon navštívilo za prvních 11 měsíců roku 2009 více než 600 000 osob.

Možnosti všestranného volnočasového vyžití ve městě jsou doplňovány nabídkou různých soukromých subjektů – zejména adekvátních služeb ve formě restauračních a ubytovacích zařízení různých cenových kategorií, ale i jiných, jako např. wellness studia, privátní dětská hřiště nebo v dnešní době také velká nákupní centra. Rovněž dostupnost atraktivních veřejných prostranství, parků a rekreačních ploch včetně ploch pro koupání je v letní sezóně možno vnímat jako důležitou složku volnočasových možností obyvatelstva. Právě venkovních ploch ke koupání je v Liberci nedostatek. Lidé si mohou vybrat ze dvou umělých koupališť

⁴⁶ <http://www.zooliberec.cz/index2.php>

⁴⁷ <http://www.botaniliberec.cz/index.php>

⁴⁸ <http://www.centrumbabylon.cz/cs/babylon/>

(Vápenka a Sluníčko) nebo navštívit přehradu Harcov; dříve oblíbené Lesní koupaliště bylo bohužel uzavřeno z hygienických důvodů a dále chátrá.

Při komplexním posuzování možností trávení volného času je třeba vzít v úvahu také skutečnosti, které nelze postihnout v žádných hromadných statistikách. K těm patří např. členství v různých spolcích a zájmových skupinách (např. dobrovolní hasiči nebo svaz zahrádkářů). Na druhé straně však lze říci, že podobné činnosti jsou prakticky nezávislé na vnější nabídce volnočasového vyžití a není se tak třeba obávat zkreslení, pokud nebudou o analýzy zahrnuty.

Základním problémem v oblasti kulturních a volnočasových zařízení je nedostatek prostředků na jejich rekonstrukci a obnovu. Tato situace nastává v důsledku nevýdělečnosti většiny uvedených zařízení: jejich provoz není a ani nemůže být ziskový, avšak jejich společenský přínos je nedocenitelný, a proto je provoz dotován z veřejných zdrojů (tyto subjekty jsou často příspěvkovými organizacemi).

Sport

Sport tvoří významnou část volnočasových aktivit obyvatelstva s nezpochybnitelným pozitivním vlivem na zdraví populace. Liberec disponuje nejen zázemím řady sportovišť, ale díky své poloze má také skvělé předpoklady ke sportování venku v přírodě. Svahy Ještědu a lesní cesty v Jizerských horách jsou ideální pro lyžování, pěší turistiku i cykloturistiku na každé výkonnostní úrovni. Také zastřešená sportovní zařízení umožňují věnovat se sportu v každé roční době.

Sportovní zařízení

V rámci Ski areálu Ještěd⁴⁹ je lyžařům a snowboardistům k dispozici více než 9 km sjezdovek na všech úrovních obtížnosti, které jsou v době zimní sezóny zasněžovány, jakmile to jen povětrnostní podmínky dovolí. Areál je vybaven moderními sedačkovými, kotvovými a dětskými vleky, které včetně kabinové lanovky na Ještěd přepraví cca 10 000 osob za hodinu. Fungují zde možnosti občerstvení, půjčovny sportovního vybavení i školy jízdy, k dispozici je bezplatné parkoviště. Sportovní nadšenci mohou využít každodenního večerního lyžování.

V bezprostřední blízkosti Ski areálu se nachází Skokanský areál Ještěd, kde se pravidelně konají skokanské soutěže národního i nadnárodního významu. V souvislosti s Mistrovstvím světa v klasickém lyžování, které se v Liberci konalo v roce 2009, byl skokanský areál zmodernizován (stavba provozní budovy, příjezdového tunelu, lanovky pro skokany).

Druhou částí infrastruktury vybudované pro Mistrovství světa 2009 je běžecký areál Vesec. Při dostatečném pokrytí sněhem se plánuje údržba lyžařských stop i pro rekreační účely. Díky zpevnění běžeckých okruhů asfaltem je areál využitelný i mimo zimní sezónu – např. pro cyklisty, běžce nebo bruslaře.

⁴⁹ <http://www.skijested.cz/cz>

Z krytých sportovních zařízení je v Liberci tím největším a nejvýznamnějším Tipsport aréna⁵⁰ s kapacitou 7 250 diváků a systémem umožňujícím snadnou změnu základní ledové plochy na jiný povrch. Aréna je domovským stadionem extraligového hokejového klubu a sloužila i extraligovým basketbalistům (klub BK Kondoři byl v roce 2009 prodán mimo město); pořádají se zde turnaje v řadě sportů (tenis, basketbal, volejbal, házená, florbal, futsal, krasobruslení, box, střelba aj). Komplex Tipsport arény tvoří kromě samotného objektu haly také hotel, bary a restaurace, bowling, střelnice, kryocentrum, kurty pro ricochet, badminton i tenis. Aréna během relativně krátké doby své existence hostila řadu významných sportovních akcí, např. Davis Cup, Fed Cup nebo utkání v rámci Euro Hockey Tour.

V blízkosti Tipsport Arény se nacházejí hřiště vhodná pro baseball, softball, americký fotbal, atletické odhodiště, tréninkové fotbalové hřiště i uměle zatravněné fotbalové hřiště s adekvátně vybaveným zázemím, a také nově vybudovaná in-lineová dráha i dětské hřiště. Součástí areálu jsou i indoor prostory se dvěma kluzišti, se sály uzpůsobenými pro aerobic, judo a jiné bojové sporty gymnastický sál, kuželna, hala na stolní tenis i multifunkční tělocvična. Dalším objektem, který doplňuje nabídku v daném prostoru, je sportovní hala spravovaná Armádním sportovním oddílem Dukla Liberec.

Hojně navštěvovaným sportovištěm je také padesátimetrový plavecký bazén⁵¹ v blízkosti centra města, kde se nachází řada doplňkových sportovních i wellness služeb (posilovna, aerobik, masáže, rehabilitace aj.).

V centru města se také nachází sportovní areál tělovýchovné jednoty Lokomotiva Liberec⁵², místní sportovní organizace s cca 1 600 členy a 14 oddíly všech věkových a výkonnostních kategorií. Ve jmenovaném objektu jednotlivým oddílům slouží tři tělocvičny, tři hřiště, klubovny, dále je zde ubytovna, spinningové studio a restaurace. Potřebám TJ Lokomotiva dále slouží loděnice na Harcovské přehradě a dvě chaty v Jizerských horách.

Z dalších sportovišť stojí za zmínku i fotbalový stadion U Nisy – působiště prvoligového fotbalového klubu FC Slovan Liberec, plochodrážní stadion ve Starých Pavlovicích, sportovní areál Technické univerzity v Harcově se dvěma sportovními halami nebo golfová hřiště – skutečná i virtuální (v Machníně, dále Ypsilon Golf Resort a Golf centrum ve středu města). Ve městě lze dále nalézt i řadu menších sportovišť, často provozovaných podnikatelskými subjekty – tenisová hřiště, squashové kurty, fit centra, aerobiková studia apod. V neposlední řadě je do výčtu zahrnout i tělocvičny a hřiště školských zařízení, která bývají po ukončení výuky využívána zájemci z řad sportovních oddílů a rekreačních sportovců. Dle posledních dostupných údajů⁵³ je v Liberci možno nalézt celkem 45 tělocvičen a 52 hřišť s provozovatelem nebo správcem.

⁵⁰ <http://www.tipsportarena.cz/>

⁵¹ <http://www.bazen-info.cz/index.php?id=wellness>

⁵² <http://www.tj-loko-liberec.cz/>

⁵³ Městská a obecní statistika

(http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&kontext=t&razeni=ta&pro_4382338=563889)

Sportovní kluby a jednoty

Na své si v Liberci přijdou i vyznavači pasivního sportu – fanoušci. K nejúspěšnějším sportovním klubům ve městě patří fotbalový klub FC Slovan Liberec (první liga), hokejový tým HC Bílí tygři Liberec (extraliga) a volejbalový klub VK Dukla Liberec (také nejvyšší soutěž). Zastoupeny jsou však i ostatní sporty – baseball, florbal, házená či lyžařské disciplíny, zaštitěné armádním sportovním klubem Dukla Liberec.

Také zajišťování dostupnosti infrastruktury pro sport, její údržba a rozšiřování je závislé na dotacích z veřejných rozpočtů, které nepostačují na významnější investice. Přitom zájem o využívání sportovišť, zejména těch krytých s celoročním provozem, překračuje jejich kapacitní a organizační možnosti⁵⁴. Odpovídající zázemí pro sportovní vyžití je významným prvkem kvality života a je nezbytné pro zlepšování celkové zdravotní úrovně obyvatelstva. Dostatečná nabídka atraktivních sportovišť zvyšuje také přitažlivost města pro jeho návštěvníky. Špičková zařízení odpovídající současným požadavkům na konání sportovních akcí mezinárodního rozměru potom nejenže přivedou do města další návštěvníky, ale zvyšují také prestiž Liberce a jeho atraktivitu.

Obnova památek

První zmínky o městě Liberec pocházejí z poloviny 14. století. Časem se stalo nejvýznamnějším městem regionu, čemuž odpovídaly budovy stavěné v dané době, většinou v novorenesančním stylu (zámek, radnice, divadlo). Původní historická zástavba, poničena v průběhu třicetileté války, byla až na výjimky nahrazena v období velkého rozmachu města ve 2. polovině 19. století. Přesto se na území města nachází velké množství nemovitých památek. V centru města byla v roce 1992 dokonce zřízena městská památková zóna.

Mezi význačné památky se řadí horský hotel a televizní vysílač Ještěd, zámek, budova radnice, meteorologický sloup, hotel Praha na Benešově náměstí, krematorium na Perštýně, divadlo, řada kostelů (Sv. Antonína, sv. Kříže, Božího srdce páně, Máří Magdalény, Navštívení Panny Marie, Sv. Jana Křtitele, aj.), objekt bývalých městských lázní a řada dalších. Na území města se dle informací Národního památkového ústavu v současné době nachází celkem 99 kulturních památek (jejich plný seznam je uveden v přílohách tohoto dokumentu) a jedna národní kulturní památka. Následuje popis těch nejvýznamnějších a neznámějších z nich.

Dominantou města i celého regionu je horský hotel a televizní vysílač Ještěd, jediná národní kulturní památka na území města. Jeho budova pochází z období let 1966- 1973. Stavba podle architektonického návrhu Karla Hubáčka patří k nejlepším ukázkám moderní architektury v Evropě, sledující směr humanizace techniky. Stavba má tvar rotačního hyperboloidu, který přirozeně navazuje na tvar hory Ještěd. Od paty ke konci antény měří 94 metrů. V nejnižších dvou podlažích je strojovna, technické vybavení a provozní místnost, následuje vyhlídková terasa, bufet, restaurace a hotel s kapacitou kolem 50 lůžek a 20 přistýlek. Horní část je obsazena spojovací technikou. Vrchol tvoří trubkový nástavec a 17 metrů vysoká anténa. Náporům větru stavba odolává i díky 600 kilogramů těžkému závaží a tlumičům kmitů. Ve

⁵⁴ Zjištěno pomocí dotazování nejvýznamnějších krytých sportovišť (sportovní zázemí Technické univerzity, TJ Lokomotiva Liberec, Městský stadion Liberec)

spojení technicismu se smyslem pro zapojení do terénu a přírodního prostředí zaujímá jedinečné místo v dějinách architektury ve 2. polovině 20. století. V roce 1969 architekt Karel Hubáček získal za její návrh prestižní Perretovu cenu Mezinárodní unie architektů a časopis *Architekt* ji zvolil za českou stavbu století. V současné době se uvažuje o zařazení stavby na čekací listinu pro zápis mezi památky UNESCO, k tomu je však nezbytné vyřešit majetkové vztahy a uvést památku do původního stavu (současný vlastník – České radiokomunikace, a.s. – nemá na tomto kroku zájem, vyjednává však o prodeji objektu).

Zámek ve své původní, jednoduché podobě patřil mezi první zděné budovy ve městě. Dnešní podobu však získal až díky několika přestavbám, které započaly po ničivém požáru v roce 1615. Ve 20. století zřídila v zámku světoznámá firma Skloexport unikátní vzorkovnu skla a právě tato křehká krása dala vzniknout hrdému pojmenování: "Skleněný zámek". V současné době je však zámecký komplex bohužel nepřístupný, a tak lze obdivovat pouze jeho zajímavý exteriér v samém srdci města.

Novorenesanční radnice města byla postavena v letech 1888-1893 známou firmou Sachers a Gärtner podle návrhu vídeňského architekta Franze Neumanna, a tak není divu, že svým vzhledem budova připomíná radnici vídeňskou. Dominantními prvky jsou kamenný reliéf, znázorňující založení staré i nové radnice, umístěný nad mohutným vstupním portálem, a balustrádový balkón. Zajímavá je také 65 metrů vysoká hlavní věž, kterou zakončuje plastika rytíře, bohatě zdobené fasády, vzácné vitráže a nádherná obřadní síň, která je skvělou ukázkou precizní řemeslné práce. Přes řadu nedostatků, se kterými se objekt potýká, zůstává radnice i nadále jedním z nejvzácnějších architektonických klenotů města pod Ještědem.

Nádherná neorenesanční budova Městských lázní vznikla v letech 1901-1902 dle projektu vídeňského architekta Branga. Celý objekt, jeho exteriér i výzdoba interiéru, je přizpůsoben původnímu poslání městských lázní. Štít je zdoben sochou Poseidona a jeho ženy, plastiky nad okny zase představují vodní hry. V současné době je ovšem budova uzavřena, její poslání převzal nedaleký plavecký stadion. Turisté tak už mohou obdivovat pouze exteriér lázní, který i přes částečnou omšelost stále zůstává dokladem zručnosti našich předků. Od května 2005 patří budova lázní Statutárnímu městu Liberec, které podniklo nezbytné sanační zákroky a o jejím dalším využití se jedná.

Budova divadla F. X. Šaldy, nacházející se na náměstí Dr. Edvarda Beneše, je opět vybudována v novorenesančním slohu. Vstupní část divadla je zdobena štukovou výzdobou, která obklopuje alegorické sochy. Vchod divadla je doplněn sousoším – Umění držící pochodeň a bůh Apollon, obklopený postavami géniů na delfínech. Průčelí je dotvářeno dalšími pískovcovými sochami. Uvnitř je divadlo bohatě vyzdobeno. Základní kámen byl položen 6. září 1881 a první představení bylo uvedeno 29. září 1883. Vnější fasáda budovy prošla nedávnou rekonstrukcí, bohužel vnitřní, zejména technické vybavení pro pracovníky divadla i pro návštěvníky v řadě parametrů neodpovídá současným nárokům.

K nejzajímavějším stavbám z přelomu století patří také Liebiegova vila. Baron Theodor von Liebieg – majitel továrny, která patřila ve své době k největším v celé zemi, se rozhodl vybudovat v její blízkosti sídlo pro svou rodinu a tak byla roku 1897 za tímto účelem vystavěna romantická hrázděná budova s arkýřem na nároží. Na tuto stavbu záhy navázala

další, která představuje jakýsi zámek se čtyřbokou věží a jak se říká do třetice všeho dobrého, roku 1904 přibyla třetí část s prvky secesního slohu. Zámeček během let sloužil jako obytné sídlo, poté mateřská škola a jesle, sídlo ředitelství akciové spol. Textilana a nyní patří přímo Statutárnímu městu Liberec. Poznávacími prvky stavby jsou honosná romantická architektura a pozoruhodné zasazení do svažitého terénu.

Památkou technického charakteru je přehrada na Harcovském potoce, vybudovaná v letech 1902-1904 jako reakce na mohutnou ničivou povodeň v roce 1897. Projekt vypracoval zkušený budovatel přehrad prof. Dr. Intze z Cách, který upustil od tradičních sypaných hrází a navrhl vystavět vůbec první zděnou přehradní hráz v Evropě. Kromě této přehrady mělo být postaveno ještě dalších 5 hrází v Jizerských horách a tento plán byl, až na jedinou výjimku, také realizován. Harcovská přehrada je i s podzemními základy vysoká 20,5 metru, 157 metrů dlouhá a koruna se zvedá 13 metrů nad terén. Celá stavba patří k zajímavým technickým památkám z období secese a její nádrž dodnes slouží obyvatelům města k rekreačním účelům.

Technický stav památkových objektů

Řada památkově chráněných objektů je ve velmi špatném, ne-li havarijním stavu; pokud má dojít k jejich zachování, musí být vynaloženy nemalé investice. Z uvedených objektů se toto nejvíce týká budovy bývalých městských lázní, jejíž stav však není nejhorší ve srovnání s jinými budovami. Národní památkový ústav registruje v katastru města celkem pět nemovitých památek, kterým přisuzuje statut těch nejohroženějších. Jedná se o zříceninu hradu Hamrštejn, kostel sv. Maří Magdalény, soubor funerálních památek bývalého hřbitova v Budyšínské ulici, sousoší Kalvárie na zrušeném hřbitově ve Starém Harcově a Neptunovu kašnu na Nerudově náměstí, která je však v současné době již v rekonstrukci a připravuje se její umístění zpět na náměstí Dr. E. Beneše⁵⁵.

Hrad Hamrštejn pochází z první poloviny 14. století a leží nad Lužickou Nisou. Jádrem hradu tvoří dvě věže. Jižní věž postavená na skalním výchozu s dodnes zachovaným obvodovým zdívem a severní věž, ze které se do současnosti dochovaly jen relikty obvodových zdí. Hrad je obehnán obvodovou hradbou, která se v mírném oblouku obtáčí kolem celého areálu. V odborné literatuře se objevuje názor, že v době fungování hradu doplňovala vnitřní zástavbu dřevěná budova při západní straně tělesa hradby. Hrad je v současné době v havarijním stavu. Dochované nadzemní partie zdívy vykazují značné deprese následkem povětrnostních podmínek a eroze. Ve všech částech hradu se projevuje opad lícových partií zdívy a následkem toho postupující degradace zděného jádra. Místy dochází k uvolňování celých bloků zdívy, které volně odpadávají zejména z nezajištěných partií koruny. Zejména u zdívy severní věže došlo k rozsáhlému narušení základových partií, přičemž bezprostředně hrozí zřícení dochovaných relikvů zdívy. V severní věži se objevují rozsáhlé trhliny, které výrazně narušují statiku objektu. Obvodová hradba je místy zcela přerušena a destrukce jejího zdívy nadále pokračuje. Od 90. let 20. století je snaha o vyřešení majetkoprávních vztahů, systematicky je také poukazováno na havarijní stav. V současné době jsou majitelem pozemku i objektu Lesy ČR, s.p., které připravují rekonstrukci.

⁵⁵ http://liberecky.denik.cz/zpravy_region/mesto-pripravuje-navrat-neptunovy-kasny-na-namesti.html

Areál Jubilejního kostela sv. Máří Magdaleny byl postaven v letech 1908-1911 libereckým stavitelem A. Hübnerem podle architektonického návrhu Maxe Kühna a Heindricha Fanty. Jedná se o jednoduší kostel vycházející z barokního tvarosloví se secesizujícími prvky a unikátním ocelovým krovem. Součástí jednotně architektonicky komponovaného areálu je kromě kostela i kapucínská rezidence, schodiště s balustrádou, ohradní zeď a brána. Areál je dlouhodobě bez využití a jakékoli údržby. Stavebně technický stav celého areálu je velmi špatný a vyžaduje celkovou obnovu. V nedávné době byl původně církevní objekt majetkově převeden do soukromého vlastnictví. Projekt na jeho revitalizaci na kongresové centrum předložený do ROP Severovýchod, oblasti podpory 4.1 Podpora rozvoje infrastruktury pro podnikání však bohužel nebyl úspěšný.

Soubor funerálních památek pochází z libereckého hřbitova založeného roku 1832 v prostoru mezi dnešní Ruprechtickou a Budyšínskou ulicí. Hřbitov byl mezi lety 1974-1984 transformován na park. Pro objekty, které byly kulturními památkami a i pro několik dalších hodnotných objektů byl vymezen prostor ve východní části bývalého hřbitova, kde vzniklo lapidárium. Součástí souboru jsou i dvě barokní sochy sv. Petra a sv. Pavla z roku 1761. Autorsky se na výzdobě náhrobků podíleli Josef Max, J. F. Elstner, H. N. Beckert, J. C. Effenberger, Josef Gahler. Památky byly vytvořeny v rozmezí první třetiny až poslední třetiny 19. století. Náhrobky náležely významným libereckým rodinám např. Liebiegů, Stiepelů a Hübnerů. Náhrobek Kateřiny Josefy Merklové z roku 1824 od Václava Práchnera je uložen ve sbírkách Národní galerie v Praze. Ve druhé polovině 80. let 20. století a v roce 1990 došlo k opakovanému vandalskému poničení téměř všech objektů lapidária. V průběhu let 1994-2006 zde bylo v pronájmu zahradnické centrum a následně prodejna bazénů, což degradaci památek ještě prohloubilo. Stav všech artefaktů i hrobek je havarijní. V současné době je v první řadě nutné zajistit památky tak, aby nedocházelo k jejich dalšímu ničení (v průběhu let 2007-2008 došlo k dalším vandalským počinům). Následně pak jejich konzervaci, ochranu a především důstojné uplatnění, které jim v rámci městského prostoru bezesporu náleží. I přes vážné poškození se jedná o velmi cenný soubor sepulkrálních památek vysoké kulturně historické hodnoty.

Sousoší Kalvárie se nachází v lesíku na mírném návrší nad kostelem ve Starém Harcově. Památka pochází z roku 1861 a je dílem Josefa Gahlera z Rudolfova. Kompozici dominuje kovový kříž s korpusem Krista, který je umístěn na odstupňovaném fundamentu. U paty kříže se nachází pískovcové torzo klečící ženy, pravděpodobně sv. Máří Magdalény. Plastice chybí hlava a levá paže. Na čelní straně ve střední části fundamentu se nachází nápisové pole se zasekaným německým textem. Další německý nápis s datací (1861) se nachází na dolní části podstavce. Boční pole fundamentu jsou prázdná, na zadní straně se v nápisovém poli nacházel psaný text, který však byl v minulosti hrubě přetřen černou barvou. Po stranách centrální kompozice se nacházely na vlastních fundamentech plastiky, pravděpodobně se jednalo o plastiky Panny Marie a sv. Jana Evangelisty. Fundamenty byly do nedávné doby rozvaleny, jedna plastika zcela chybí, druhá se zde nachází v torzu. Po stranách kompozice se nacházejí dvě žulové lavičky. Sousoší Kalvárie byly vinou vandalských zásahů a dlouhodobou absencí údržby v havarijním stavu, podstatné části souboru chyběly, další byly vážně poškozeny, některé rozvaleny. V roce 2009 bylo sousoší částečně restaurováno a zakonzervováno.

Jmenované objekty však nejsou na území města jedinými, které vyžadují investice, a pokud pro opuštěné objekty nebude nalezeno využití odpovídající jejich památkové a kulturní hodnotě, lze očekávat jejich další chátrání doprovázené zvyšováním finanční náročnosti nutných sanačních zásahů. Památkově chráněné objekty nabízejí zpravidla prostory se specifickou atmosférou, kterou je třeba při určování povahy jejich dalšího využití respektovat; využití zejména pro kulturní zařízení a aktivity se přímo nabízí, avšak při šetrném skloubení lze akceptovat i jiné možnosti. V každém případě se však jedná o kulturní dědictví národa (respektive dvou, vzhledem k německé etapě dějin města), jehož technický stav může být považován za vizitku naší úcty a respektu k minulosti.

Revitalizace brownfields

Termínem brownfield bývá označována nemovitost (pozemek nebo objekt), která se nachází na nyní nebo v minulosti zastavěném území, není efektivně využívána a je zchátralá a v mnoha případech i kontaminovaná. Jedná se o nemovitost, kterou nelze efektivně využívat, aniž by proběhl proces její regenerace. Brownfield obvykle vzniká jako pozůstatek průmyslové, zemědělské, rezidenční či jiné aktivity. Problematiku lokalit, které lze označit jako brownfield, lze řešit buď obnovením jejich původní funkce, nebo nahrazením novým typem využití. Přítomnost brownfieldů nejenže zhoršuje celkový dojem z lokality, ale kvůli častým ekologickým zátěžím tohoto typu nemovitostí také může docházet k dlouhodobému znehodnocení kvality životního prostředí.

Problematikou brownfields a shromažďováním informací o nich, které mohou posloužit potenciálním investorům při vyhledávání nejvhodnějšího objektu pro jejich podnikatelský záměr, se dlouhodobě zabývá odbor regionálního rozvoje a evropských projektů Krajského úřadu Libereckého kraje. Celostátní databázi brownfieldů vede také Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest, avšak ve srovnání s místní krajskou databází poskytuje omezené informace a není zcela aktuální.

Databáze vedená krajským úřadem identifikuje v katastru města celkem 16 brownfields. Dle uvedené definice lze jednoznačně konstatovat, že tato databáze rozhodně není úplná, lze ji však vnímat jako seznam těch největších nebo nejzanedbanějších, případně objektů, které jsou zanedbané dlouhodobě a nejeví potenciál ke změně tohoto stavu. Úplný výčet brownfieldů v Liberci dle krajské databáze spolu se základními údaji o nich je shrnut do tabulky 2.1.

Tab. 2.1: Seznam brownfield na území měst Liberce

název	katastrální území	parcelní číslo	rozloh a (m ²)	zastavěná plocha (m ²)
NWP – Kateřinské údolí (Interiér) č.p. 135, 136, 137	Kateřinky u Liberce	209, 207, 221/2	5656	5656
Pianovka – Kateřinské údolí č.p. 144, 145	Kateřinky u Liberce	178, 179, 177/5, 177/6, 177/3	8428	5000
Lázně č.p. 723	Liberec	2514/1, 2513, 2514/2, 2515/1	4500	2642
Průmyslová zóna Intex – Vratislavice n. N.	Vratislavice nad Nisou	1493/8, 1487, 1486, 1482/1, 1485/3, 1485/2, 1368, 444, 440/4, 440/5, 442, 440/2, 206/2, 1366, 1360/1, 206/11,	78000	58000

název	katastrální území	parcelní číslo	rozloha (m ²)	zastavěná plocha (m ²)
		200/1, 200/2, 206/9, 196, 201, 206/5, 189/3, 186/3, 206/8		
Kyselka – Vratislavice n. N. č.p. 474	Vratislavice nad Nisou	3172, 2819/2, 2819/1	13258	2814
Výšina, ul. Wolkerova č.p. 251	Starý Harcov	831, 830, 832	4197	572
LITES učiliště – ul. Horská 163-166	Kateřinky u Liberce	802/1, 807/1, 806, 804, 805, 803	4459	773
Tovární areál – Kateřinky č.p. 4	Kateřinky u Liberce	657, 656, 658, 663, 662, 645, 646/2, 646/3, 647/2, 647/1, 647/4, 647/3	15000	4300
Ruina secesní vily Řempe – Kateřinské údolí	Kateřinky u Liberce	687, 686, 688, 689, 690/1	3500	1900
Obzor – Kateřinské údolí č.p. 86, 209	Ruprechtice	1264, 1266, 1267, 1265, 1261, 1263	5000	1400
Textilana – Hejnická ul. č.p. 143, 66	Radčice u Krásné Studánky	592, 74/1, 550/1, 551/1, 516/2	9000	4300
silu Zena č.p. 866	Vratislavice nad Nisou	1883/7,9,8,10,11,12,13	16530	4125
Textilana Na Bídě – Jablonecká č.p. 46	Liberec	969	10000	9258
Textilana na Bídě	Liberec	3621/2, 3620, 3596	31899	1522
Liberec – Vratislavice nad Nisou, ul. Sladovnická, LV 3275	Vratislavice nad Nisou	1944/7, 2023/2, 2023/3, 2023/4, 2023/5, 2023/7, 2028, 2029, 2030/1, 2030/2	9476	4268
Wolkerovo sanatorium, ul. Wolkerova 258, 260, 432	Starý Harcov	823, 824, 825, 826	13200	1250

Zdroj: Databáze brownfields – Krajský úřad Libereckého kraje, odbor regionálního rozvoje a evropských projektů

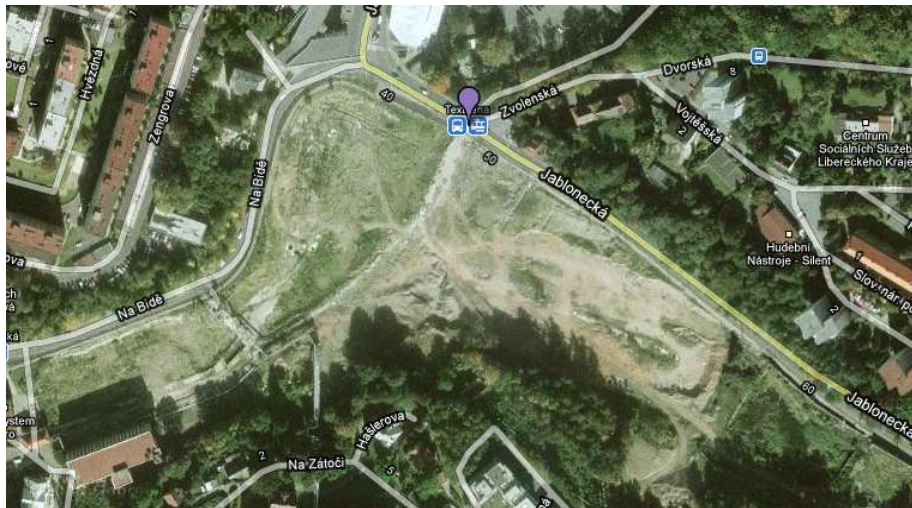
Největším brownfieldem v katastrálním území Liberce je průmyslová zóna Intex ve Vratislavicích nad Nisou, rozdělená ulicemi Rumburskou a Dolnomosteckou na tři části. Velmi rozsáhlý areál, vybudovaný původně jako výroba koberců a přilehlé sklady, je nyní ve vlastnictví více majitelů a několika dalšími subjekty je využíván. Stav areálu odpovídá úplné absenci investic v posledních cca 30 letech, navíc se zde při rozvodnění nedaleko tekoucí Nisy vyskytují ekologické problémy.

Přestože v centru Liberce a jeho bezprostředním okolí se srovnatelně rozlehlé brownfielity nevyskytují, ty, které zde leží, mají mnohem výraznější efekt na dojem, který město jako celek vytváří. Z hlediska vzhledu historického centra města je významným brownfieldem budova bývalých městských lázní, a to tím spíše, že se jedná o kulturní památku; sanační práce na tomto objektu však už byly započaty. Centrum města dále hyzdí areál bývalé Textilany – na seznamu jsou dva objekty původně velmi rozlehlého areálu. Ten lze ale označit nálepkou brownfieldu celý – většina objektů byla odstraněna, aby vznikl prostor pro ambiciózní projekt nákupního a obchodního centra, investor však od záměru odstoupil a podél ulic Na Bídě a Jablonecká tak zůstala jen zdevastovaná planina s drobnými pozůstatky původních budov.

Připojený obrázek č. 3 dokresluje vizuální stránku popsané situace, V současné době se jedná o změně plánovaného funkčního využití prostoru a výstavbě obytného komplexu.

Výsledkem podobného vývoje je i nedaleká lokalita v ulici Na Perštýně, kde pro výstavbu nákupní galerie byly před odstoupením investora započaty přípravné práce. Vzhledem k tomu, že se jednalo o vyrovnání výškově členitého terénu, zůstala na místě po vytěžení velkého množství zeminy jáma doslova gigantických rozměrů. Další vývoj této nemovitosti není bohužel znám.

Problém představuje i areál bývalých Libereckých výstavních trhů, který taktéž splňuje definici brownfieldu. Dlouholetý provozovatel areálu, společnost Liberecké výstavní trhy, a.s. vstoupila v roce 2008 do likvidace a pro areál se hledalo nové využití. Po revitalizaci se měl stát sídlem velkorysého školského komplexu Centra vzdělanosti Libereckého kraje; Liberecký kraj však od tohoto projektu nakonec ustoupil a areál byl vrácen městu. Původnímu účelu již může sloužit pouze z části a jen se značnými obtížemi. Nalezení možnosti jeho revitalizace a nového využití je tedy velmi aktuální.

Obr. 3: Satelitní snímek prostoru bývalého areálu Textilany v Liberci⁵⁶

Nejúspěšnějším příkladem již zrealizované úpravy zchátralého a nevyužívaného objektu ve městě je rozsáhlá přestavba areálu bývalé textilní továrny Hedva na komerčně úspěšné a turisty hojně vyhledávané Centrum Babylon.

Uvedené příklady byly předloženy pro ilustraci situace v dané problematice a pro vykreslení její závažnosti byly popsány případy, vynikajícími mezi mnoha jinými svým rozsahem nebo umístěním; pro potřeby tohoto dokumentu je však za brownfield třeba považovat každý objekt, který splní podmínky předepsané podmínkami oblasti podpory 2.1 Rozvoj regionálních center Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod (tzn. zejména vyhovuje definici a stanovenému funkčnímu určení dle územního plánu). Objektů splňujících

⁵⁶http://maps.google.com/maps?f=q&source=s_q&hl=cs&geocode=&q=liberec&sl=50.765087,15.068296&ssp=n=0.00378,0.00971&ie=UTF8&hq=&hnear=Liberec,+%C4%8Cesk%C3%A1+republika&ll=50.764789,15.067964&spn=0.00378,0.00971&t=h&z=17

předepsanou definici se v katastru města nachází mnohem více a jejich využití zejména pro rozvoj občanské vybavenosti by jednoznačně přispělo k zatraktivnění městského prostředí.

2.1.2. SWOT analýza tématu

Silné stránky

- + fungování Městského informačního centra
- + široká nabídka kulturního vyžití
- + divadelní soubory zastupující všechny hlavní žánry
- + dostatek vhodných prostor (stálých scén i sálů s možnostmi přizpůsobení pro divadelní využití)
- + významné sbírkotvorné subjekty – Oblastní galerie, Severočeské muzeum
- + řada menších výstavních prostor
- + krajská vědecká knihovna
- + kina promítající komerční produkci i méně zisková představení (filmový klub, promítání pro děti)
- + přítomnost multifunkčních zařízení s nabídkou pronájmu prostor pro pořádání akcí nejrůznější velikosti i významu, včetně velkokapacitní Tipsport arény
- + řada místních interpretů a souborů všech žánrů
- + zoologická a botanická zahrada s unikátními exponáty
- + nabídka mnoha různých moderních forem trávení volného času v centru Babylon
- + široká nabídka ubytování a stravování nejrůznějších typů a cenových úrovní
- + atraktivní okolí města poskytující vhodné podmínky pro venkovní sportovní aktivity
- + snadno dostupné lyžařské areály (pro všechny lyžařské disciplíny)
- + velkokapacitní multifunkční sportovní hala
- + dostupná sportoviště pro většinu sportů
- + působení významných sportovních klubů
- + řada významných architektonických památek
- + příklady úspěšné praxe v oblasti revitalizace brownfields

Slabé stránky

- celková a dlouhodobá podinvestovanost příspěvkových organizací působících v oblasti kultury, projevující se zejména na nepříznivém technickém stavu jimi využívaných prostor (např. nevyhovující zázemí divadla F. X. Šaldy, nevyhovující objekt Oblastní galerie)
- nedostatek drobných subjektů provozujících muzea s konkrétním zaměřením, která by doplňovala velké subjekty působící ve městě (např. s vědeckou tematikou, kterou je Liberec díky úspěchům Technické univerzity známý)
- nevyhovující stav multifunkčních kulturních objektů (Lidové sady, Dům kultury)
- nedostatek financí k přebudování řady starých, morálně i technicky zastaralých výběhů pro zvířata chovaná v místní ZOO
- chybějící prostředky na podporu dalšího rozvoje nejstarší botanické zahrady v ČR
- současný trend poklesu zájmu domácích i zahraničních turistů o pobyt v Liberci
- závislost většiny sportovních zařízení na financování z veřejných rozpočtů

- až na výjimky (novější sportovní infrastruktura – např. Tipsport aréna) se ve městě nacházejí sportovní zařízení, která vinou svého stáří vyžadují významné investice
- nedostatečná kapacita většiny sportovních zařízení, způsobená jejich dlouhodobým podinvestováním
- havarijní stav řady kulturních památek, negativně působících na celkový vzhled města
- řada brownfields, některé přímo v centru města (taktéž výrazně zhoršujících celkový vzhled města)

Příležitosti

- ! získání prostředků na zachování a další rozvoj příspěvkových organizací působících v oblasti kultury a volnočasových aktivit
- ! udržení stávajícího rozsahu kulturních možností a jeho doplnění
- ! rekonstrukce zařízení sportovní infrastruktury a její další rozvoj
- ! rozšiřování sportovišť s důrazem na krytá zařízení s celoročním provozem
- ! udržení, případně zvýšení účasti místních sportovních klubů v divácky atraktivních soutěžích
- ! získání pořadatelství významných sportovních a kulturních akcí
- ! rekonstrukce (nebo alespoň sanace) nejvýznamnějších památkově chráněných objektů, nalezení jejich vhodného využití
- ! revitalizace brownfields, především v centru města
- ! celkové zvýšení atraktivity města – nejen pro obyvatele (vedoucí k dalšímu rozvoji města), ale i pro turisty (vedoucí k nárůstu zisků z cestovního ruchu, a to přímých i nepřímých)

Ohrožení

- ! pozastavení rozvoje kulturních zařízení
- ! zastavení chovu některých druhů zvířat v místní ZOO kvůli nevyhovujícím výběhům a zázemí
- ! snížení atraktivity města vlivem zhoršujících se možností kulturního a volnočasového vyžití
- ! další snižování počtu návštěvníků města a s ním spojený pokles příjmů z cestovního ruchu
- ! pokračující chátrání sportovních areálů a zařízení
- ! pokles zájmu o Tipsport arénu jako dějiště významných sportovních podniků
- ! sestup místních sportovních klubů do divácky méně atraktivních soutěží
- ! další chátrání památkově chráněných nemovitostí
- ! vznik dalších brownfields (v současné době způsobený především globální ekonomickou krizí), další chátrání stávajících brownfields
- ! celkové zastavení růstu nebo dokonce snížení atraktivity města (vedoucí k úbytku obyvatel a poklesu příjmů plynoucích z cestovního ruchu)

2.2. Vize, globální cíl

Jakožto dílčí nástroj k naplňování Strategie rozvoje Statutárního města Liberec na léta 2007-2020 musí tento Integrovaný plán rozvoje města respektovat zaměření tohoto stěžejního koncepčního dokumentu. Jeho cíle na nejobecnější úrovni jsou vymezeny následujícím způsobem:

Vize:

Liberec bude významným evropským městem s obnovenou metropolitní funkcí, jehož vliv bude přesahovat hranice mezi státy, městem přátelským a tolerantním, otevřeným i příslušníkům jiných národů a kultur.

Bude centrem kultury a vzdělanosti, městem prestižních vysokých a středních škol, které vychovávají všestranně připravené odborníky. Místní univerzita a vysoké školy budou propojeny s vývojovými a výzkumnými pracovišti, která se budou podílet na zavádění nových technologií do místních průmyslových podniků. V návaznosti na progresivní průmyslové obory bude rostoucí počet pracovních míst ve městě nabízet sektor služeb.

Město bude nabízet příjemné podmínky pro život, zdravé a bezpečné bydlení a atraktivní nabídku příležitostí pro aktivní trávení volného času. Jedinečná poloha a okolí města bude i díky výborné dopravní dostupnosti a napojení Liberce na evropskou komunikační síť využita pro rozvoj cestovního ruchu a pořádání akcí mezinárodního významu.

Globální cíle:

1. Přitažlivé město pro obyvatele, návštěvníky, investory, podnikatele rozvíjející se v souladu s udržitelným rozvojem
2. Stabilní pozice a vyvážený rozvoj ekonomické, společenské, kulturní, sociální, zdravotní a technické infrastruktury
3. Rozvinutá infrastruktura v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a sociálních věcí
4. Město spolupracující se sousedními obcemi, regionem, euroregionem

Na základě veškerých provedených analýz, shrnutých v předchozích částech textu, určeného tématu a jeho konfrontování s uvedeným zaměřením nadřazené Strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2007-2020 bylo definováno také obecné zaměření připravovaného IPRM. Toto zaměření, prezentované zde na úrovni vize a globálního cíle dokumentu, bylo sladěno také s požadavkem monotematicnosti, který tematickým IPRM ukládá Metodický pokyn MMR. Vize a globální cíl IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci je tedy následující:

Vize:

LIBEREC – ATRAKTIVNÍ A PŘITAŽLIVÉ MĚSTO PRO OBYVATELE I NÁVŠTĚVNÍKY

Globální cíl:

Zajistit v Liberci atraktivní a přitažlivé možnosti a prostředí, které zvýší kvalitu života jeho obyvatel, přiláká další návštěvníky a bude i významným prvkem při rozhodování o volbě Liberce jako bydliště.

2.3. Stanovení cílů, strategie

Naplnění vize a globálního cíle vyžaduje stanovení konkrétně pojaté strategie k jejich dosažení. V souladu s výsledky provedených analýz byly pro dosažení globálního cíle stanoveny následující dílčí cíle:

- Dílčí cíl 1: Zlepšení stavu městského prostředí obnovou a revitalizací lokalit typu brownfield a chráněných památek
- Dílčí cíl 2: Rozšíření nabídky volnočasových aktivit, zejména v oblasti sportu a kultury, ale i v oblasti dalších možností trávení volného času

Dílčí cíl 1 se zaměřuje především na zvýšení atraktivity města Liberce z estetického hlediska. Řada nezhledných objektů a areálů na území města splňuje definici brownfieldu, další jsou zapsané na seznam kulturních památek, přičemž v některých případech se tyto znaky dokonce potkávají. Přítomnost zanedbaných a nevyužívaných objektů v katastru města je celkově vnímána negativně; díky zaměření Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod však lze identifikovat také potenciál, kterým tyto nemovitosti disponují vzhledem k podporovaným možnostem jejich revitalizace a nekomerčního využití veřejnoprávními provozovateli. Do dílčího cíle 1 se však řadí také revitalizace nevyužívaných a zanedbaných objektů pro účely podnikání, realizovatelné z programu Nemovitosti v rámci Operačního programu Podnikání a inovace.

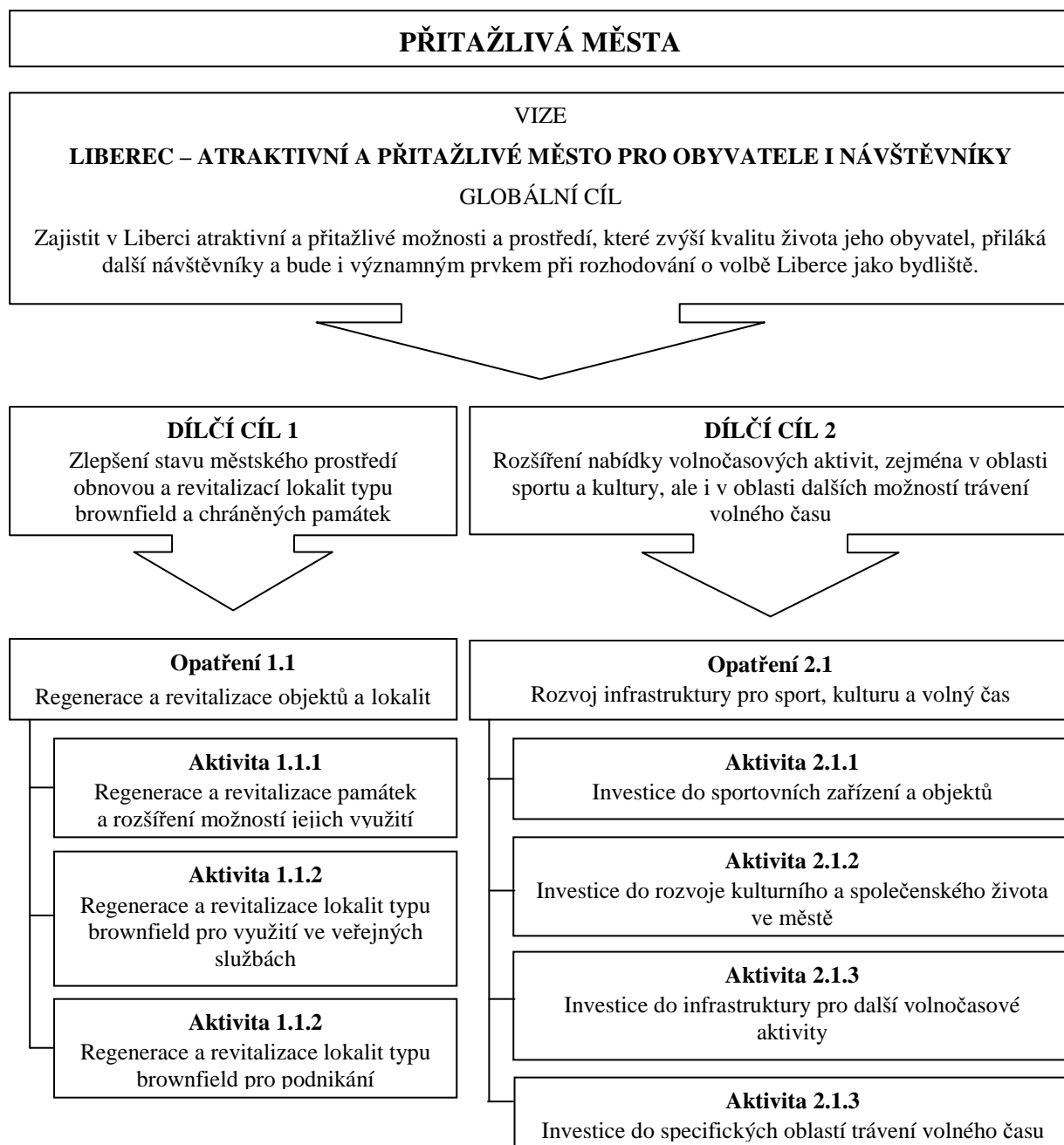
Dílčí cíl 2 nahlíží na atraktivitu města obecněji – skrze šíři naplňování potřeb a požadavků obyvatel Liberce i jeho návštěvníků. Stěžejním prvkem kvality života je bezesporu volnočasové vyžití, jehož zkvalitnění je hlavním předpokládaným přínosem tohoto dílčího cíle. Ve shodě s analytickou částí dokumentu jsou přednostně pojednány a zahrnuty dominantní oblasti kultury a sportu, avšak vzhledem ke snaze o komplexní postižení problematiky nejsou vyloučeny ani jiné, doplňkové formy trávení volného času.

Z hlediska návaznosti na SWOT analýzu města i zvoleného tématu jsou stanovené cíle reakcí na identifikovaný havarijní stavebně-technický stav mnoha městských objektů a areálů a dlouhodobé podfinancování většiny zařízení v oblasti kultury, sportu a dalších možností využití volného času, financovaných vzhledem ke svému neziskovému charakteru z omezených veřejných zdrojů. Společenská hodnota celkového souhrnu dostupné nabídky volnočasových aktivit i jejich jednotlivých dílčích prvků je však vysoká, a proto je vývoj popisované situace považován za jeden z klíčových procesů pro celkovou proměnu atraktivity města pro místní i návštěvníky odjinud.

Hlavním nástrojem pro dosahování dané struktury cílů bude Regionální operační program NUTS II Severovýchod, a to především skrze oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center. Doplňkově se však připouští také zařazení projektů směřujících do tematických operačních programů – pakliže budou přispívat k naplňování globálního cíle tohoto IPRM.

3. Popis opatření a aktivit

Integrovaný plán rozvoje města vzhledem ke svému tematickému zaměření rozpracovává v souladu s Pokyny pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod jedinou prioritní oblast dle Metodického pokynu MMR, a to **PŘITAŽLIVÁ MĚSTA**. Následující schéma poukazuje na vazbu vize, globálního cíle, dílčích cílů a jednotlivých opatření a aktivit a představuje tak kompletní návrhovou strukturu připravovaného IPRM.

Struktura návrhové části dokumentu byla vytvořena v přímé vazbě na SWOT analýzu tak, aby realizace jednotlivých opatření a jim podřízených aktivit přispívala ke zlepšování identifikovaných slabých stránek a snižovala předpokládaná ohrožení. Provázanost opatření a aktivit se SWOT analýzou (a potažmo i socioekonomickou analýzou) stručně shrnuje tabulka 3.1.

Tab. 3.1.: Provázanost opatření a aktivit se SWOT analýzou tématu

Aktivita		Slabá stránka/ Ohrožení
1.1 Regenerace a revitalizace objektů a lokalit		
1.1.1	Regenerace a revitalizace památek a rozšíření možností jejich využití	<ul style="list-style-type: none"> - havarijní stav řady kulturních památek, negativně působících na celkový vzhled města ! další chátrání památkově chráněných nemovitostí
1.1.2	Regenerace a revitalizace objektů a lokalit typu brownfield pro využití ve veřejných službách	<ul style="list-style-type: none"> - řada brownfields, některé přímo v centru města (taktéž výrazně zhoršujících celkový vzhled města) ! vznik dalších brownfields (v současné době způsobený především globální ekonomickou krizí), další chátrání stávajících brownfields
1.1.3	Regenerace a revitalizace objektů a lokalit typu brownfield pro podnikání	<ul style="list-style-type: none"> - řada brownfields, některé přímo v centru města (taktéž výrazně zhoršujících celkový vzhled města) ! vznik dalších brownfields (v současné době způsobený především globální ekonomickou krizí), další chátrání stávajících brownfields
2.1 Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas		
2.1.1	Investice do sportovních zařízení a objektů	<ul style="list-style-type: none"> - až na výjimky (novější sportovní infrastruktura – např. Tipsport aréna) se ve městě nacházejí sportovní zařízení, která vinou svého stáří vyžadují významné investice - nedostatečná kapacita většiny sportovních zařízení, způsobená jejich dlouhodobým podinvestováním ! snížení atraktivity města vlivem zhoršujících se možností kulturního a volnočasového vyžití ! pokračující chátrání sportovních areálů a zařízení
2.1.2	Investice do rozvoje kulturního a společenského života ve městě	<ul style="list-style-type: none"> - celková a dlouhodobá podinvestovanost příspěvkových organizací působících v oblasti kultury, projevující se zejména na nepříznivém technickém stavu jimi využívaných prostor (např. nevyhovující zázemí divadla F. X. Šaldy, nevyhovující objekt Oblastní galerie) - nevyhovující stav multifunkčních kulturních objektů (Lidové sady, Dům kultury) ! pozastavení rozvoje kulturních zařízení ! snížení atraktivity města vlivem zhoršujících se možností kulturního a volnočasového vyžití
2.1.3	Investice do infrastruktury pro další volnočasové aktivity	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatek financí k přebudování řady starých, morálně i technicky zastaralých výběhů pro zvířata chovaná v místní ZOO - chybějící prostředky na podporu dalšího rozvoje nejstarší botanické zahrady v ČR ! snížení atraktivity města vlivem zhoršujících se možností kulturního a volnočasového vyžití
2.1.4	Investice do specifických oblastí trávení volného času	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatek drobných subjektů provozujících muzea s konkrétním zaměřením, která by doplňovala velké subjekty působící ve městě (např. s vědeckou tematikou, kterou je Liberec díky úspěchům Technické univerzity známý) ! snížení atraktivity města vlivem zhoršujících se možností kulturního a volnočasového vyžití

Specifickou roli hraje v IPRM Opatření 3.1 Administrativní zajištění, které obsahuje jedinou aktivitu 3.1.1 Tvorba a realizace IPRM, a protože neslouží přímo k naplňování cílů, není v předchozí tabulce uvedena provázanost s analytickou částí dokumentu IPRM ani není do uvedeného schématu zahrnuto. Celkový přehled opatření a aktivit zachycuje tabulka č. 3.2.

Tab. 3.2.: Přehled opatření a aktivit IPRM Atraktivní a kvalitní život v Liberci

PO	Opatření		Aktivita	
	číslo	název	číslo	název
Přitažlivá města	1.1	Regenerace a revitalizace objektů a lokalit	1.1.1	Regenerace a revitalizace památek a rozšíření možností jejich využití
			1.1.2	Regenerace a revitalizace objektů a lokalit typu brownfield pro využití ve veřejných službách
			1.1.3	Regenerace a revitalizace objektů a lokalit typu brownfield pro podnikání
	2.1	Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas	2.1.1	Investice do sportovních zařízení a objektů
			2.1.2	Investice do rozvoje kulturního a společenského života ve městě
			2.1.3	Investice do infrastruktury pro další volnočasové aktivity
			2.1.4	Investice do specifických oblastí trávení volného času
	3.1	Administrativní zajištění IPRM	3.1.1	Tvorba a realizace IPRM

Vzhledem k tomu, že – jak již bylo několikrát zdůrazněno – rozvíjí tento integrovaný plán výhradně prioritní oblast Přitažlivá města (dle Metodického pokynu MMR), nebude v následujících podkapitolách již tato skutečnost opakovaně uváděna.

3.1. Opatření 1.1 Regenerace a revitalizace objektů a lokalit

Toto opatření je určeno k naplňování dílčího cíle 1 Zlepšení stavu městského prostředí obnovou a revitalizací lokalit typu brownfield a chráněných památek. Jak vyplývá ze socioekonomické analýzy a současně je zachyceno ve SWOT analýze, nachází se na území města řada lokalit typu brownfield, která negativně ovlivňují vzhled městského prostředí. Stejným způsobem působí i zanedbané památkové objekty, které přitom v řadě případů mají značný potenciál získat pomocí revitalizace zcela nový rozměr z hlediska svého využívání v souladu s globálním cílem IPRM.

Realizované regenerace nebo revitalizace památkových objektů, jejichž cílem bude vytvoření nových možností využití přispívajících ke zvýšení kvality života, budou představovat významný přínos pro posílení atraktivity a přitažlivosti města jak v rovině věcné (zlepší se stav jednotlivých památek), tak v rovině nemateriální (zvýší se nabídka možných aktivit v nich vykonávaných především v kulturní, společenské nebo zájmové oblasti), a v neposlední řadě i v rovině propagační (Statutární město Liberec bude moci těžit z pověsti města, ve kterém je věnována potřebná pozornost kulturnímu dědictví). Nesporné pozitivní dopady revitalizace lokalit typu brownfields spočívají zejména v nahrazení problematických objektů a areálů, které mohou mnohdy být i zdrojem, katalyzátorem nebo průvodcem sociálně-patologických jevů, rekonstruovanými zařízeními s novým prospěšným využitím. Veškeré popsání přínosů realizace opatření souvisí s efekty naplnění dílčího cíle 1 IPRM – Zlepšení stavu městského prostředí, kterého bude dosaženo podporou projektů zaměřených na regeneraci a revitalizaci jednak památkově chráněných objektů a jednak zchátralých objektů či celých lokalit, a to s dalším využitím pro veřejné služby i pro podnikání.

Časový plán realizace opatření:

- » průběžně od počátku čtvrtého čtvrtletí roku 2010 do konce roku 2013

Financující operační programy:

- » Regionální operační program NUTS II Severovýchod, oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center
- » Operační program Podnikání a inovace, program NEMOVITOSTI

Aktivita 1.1.1 Regenerace a revitalizace památek a rozšíření možností jejich využití

V rámci této aktivity budou realizovány projekty zaměřené na regeneraci a revitalizaci nemovitostí, zapsaných v seznamu historických, kulturních a technických památek, v rámci obnovy městského prostředí. Výstupem realizovaných investičních prací bude obnovení využití památky k původnímu účelu nebo rozšíření možností jejího stávajícího využití o nové aktivity. Vždy však tento účel musí splňovat podmínky stanovené financujícím operačním programem.

Financující operační program:

- » Regionální operační program NUTS II Severovýchod, oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center

Tab. 3.3.: Indikátory aktivity 1.1.1

Kód národ. číselníku	Název indikátoru	Měrná jednotka
65 01 00	Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem	ha
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem	ha
52 02 13	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst	počet
65 20 03	Plocha nově vybudovaných nebo rekonstruovaných objektů v rámci brownfields	m2
65 11 04	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů zájmové a volnočasové povahy (města)	m2
63 22 00	Počet zrekonstruovaných památkových objektů	počet
07 42 70	Počet zapojených partnerů	počet
65 41 31	Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst	počet

Aktivita 1.1.2 Regenerace a revitalizace objektů a lokalit typu brownfield pro využití ve veřejných službách

V rámci této aktivity se předpokládá realizace projektů, jejichž podstatou je regenerace a revitalizace areálů a objektů splňujících definici brownfieldu (zanedbané a v současnosti nevyužívané či málo využívané areály a objekty, které ztratily svoji funkci a využití, jsou opuštěné či nevyužité, nebo málo využitě) zaměřená na následné využití především pro rozšíření občanského vybavení (vzdělávání a výchova, sociální služby a péče o rodinu, zdravotní služby, kultura, veřejná správa a ochrana obyvatelstva) nebo pro podnikatelskou činnost vyjma cestovního ruchu.

Financující operační program:

- » Regionální operační program NUTS II Severovýchod, oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center

Tab. 3.4.: Indikátory aktivity 1.1.2

Kód národ. číselníku	Název indikátoru	Měrná jednotka
65 01 00	Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem	ha
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem	ha
52 02 13	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst	počet
65 20 03	Plocha nově vybudovaných nebo rekonstruovaných objektů v rámci brownfields	m2
65 11 04	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů zájmové a volnočasové povahy (města)	m2
63 22 00	Počet zrekonstruovaných památkových objektů	počet
07 42 70	Počet zapojených partnerů	počet
65 41 31	Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst	počet

Aktivita 1.1.3 Regenerace a revitalizace objektů a lokalit typu brownfield pro podnikání

Předmětem této aktivity je opět regenerace a revitalizace areálů a objektů splňujících definici brownfieldu, zaměřená na následné využití pro podnikatelskou činnost ve vybraných ekonomických oblastech dle třídění CZ-NACE, způsobilých dle pravidel

příslušného programu. Charakter prováděných technických opatření bude závislý na podmínkách konkrétního operačního programu.

Financující operační program:

- » Operační program Podnikání a inovace, program NEMOVITOSTI

Tab. 3.5.: Indikátory aktivity 1.1.3

Název indikátoru	Měrná jednotka
Celkový počet podpořených projektů v rámci OPPI	počet

3.2. Opatření 2.1 Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas

Toto opatření je určeno k naplňování dílčího cíle 2 Rozšíření nabídky volnočasových aktivit, zejména v oblasti sportu a kultury, ale i v oblasti dalších možností trávení volného času. Je realizováno prostřednictvím tří aktivit, jejichž rozvrstvení vyplývá z charakteru a struktury tohoto cíle.

Z analýz představených v předchozích kapitolách tohoto dokumentu vyplývá, že město Liberec disponuje relativně širokou škálou možností pro trávení volného času. Je však patrné, že velmi výrazně staví na přírodních podmínkách, které jsou v mnoha směrech výrazně limitovány, a trpí značnou mírou nesourodosti a nevyváženosti. V oblasti sportu velmi silně dominují zimní sporty. Na jedné straně jsou k dispozici některá moderní špičková sportovní zařízení, na druhé straně chybí dostatečné zázemí pro jiné sportovní disciplíny nebo jsou příslušná sportovní zařízení a objekty v nevyhovujícím stavebně-technickém stavu. Mezi zařízeními pro kulturně společenské vyžití naopak špičkovou technickou kvalitou budeme ve městě hledat mnohem obtížněji. Tím je významně oslabena i celková nabídka kulturního vyžití. V oblasti zájmových možností trávení volného času, navíc s případným naučným prvkem, je pak nabídka dosti slabá, zejména ze strany veřejných subjektů.

Zatímco v pojetí urbánní dimenze v regionální politice EU jsou velká města vnímána jako póly rozvoje, uvnitř těchto měst je již třeba sledovat i rozprostření možností a nabídky v rámci každé dílčí oblasti do celého jejich území tak, aby to odpovídalo územním možnostem, charakteru rozmístění obyvatelstva i potřebám a tradicím. To platí i v oblasti nabídky trávení volného času. Specifická role větších koncentrovaných celků nebo zařízení tím však není nijak snižována.

Rozvoj infrastruktury sloužící pro uspokojování diferencovaných lidských požadavků, potřeb a naplňování představ o trávení volného času je implicitním předpokladem pro rozšíření nabídky na tyto atributy reagující. Následně pak bude správcům a provozovatelům této infrastruktury umožněno připravit a realizovat širší nabídku stávajících možností nebo nabídnout možnosti zcela nové. Obojí pak přispěje ke zvýšení atraktivnosti a přitažlivosti Liberce v souladu s globálním cílem.

Časový plán realizace opatření:

- » průběžně od počátku čtvrtého čtvrtletí roku 2010 do konce roku 2014

Financující operační programy:

- » Regionální operační program NUTS II Severovýchod, oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center
- » Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, Oblast podpory 3.2 – Propagace a informovanost o výsledcích vědy a výzkumu

Aktivita 2.1.1 Investice do sportovních zařízení a objektů

Předmětem této aktivity je výstavba, rekonstrukce nebo modernizace sportovních zařízení a objektů podmiňující zvyšování nabídky a možností pro trávení volného času

prostřednictvím tělovýchovných a sportovních aktivit přístupných veřejnosti přímo nebo prostřednictvím tělovýchovných jednot či sportovních klubů. Předmětem projektů mohou být jak vlastní sportoviště, tak i jejich zázemí a vybavení přímo sloužící samotným sportovcům nebo návštěvníkům sportovních akcí.

Financující operační program:

- » Regionální operační program NUTS II Severovýchod, oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center

Tab. 3.6.: Indikátory aktivity 2.1.1

Kód národ. číselníku	Název indikátoru	Měrná jednotka
65 01 00	Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem	ha
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem	ha
52 02 13	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst	počet
65 11 04	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů zájmové a volnočasové povahy (města)	m2
07 42 70	Počet zapojených partnerů	počet
65 41 31	Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst	počet

Aktivita 2.1.2 Investice do rozvoje kulturního a společenského života ve městě

V rámci této aktivity budou realizovány projekty zaměřené na výstavbu, rekonstrukci a modernizaci infrastruktury sloužící kulturnímu a společenskému životu ve městě. Základním parametrem těchto investic musí být skutečnost, že jejich realizace přímo podmíní zvýšení nabídky a rozvoj možností pro realizaci kulturních představení a společenských akcí, otevřených široké veřejnosti.

Financující operační program:

- » Regionální operační program NUTS II Severovýchod, oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center

Tab. 3.7.: Indikátory aktivity 2.1.2

Kód národ. číselníku	Název indikátoru	Měrná jednotka
65 01 00	Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem	ha
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem	ha
52 02 13	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst	počet
65 11 04	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů zájmové a volnočasové povahy (města)	m2
07 42 70	Počet zapojených partnerů	počet
65 41 31	Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst	počet

Aktivita 2.1.3 Investice do infrastruktury pro další volnočasové aktivity

Tato aktivita je zaměřena na projekty, jejichž předmětem bude výstavba, rekonstrukce nebo modernizace infrastruktury podmiňující rozšíření nabídky a možností trávení volného času

v dalších tematických oblastech, např. prostřednictvím zájmových činností. Zájmovými činnostmi jsou myšleny činnosti kroužků, sdružení, spolků nebo organizací jejichž zaměření není možné zařadit do aktivit 2.1.1 nebo 2.1.2 (nepůsobí tedy v oblasti sportu nebo kultury).

Financující operační programy:

- » Regionální operační program NUTS II Severovýchod, oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center

Tab. 3.8.: Indikátory aktivity 2.1.3

Kód národ. číselníku	Název indikátoru	Měrná jednotka
65 01 00	Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem	ha
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem	ha
52 02 13	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst	počet
65 11 04	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů zájmové a volnočasové povahy (města)	m2
07 42 70	Počet zapojených partnerů	počet
65 41 31	Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst	počet

Aktivita 2.1.4 Investice do specifických oblastí trávení volného času

Tato aktivita je specificky zaměřena mimo rámec ROP SV, na jedinou identifikovanou oblast v tematických operačních programech, jejíž zaměření odpovídá náplni tohoto opatření IPRM. Veškeré parametry a vymezení jsou tak dána příslušným operačním programem a jeho oblastí podpory.

Financující operační programy:

- » Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, Oblast podpory 3.2 – Propagace a informovanost o výsledcích vědy a výzkumu

Tab. 3.9.: Indikátory aktivity 2.1.4

Kód národ. číselníku	Název indikátoru	Měrná jednotka
13.21.00	Počet projektů návštěvnických center a science learning centres pro popularizaci VaV	počet
13 22 00	Počet podpořených projektů informačních center a středisek na zpřístupnění informací pro VaV	počet
13.21.10	Počet návštěvníků v podpořených návštěvnických centrech a science learning centrech za rok	počet / rok

3.3. Opatření 3.1 Administrativní zajištění IPRM

Pokyny pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod umožňují předložení dílčího projektu, jehož náplní je kompletní administrace IPRM v průběhu všech jeho fází, tj. zejména vytvoření vlastního integrovaného plánu v podobě specifikované metodickými pokyny a jeho následné administrativní zajištění (řízení a koordinace dílčích projektů dle závazného harmonogramu, monitoring, zajištění publicity aj.).

Vzhledem k povaze opatření a charakteru jeho začlenění do návrhové struktury je zřejmé, že jeho realizace nepřispěje k naplňování cílů IPRM přímo, ale zprostředkovaně skrze podporu administrativních činností potřebných pro jeho bezchybnou realizaci. Z tohoto důvodu není v tomto případě relevantní ani popis výchozího stavu.

Časový plán realizace opatření:

- » průběžně od počátku čtvrtého čtvrtletí roku 2009 do konce pololetí roku 2015

Financující operační program:

- » Regionální operační program NUTS II Severovýchod, oblast podpory 2.1 Rozvoj regionálních center

Aktivita 3.1.1 Tvorba a realizace IPRM

Vlastní tvorba integrovaného plánu rozvoje města se řídí specificky zmíněnými Pokyny pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod a za předpokladu dodržení stanovených podmínek se po schválení IPRM a příslušného dílčího projektu stává způsobilým výdajem. Představuje tak jednu z částí dílčího projektu zaměřeného právě výhradně na přípravu a řízení IPRM, předkládaného jako běžný dílčí projekt do průběžné výzvy k předkládání projektů pro oblast podpory 2.1. Finanční limit pro tento dílčí projekt je stanoven na maximálně 1 % z celkového objemu čerpání IPRM z oblasti podpory 2.1 ROP Severovýchod.

Tab. 3.10.: Seznam schválených dílčích projektů pro aktivitu 3.1.1

Název projektu	Předkladatel	Celkové náklady (Kč)	Alokace (Kč)
Zpracování a administrativní řízení realizace IPRM města Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci	Statutární město Liberec	6 057 800	5 347 000

4. Popis očekávaných výsledků a výstupů, včetně kvantifikace cílů a definování indikátorů

Nástrojem pro stanovení kvantifikovaných cílů IPRM jsou monitorovací indikátory. Ze souboru indikátorů předdefinovaných v dokumentaci příslušných operačních programů byly vybrány relevantní indikátory mající vztah k navrhovaným opatřením. Zahrnuty jsou vždy pouze ty indikátory, u kterých se předpokládá nenulový cílový (konečný) stav.

V následujících tabulkách nejsou specificky rozlišovány indikátory výstupu, výsledku ani dopadu. Toto metodické členění není v rámci ROP Severovýchod pro předkladatele projektů směrodatné. Naopak pro IPRM má zásadní význam členění indikátorů na povinné a doplňkové. Cílové hodnoty povinných indikátorů jsou pro předkladatele IPRM závazné.

Struktura indikátorů vychází z Přílohy č. 3 Pokynů k IPRM – Indikátory, zveřejněné pro 22. kolo výzvy k předkládání žádostí v rámci ROP SV oblast podpory 2.1. Pro jednotlivá opatření IPRM obsahují jak povinné, tak doplňkové indikátory, které jsou předmětné v rámci daného tematického zaměření i konkrétní náplně příslušného opatření. Struktura je pak rozšířena o indikátor „Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst“.

Tab. 4.1.: Indikátory opatření 1.1 – Regenerace a revitalizace objektů a lokalit (Regionální operační program NUTS II Severovýchod)

Číslo	Název	MJ	výchozí stav	konečný stav	Zdroj měření – způsob ověření
POVINNÉ					
65 01 00 NSRR, CORE	Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem	ha	0	0,1396	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace projektu
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem	ha	0	0,1146	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace skutečného provedení stavby
52 02 13 CORE	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst	počet	0	1	Podklady žadatele – závěrečná zpráva projektu
DOPLŇKOVÉ					
65 20 03	Plocha nově vybudovaných nebo rekonstruovaných objektů v rámci brownfields	m2	0	1146	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace skutečného provedení stavby
65 11 04	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů zájmové a volnočasové povahy (města)	m2	0	1396	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace projektu
63 22 00	Počet zrekonstruovaných památkových objektů	počet	0	2	Podklady žadatele – dokumentace projektu
07 42 70	Počet zapojených partnerů	počet	0	1	Podklady žadatele – dokumentace projektu
65 41 31	Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst	počet	0	1	Podklady žadatele – dokumentace projektu

**Tab. 4.2.: Indikátory opatření 2.1 – Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas
(Regionální operační program NUTS II Severovýchod)**

Číslo	Název	MJ	výchozí stav	konečný stav	Zdroj měření – způsob ověření
POVINNÉ					
65 01 00 NSRR, CORE	Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem	ha	0	3,5117	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace projektu
65 20 00	Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem	ha	0	1,2797	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace skutečného provedení stavby
52 02 13 CORE	Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst	počet	0	1	Podklady žadatele – závěrečná zpráva projektu
DOPLŇKOVÉ					
65 11 04	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů zájmové a volnočasové povahy (města)	m2	0	8100	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace projektu
07 42 70	Počet zapojených partnerů	počet	0	12	Podklady žadatele – dokumentace projektu
65 41 31	Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst	počet	0	1	Podklady žadatele – dokumentace projektu

**Tab. 4.3.: Indikátory opatření 2.1 – Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas
(Operační program Výzkum a vývoj pro inovace)**

Číslo	Název	MJ	výchozí stav	konečný stav	Zdroj měření – způsob ověření
13.21.00	Počet projektů návštěvnických center a science learning center pro popularizaci VaV	počet	0	1	Podklady žadatele – dokumentace projektu
13.21.10	Počet návštěvníků v podpořených science learning centrech za rok	počet	0	300 000	Podklady (výkaznictví) žadatele – monitorovací zprávy o udržitelnosti projektu

Financujícím programem pro aktivitu 2.1.4 – Investice do specifických oblastí trávení volného času v rámci opatření 2.1 je OP Výzkum a vývoj pro inovace (oblast podpory 3.2 – Propagace a informovanost o výsledcích vědy a výzkumu). Ze seznamu indikátorů byly vybrány pouze indikátory řídicím orgánem označené jako závazné na úrovni projektu. Východiskem je předpokládaný dílčí projekt v této aktivitě (viz kapitola 10.). Z pohledu IPRM však tyto indikátory závazné nejsou.

V následující tabulce jsou souhrnně uvedeny indikátory vybrané ze souboru ukazatelů předdefinovaných pro Oblast podpory 2.1 – Rozvoj regionálních center. Zachycují tak celkový konečný stav odpovídající této oblasti podpory, který bude dosažen realizací IPRM. Ani zde není specificky zařazen součtový indikátor „65 11 00 – Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů ve městech celkem“, jelikož je naplňován pouze prostřednictvím jediného dílčího indikátoru (65 11 04). Ještě je třeba připomenout, že povinný indikátor 65 01

00 – Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem“ bude naplňován i přímo, bez zprostředkování jiným dílčím indikátorem.

Tab. 4.4.: Indikátory IPRM pro oblast podpory 2.1 – Rozvoj regionálních center ROP SV

Číslo	Název	MJ	výchozí stav	konečný stav	Zdroj měření – způsob ověření
POVINNÉ					
65 01 00 NSRR, CORE	<i>Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem</i>	ha	0	3,6513	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace projektu
65 20 00	<i>Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem</i>	ha	0	1,3943	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace skutečného provedení stavby
52 02 13 CORE	<i>Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst</i>	počet	0	2	Podklady žadatele – závěrečná zpráva projektu
DOPLŇKOVÉ					
65 20 03	Plocha nově vybudovaných nebo rekonstruovaných objektů v rámci brownfields	m2	0	1146	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace skutečného provedení stavby
65 11 04	Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů zájmové a volnočasové povahy (města)	m2	0	8350	Podklady žadatele – kolaudační souhlas, dokumentace projektu
63 22 00	Počet zrekonstruovaných památkových objektů	počet	0	2	Podklady žadatele – dokumentace projektu
07 42 70	Počet zapojených partnerů	počet	0	13	Podklady žadatele – dokumentace projektu
65 41 31	Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst	počet	0	2	Podklady žadatele – dokumentace projektu

Popis jednotlivých ukazatelů (indikátorů):

Plocha regenerovaného a revitalizovaného území celkem – zde se uvádí souhrn všech ploch revitalizovaných v rámci projektů, jejichž výstupy budou sloužit pro občanskou vybavenost. Zahrnuje jak revitalizované plochy pro zvýšení atraktivity města (např. hřiště), tak i půdorysy kompletně revitalizovaných objektů.

Plocha revitalizovaných nevyužívaných nebo zanedbaných areálů (brownfields) celkem – představuje půdorysnou plochu, která bude regenerována nebo revitalizována z nevyužitých prostor a bude sloužit pro občanskou vybavenost či zvýšení atraktivity života obyvatel. Pro plnění hodnoty je předpokládáno uplatnění definice brownfields v rámci ROP Severovýchod.

Počet nově vytvořených pracovních míst v rámci projektů na udržitelný rozvoj měst – relativně nízká cílová hodnota vyplývá ze skutečnosti, že v rámci dílčích projektů jsou uvažovány prakticky výhradně projekty obsahující kombinaci aktivit z trojice rekonstrukce – regenerace – revitalizace. Nové kapacity jsou v jejich rámci budovány jen v minimálním rozsahu, proto je potřeba nových pracovních míst omezena. Snižuje se tím ovšem také finanční náročnost udržitelnosti projektů.

Plocha nově vybudovaných nebo rekonstruovaných objektů v rámci brownfields – revitalizovaná a regenerovaná užitná plocha objektů, které jsou součástí brownfields.

Plocha regenerovaných a revitalizovaných objektů zájmové a volnočasové povahy – užitná plocha objektů, které po realizaci projektů budou sloužit k trávení volného času a k celkovému zvýšení kvality života obyvatel.

Počet zrekonstruovaných památkových objektů – počet památkových objektů, které budou opraveny v rámci projektů. Pojem opravy je však třeba vnímat jako investiční zásah přinášející novou kvalitu v souladu s vymezením příslušného opatření.

Počet zapojených partnerů – jedná se o souhrnný počet z jednotlivých dílčích projektů, což znamená, že subjekt, který vystupuje jako partner ve více projektech, je také vícekrát započten.

Počet podpořených neziskových organizací v rámci projektů pro rozvoj měst – indikátor převzatý z Prováděcího dokumentu ROP Severovýchod. Poskytuje informaci o počtu neziskových organizací, které budou v rámci IPRM plnit úlohu předkladatele projektu a tak budou přímo podpořeny. Jedná se o velmi významný prvek naplňování principu partnerství v rámci celého IPRM v nejhmatatelnější podobě. Zcela zásadní je pak pro tyto subjekty splnění podmínek, které na tento typ žadatelů klade ROP Severovýchod.

5. Finanční a časový harmonogram

Sestavení finančního a časového harmonogramu představuje základní realizační nástroj pro naplňování cílů a strategie IPRM. Podkladem pro jejich sestavení se stal provedený sběr projektových záměrů a jejich vyhodnocení po stránce finanční a časové. Potřebné bylo zároveň přihlídnout k reálným možnostem čerpání ročních alokací v rámci Oblasti podpory 2.1 – Rozvoj regionálních center s ohledem na uplatnění pravidla N+2⁵⁷. Skutečností, že nejzazším termínem pro ukončení IPRM je 30.6.2015, je přizpůsoben plánovaný objem čerpání alokace na rok 2014, tak aby bylo možné všechny aktivity včas ukončit. Provázanost finančního a časového harmonogramu zajišťuje rozčlenění finančních alokací do jednotlivých let. Aby byl ponechán dostatečný prostor pro řešení případných disproporcí v naplňování harmonogramů, nejsou finančně do jednotlivých roků členěny ani aktivity ani opatření. Toto zvolené členění vychází ze skutečností, že s ohledem na zvolený tematický přístup se finanční zdroje z ROP Severovýchod omezují pouze na oblast podpory 2.1 a jediným dalším financujícím programem je pak již pouze Operační program Výzkum a vývoj pro inovace (oblast podpory 3.2 – Propagace a informovanost o výsledcích vědy a výzkumu). Právě tento omezený rozsah finančních zdrojů vyžaduje vyšší míru variability při finančním i časovém naplňování IPRM.

5.1. Finanční harmonogram

Při sestavování finančního harmonogramu byly jako základní hodnotové vyjádření použity finanční objemy čerpané v rámci daných opatření (a případně indikativně i v rámci jednotlivých aktivit) z alokací příslušných operačních programů. Jedná se tedy ve zjednodušeném vyjádření o prostředky z EU (přesněji výhradně z Evropského fondu regionálního rozvoje – ERDF). V tabulkách věnovaných zachycení potřeby spolufinancování jsou již, jak pro oblast podpory 2.1 ROP Severovýchod tak i pro OP Výzkum a vývoj pro inovace, uvedeny hodnoty celkové dotace poskytnuté řídicím orgánem na realizaci projektů i odpovídající objem celkových způsobilých výdajů, který vzhledem k předpokladu dílčích projektů výhradně bez veřejné podpory a zároveň při pomnutí institutu neuznatelných výdajů odpovídá celkovému finančnímu objemu realizovaných projektů.

V následující tabulce jsou uvedeny celkové alokace ze zdrojů programu z Oblasti podpory 2.1 Rozvoj regionálních center ROP Severovýchod v indikativním členění na jednotlivé aktivity. Pro úplnost je zahrnuta i aktivita 2.1.4 Investice do specifických oblastí trávení volného času, jejímž financujícím programem je OP Výzkum a vývoj pro inovace, hodnota alokace je v tomto případě pochopitelně nulová. Uvedené alokace odrážejí vzájemný poměr finančních objemů jednotlivých opatření a v jejich rámci i aktivit. Východiskem je spektrum zaměření jednotlivých předložených projektových záměrů, zařazených do IPRM jako dílčí projekty, přizpůsobené celkovému požadovanému finančnímu objemu. Alokační pro specifické opatření 3.1 Administrativní zajištění IPRM splňuje limit 1 % celkové alokace

⁵⁷ Vzhledem k tomu, že finanční harmonogram předpokládá čerpání prostředků ROP Severovýchod až od roku 2011, je uvažování pravidla N+3, které platí pro roční alokace let 2007 – 2010, bezpředmětné.

IPRM z oblasti podpory 2.1, stanovený Pokyny pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod.

Tab. 5.1.: Prostředky EU pro opatření a aktivity financované z Oblasti podpory 2.1 Rozvoj regionálních center ROP Severovýchod (Kč)

opatření	název opatření	alokace	aktivita	název aktivity	alokace
1.1	Regenerace a revitalizace objektů a lokalit	149 517 000	1.1.1	Regenerace a revitalizace památek a rozšíření možností jejich využití	91 370 000
			1.1.2	Regenerace a revitalizace objektů a lokalit typu brownfield pro využití ve veřejných službách	58 147 000
2.1	Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas	385 136 000	2.1.1	Investice do sportovních zařízení a objektů	229 295 000
			2.1.2	Investice do rozvoje kulturního a společenského života ve městě	100 512 000
			2.1.3	Investice do infrastruktury pro další volnočasové aktivity	55 329 000
			2.1.4	Investice do specifických oblastí trávení volného času	0
3.1	Administrativní zajištění IPRM	5 347 000	3.1.1	Tvorba a realizace IPRM	5 347 000
celkem		540 000 000			540 000 000

Vedle Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod, pro který je IPRM primárně konstruován, je jediným dalším financujícím programem Operační program Výzkum a vývoj pro inovace. Do jeho oblasti podpory 3.2 – Propagace a informovanost o výsledcích vědy a výzkumu míří aktivita 2.1.4 Investice do specifických oblastí trávení volného času. Finanční plán pro tuto aktivitu je samostatně zachycen v následující tabulce.

Tab. 5.2.: Prostředky EU pro opatření a aktivity financované z Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (Kč)

opatření	název opatření	alokace	aktivita	název aktivity	alokace
2.1	Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas	323 000 000	2.1.4	Investice do specifických oblastí trávení volného času	323 000 000
celkem		323 000 000			323 000 000

Pokud spojíme v úrovni opatření předchozí dvě tabulky, získáme souhrnnou závaznou část finančního harmonogramu IPRM v následující tabulce.

Tab. 5.3.: Alokace opatření IPRM (Kč)

opatření	název opatření	alokace
1.1	Regenerace a revitalizace objektů a lokalit	149 517 000
2.1	Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas	708 136 000
3.1	Administrativní zajištění IPRM	5 347 000
celkem		863 000 000

Časovou dimenzi finančního harmonogramu odráží rozložení alokace prostředků EU do jednotlivých let realizace IPRM. Je zpracováno odděleně pro financující programy a poskytuje přehled o předpokládaném postupu čerpání finančních prostředků z jednotlivých operačních programů. Celkové hodnoty pak ukazují kompletní rozložení naplňování IPRM

v čase, včetně zjevné koncentrace aktivit v období 2011 až 2013; ta je zcela přirozená a odpovídá jak reálným možnostem při přípravě dílčích projektů, tak i potřebě jejich včasné realizace s ohledem na dodržení pravidla N+2. V posledním roce 2015 je již počítáno pouze s administrativním řízením IPRM, aby celý plán mohl být do 30. června tohoto roku ukončen.

Tab. 5.4.: Alokace IPRM dle jednotlivých let (Kč)

rok	alokace ROP 2.1	podíl	alokace VaVpI	podíl	IPRM celkem	podíl
2010	0	0,00%	12 750 000	3,95%	12 750 000	1,48%
2011	122 692 000	22,72%	119 000 000	36,84%	241 692 000	28,01%
2012	200 422 000	37,12%	170 000 000	52,63%	370 422 000	42,92%
2013	201 440 000	37,30%	21 250 000	6,58%	222 690 000	25,80%
2014	14 563 000	2,70%		0,00%	14 563 000	1,69%
2015	883 000	0,16%		0,00%	883 000	0,10%
celkem	540 000 000	100,00%	323 000 000	100,00%	863 000 000	100,00%

V rámci finančního harmonogramu je potřebné také definovat potřeby spolufinancování IPRM v jeho časovém průběhu. Vedle rozložení potřeby finančních prostředků v čase je pro demonstrování schopnosti spolufinancovat realizaci IPRM důležitá skladba předpokládaných žadatelů a konkrétní podmínky financujících operačních programů. Poslední dva zmíněné faktory je s ohledem na konkrétní situaci možné sledovat souběžně. Jak již bylo zmíněno, financujícími operačními programy jsou ROP Severovýchod a OP Výzkum a vývoj pro inovace. Přitom v rámci ROP SV je vzhledem ke zvolenému tématu dotčena pouze Oblast podpory 2.1 – Rozvoj regionálních center. Tím je v této části IPRM poměrně významně zúžen okruh možných žadatelů a lze říci, že se jedná téměř výhradně o instituce nebo organizace hospodařící s veřejnými prostředky nebo napojené na veřejné rozpočty.

To potom bezvýtku platí i v případě předkladatelů dílčích projektů, které jsou do tohoto IPRM zařazeny a mají být v oblasti podpory 2.1 financovány. Protože se všeobecně jedná o projekty, které nezakládají veřejnou podporu, a vlastní zdroje předkladatelů lze považovat za národní veřejné spolufinancování, představuje podíl dotace poskytované prostřednictvím Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod 92,5 % celkových způsobilých výdajů projektu. Vlastní podíl žadatele tak představuje 7,5 % těchto výdajů. Pokud vezmeme v úvahu skutečnost, že rozhodující část dílčích projektů předloží přímo nositel IPRM – Statutární město Liberec – společně s organizacemi, které jsou jím zřízeny nebo založeny a ve větší či menší míře napojeny na jeho rozpočet, můžeme při pohledu na celkové objemy potřebného spolufinancování v následující tabulce jednoznačně konstatovat, že potřebné finanční prostředky v tomto segmentu žadatelů lze jednoznačně považovat za zajištěné. Vyplývá to z objemu relativně nejstabilnější části rozpočtových příjmů SML, tedy daňových příjmů, který se pohybuje v intervalu 1,1 až 1,2 mld. Kč. Tím samozřejmě není dána celá příjmová strana rozpočtu, ale pouze její hlavní část. Vyčlenění potřebných prostředků na spolufinancování IPRM bude samozřejmě rozpočtovou prioritou pro výdajovou část rozpočtu. Ostatní žadatelé se k zajištění spolufinancování zavázali současně s předložením projektového záměru.

Tab. 5.5.: Potřeba spolufinancování IPRM v rámci ROP Severovýchod (Kč)

rok	dotace EU	celková dotace Regionální rady	celkové způsobilé výdaje	spolufinancování
2011	122 692 000	133 517 765	144 343 529	10 825 765
2012	200 422 000	218 106 294	235 790 588	17 684 294
2013	201 440 000	219 214 118	236 988 235	17 774 118
2014	14 563 000	15 847 971	17 132 941	1 284 971
2015	883 000	960 912	1 038 824	77 912
	540 000 000	587 647 059	635 294 118	47 647 059

V případě Oblasti podpory 3.2 – Propagace a informovanost o výsledcích vědy a výzkumu OP Výzkum a vývoj pro inovace, odkud je financována aktivita 2.1.4 Investice do specifických oblastí trávení volného času, je zcela specifická situace. Dotace je totiž poskytována na 100 % uznatelných výdajů projektu v členění 85 % z EU a 15 % ze státního rozpočtu ČR. Tím je národní veřejné spolufinancování plně zajištěno a potřeba vlastních zdrojů žadatele omezena pouze na případné neuznatelné výdaje.

Tab. 5.6.: Potřeba spolufinancování IPRM v rámci OP VaVpI (Kč)

rok	dotace EU	celková dotace z VaVpI	celkové způsobilé výdaje	spolufinancování
2010	12 750 000	15 000 000	15 000 000	0
2011	119 000 000	140 000 000	140 000 000	0
2012	170 000 000	200 000 000	200 000 000	0
2013	21 250 000	25 000 000	25 000 000	0
2014				0
2015				0
	323 000 000	380 000 000	380 000 000	0

Finanční harmonogram tak poskytuje potřebnou představu o struktuře finančních zdrojů IPRM včetně spolufinancování a zároveň slouží jako výchozí nástroj pro finanční řízení. Jelikož je sestaven plně v kontextu potřeb plnohodnotné realizace IPRM a poskytuje dostatečnou variabilitu při svém naplňování, je možné jej považovat za odpovídající nástroj pro finanční řízení IPRM.

5.2. Časový harmonogram

Časový harmonogram je již částečně zakomponován v časovém rozdělení alokace do jednotlivých roků v rámci harmonogramu finančního. Toto vymezení pak zpřesňuje následující grafické vyjádření realizace jednotlivých opatření na časové ose. Jednotlivé aktivity v rámci opatření vytvářejí ještě jednu úroveň časového souběhu. Ve shodě s přístupem uplatněným při stanovení časové podoby finančního harmonogramu je skutečný průběh jednotlivých aktivit v rámci vymezeného časového intervalu pro příslušné opatření ponechán jako nástroj pro řešení případných disproportionů. To je obzvláště podstatné v případě aktivit, které budou naplňovány pouze malým počtem dílčích projektů.

Tab. 5.7.: Časový harmonogram realizace opatření IPRM

opatření	název opatření	2009		2010				2011				2012				2013				2014				2015			
		3Q	4Q	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q		
1.1	Regenerace a revitalizace objektů a lokalit																										
2.1	Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas																										
3.1	Administrativní zajištění IPRM																										

Základní časové vymezení, které pro přípravu a realizaci IPRM vyplývá, je tedy následující:

Zahájení přípravy IPRM:	10/2009
Zahájení realizace IPRM	10/2010
Ukončení IPRM	30.6.2015

Základním úkolem nositele IPRM ve vztahu k časovému harmonogramu bude řízení přípravy jednotlivých dílčích projektů tak, aby mohly být předkládány v souladu s časovým harmonogramem a čerpání dotačních prostředků v jednotlivých letech odpovídalo finančnímu harmonogramu. Vzhledem ke shodné věcné podstatě aktivit v opatřeních 1.1 a 2.1 bude prakticky shodná i náročnost jejich naplňování. Pro dodržení harmonogramu bude tak stěžejní kvalitní řízení v přípravné fázi projektů s těžištěm v přípravě projektové dokumentace a zajištění průběhu stavebního řízení, které je vázáno zákonnými lhůtami a termíny.

Specifickou roli má opatření 3.1 – Administrativní zajištění IPRM. Zde se v rámci jediné aktivity 3.1.1 – Tvorba a realizace IPRM počítá s předložením dílčího projektu „Zpracování a administrativní řízení realizace IPRM města Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci“. V časovém harmonogramu tak zahájení dané aktivity významně předbíhá všechny ostatní a zároveň jako jediná přechází ještě i do roku 2015.

Časový harmonogram je tedy nastaven tak, aby poskytoval dostatečnou oporu nositeli IPRM při jeho přípravě i realizaci tak, aby mohly být naplňovány jeho aktivity prostřednictvím úspěšné realizace dílčích projektů, při současném dostatečném prostoru pro řešení případných disproportionů. Potřebu budoucích úprav však zcela vyloučit nelze.

6. Popis realizace partnerství, zapojení partnerů při tvorbě a realizaci IPRM

Princip partnerství je jedním ze základních principů, jež musí být dodrženy při tvorbě strategických dokumentů pro čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU v souladu s Nařízením Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti. Statutární město Liberec, jakožto předkladatel integrovaného plánu rozvoje města, si je plně vědomo významu naplňování principu partnerství v celém cyklu tvorby a realizace IPRM. Proto dodržuje princip partnerství již od započetí procesu přípravy IPRM a bude se jím řídit i v celém dalším postupu.

6.1. Partnerství při přípravě IPRM

Pro zachování transparentnosti rozhodování o podobě IPRM jako celku i o podobě jednotlivých částí dokumentu a také v souladu s Pokyny pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod došlo k navázání partnerství s významnými subjekty již na samém počátku celého procesu tvorby IPRM. Princip partnerství je v užším pojetí vnímán jako spolupráce mezi partnery – územní samosprávou (Liberecký kraj, Statutární město Liberec) a zástupci dalších významných subjektů nacházejících se na území města; v komplexnějším pojetí je partnerství navázáno se širokou veřejností, zahrnující nejen nejrůznější zájmová uskupení, ale i jednotlivce. Spolupráce je takto rozšířena i na subjekty a osoby, které nejsou zahrnuty přímo do implementačních struktur.

Konkrétní podoba partnerství v přípravné fázi IPRM se vyvíjela a modifikovala podle potřeb a možností jednotlivých podniknutých dílčích kroků. Pro úplnost bude způsob spolupráce s partnery popsán za každý definovaný krok.

6.1.1. Zapojení partnerů do řídicí struktury IPRM

Implementační struktura předkládaného IPRM respektuje princip partnerství – významné subjekty byly do procesu přípravy a řízení IPRM začleněny formou členství v řídicím výboru i pracovní skupině. Díky zapojení v obou jmenovaných stupních měly dotčené organizace možnost vznášet připomínky a návrhy, dávat doporučení a následně se aktivně hlasováním podílet na schvalování od dílčích kroků tvorby dokumentu od jeho prvních kapitol až po závěrečné projednání a přijetí dokumentu jako celku.

Kompetence a role řídicího výboru a pracovní skupiny budou blíže přestaveny v kapitole 7., která se věnuje popisu administrativní kapacity a způsobu řízení IPRM. Následuje přehled subjektů zapojených do řídicího výboru a pracovní skupiny:

Partnerská organizace

Řídící výbor:	Statutární město Liberec Asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje Liberecký kraj Technická univerzita Okresní hospodářská komora Venkovský prostor o.p.s. Úřad regionální rady NUTS II Severovýchod
Pracovní skupina:	Asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje Liberecký kraj Technická univerzita v Liberci Okresní hospodářská komora Venkovský prostor o.p.s. Osadní výbor Vesec Osadní výbor Kateřinky Statutární město Liberec

Ze seznamu zapojených institucí je patrné, že do přípravy dokumentu byly zapojeny organizace zastupující veřejný sektor, podnikatelské prostředí, neziskovou sféru, vzdělávací instituce a v neposlední řadě i obyvatele města.

6.1.2. Zpracování socioekonomické analýzy a SWOT analýzy

Prvotní analýzy socioekonomického prostředí města byly připraveny externím zpracovatelem. Text však před samotným schválením prošel připomínkováním ze strany členů pracovní skupiny i řídicího výboru – partneři tedy měli možnost navrhnout doplnění, upřesnění či opravu informací uvedených v předložených analytických kapitolách. Výsledné znění socioekonomické analýzy a SWOT analýzy, prezentované v tomto dokumentu, tedy představuje konsensus subjektů zapojených do procesu tvorby IPRM.

6.1.3. Výběr tématu

Volbu zpracovat předkládané IPRM jako tematické provedla na základě vstupního rozboru potřeb a možností Rada města a následně toto zaměření potvrdilo i Zastupitelstvo města. V rámci nastíněných tematických variant pro IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci došlo v rámci parametrů definovaných Metodickým pokynem Ministerstva pro místní rozvoj k hlavním zásadám pro přípravu, hodnocení a schvalování Integrovaného plánu rozvoje města (na základě Usnesení vlády ČR ze dne 13. srpna 2007 č. 883), Prováděcího dokumentu ROP Severovýchod a Pokynů pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod a na základě provedených analýz, k zúžení na oblasti regenerace a revitalizace objektů, včetně památek, kultury, sportu a dalších možností trávení volného času. Toto vymezení tématu, navržené na základě výstupů z analýz zpracovatelem, bylo detailně projednáno pracovní skupinou a schváleno řídicím výborem. Další projednání v orgánech města zvolené téma definitivně potvrdilo.

6.1.4. Definování návrhové struktury

Návrhová struktura, vycházející ze zvoleného tématu, byla projednávána společně s tímto tématem; prošla tedy rovněž všemi stupni schvalování. Současně s konkretizací zaměření IPRM a nastavením jeho opatření a aktivit bylo schváleno také vyhlášení výzvy k předkládání projektových záměrů. O všech těchto krocích byla zároveň informována široká veřejnost.

6.1.5. Výběr dílčích projektů

Výzva k předkládání projektových záměrů pro IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci byla zveřejněna v tisku a na internetových stránkách Statutárního města Liberec. Zároveň byli pomocí adresných e-mailových zpráv na brzký začátek výzvy upozorněni identifikovaní potenciální předkladatelé (vybraní především na základě tematického zaměření IPRM a podmínek oblasti podpory 2.1 Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod). Následně byl zorganizován seminář pro předkladatele, jehož cílem bylo poskytnout podrobné informace všem potenciálním zájemcům.

Projektové záměry spolu s podrobným hodnocením a dosaženým počtem bodů byly postoupeny pracovní skupině, která je jednotlivě projednala a vybrané doporučila řídicímu výboru k zařazení do indikativního seznamu projektů. Řídicí výbor obdobným postupem (s přihlédnutím ke stanovisku pracovní skupiny ke každému záměru) odhlasoval zařazení záměrů do IPRM. Vytvořený indikativní seznam byl následně předložen ke schválení Radě a Zastupitelstvu města a vybrané projekty byly představeny v rámci veřejného jednání IPRM. Dodržením tohoto postupu bylo do výběru dílčích projektů IPRM zapojeno celé široké spektrum partnerů včetně široké veřejnosti – obyvatelstva Liberce.

6.2. Partnerství při realizaci IPRM

Ve fázi realizace IPRM bude navázáno na principy partnerství, nastavené a dodržované již ve fázi přípravy. Řídicí struktura IPRM bude zachována i pro období realizace – vybrané subjekty budou i nadále v rámci pracovní skupiny a řídicího výboru účastny rozhodovacích procesů. Navíc přibude aspekt podpory přípravy a realizace dílčích projektů, jejichž nositeli jsou partnerské organizace; lze tedy předpokládat, že těžiště partnerské spolupráce se přesune na subjekty realizující dílčí projekty IPRM a vůči široké veřejnosti bude zachována zejména publicita IPRM – informování o postupu jeho naplňování a o průběhu realizace jednotlivých dílčích projektů. Při vyhlášení doplňující výzvy pro předkládání projektových záměrů v průběhu realizace IPRM bude postupováno stejně jako při výzvě organizované při přípravě IPRM k vytvoření indikativního seznamu projektů. Vzhledem k časovým podmínkám lze pouze předpokládat vyšší důraz na úroveň připravenosti případných dalších projektových záměrů.

6.3. Komunikace s partnery

Komunikace v rámci přípravy IPRM představuje významný prostředek naplňování principu partnerství. Základním kamenem komunikační strategie je distribuce informací široké veřejnosti. Je však potřeba zahrnout také nástroje, využívané k dialogu s dílčí částí veřejnosti; jedná se především o delegování vybraných subjektů do řídicí struktury IPRM, umožňující těmto subjektům přímo ovlivnit přípravu dokumentu, a doplňkové adresné oslovování širšího okruhu subjektů, identifikovaných jako okruh potenciálních nositelů dílčích projektů IPRM.

Publicita IPRM představuje kontinuální proces, pružně reagující na aktuální kroky a potřeby. Z důvodu oslovení veřejnosti v celé její šíři a rozmanitosti bylo v průběhu přípravy IPRM použito široké spektrum komunikačních nástrojů a kanálů. Následuje popis těchto jednotlivých nástrojů a jejich konkrétního použití.

Radniční zpravodaj

Jedná se o měsíčník, distribuovaný zdarma do všech libereckých domácností. Od počátku zde byly pravidelně zveřejňovány informace o dění kolem IPRM obecného rázu (informační články) i zcela konkrétního zaměření (výzva k předkládání projektových záměrů).

Komerční tisk

Významné kroky při přípravě IPRM byly z důvodu maximalizace rozšíření informací mezi obyvatele města komunikovány také formou placené inzerce v tisku. Takto byla uveřejněna výzva k předkládání projektových záměrů a také termín veřejného projednání dokumentu.

Podklady pro jednání Zastupitelstva města

V průběhu přípravy dokumentu IPRM byly jednotlivé postupné pracovní celky dokumentu a významná rozhodnutí podrobeny kromě schválení v řídicím výboru i schválení v orgánech města. Vzhledem k tomu, že samotní zastupitelé, kteří sice prvotně reprezentují své volební strany, působí v nejrůznějších institucích, organizacích či podnicích, které mohou být prostřednictvím IPRM dotčeny, a samotná jednání zastupitelstva města jsou přístupná veřejnosti a kompletní podklady pro tato jednání jsou uveřejňována na internetových stránkách města, lze tyto postupy, možnosti a podklady považovat za doplňkový zdroj informací o IPRM.

Zápisy z jednání pracovní skupiny a řídicího výboru

Podrobnější představu o průběhu zpracování IPRM měla a stále má veřejnost možnost získat i ze zápisů pořizovaných na jednáních pracovní skupiny a řídicího výboru, které jsou pravidelně umisťovány na internetové stránky města v rámci komplexní prezentace IPRM.

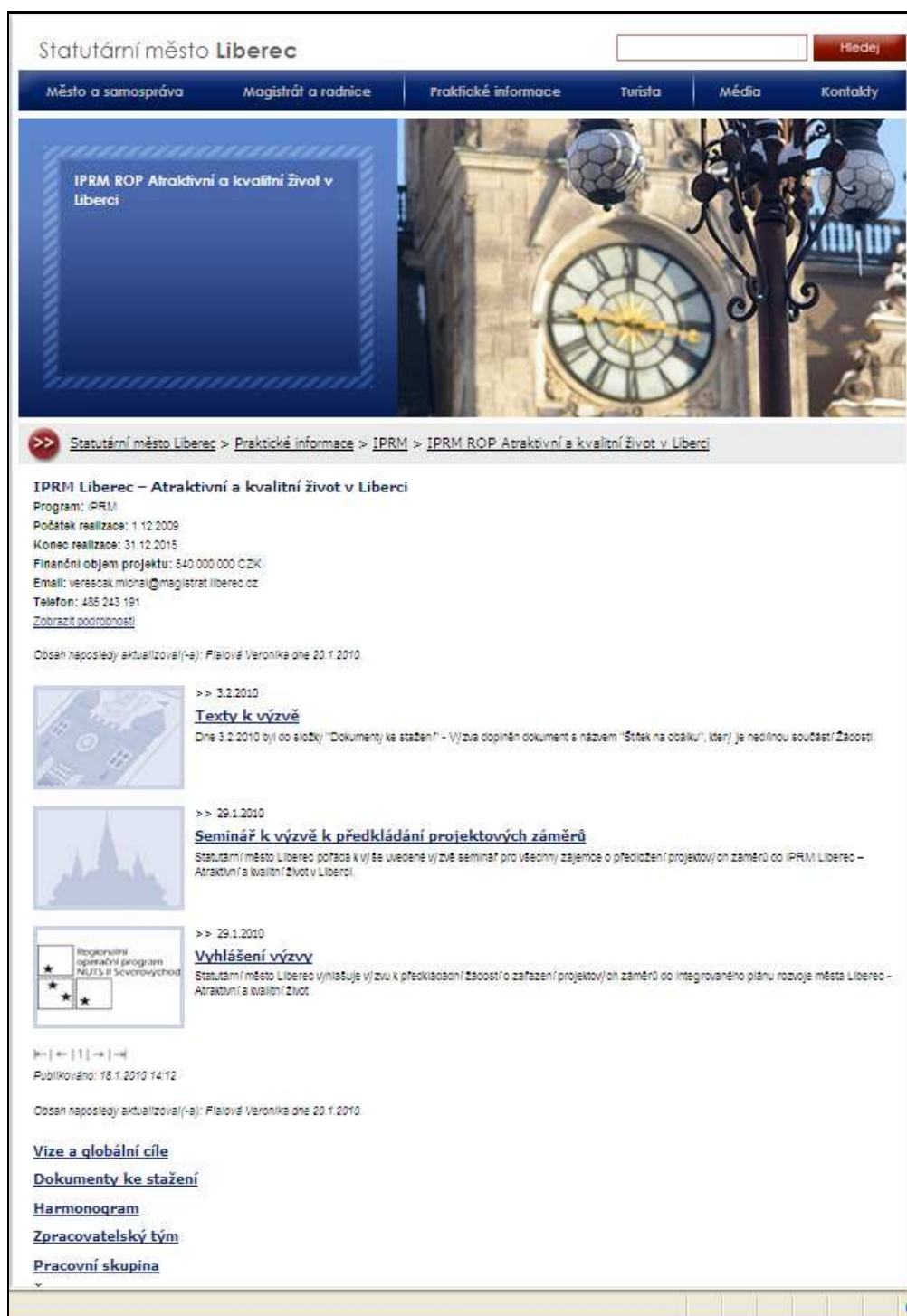
Seminář pro předkladatele projektových záměrů

V rámci semináře byl zájemcům ve stručnosti představen zpracováváný IPRM, jeho zaměření a struktura opatření a aktivit, do kterých bylo možné v rámci výzvy předkládat projektové záměry. Dále byl detailně prezentován formulář projektového záměru a účastníci dostali možnost pokládat doplňující dotazy. Současně jim byly znovu zprostředkovány kontaktní údaje na manažera IPRM pro případ pozdějších dotazů a konzultací.

Internetová prezentace

Na webových stránkách www.liberec.cz pod záložkami Praktické informace/ IPRM byly průběžně uveřejňovány aktuality z průběhu tvorby IPRM a vznikající dokumenty.

Významnou informací je také kontakt na manažera IPRM, u kterého lze získat doplňkové informace. Vzhled a členění webové prezentace nastiňuje následující obrázek.

Obr. 4: Náhled internetové prezentace IPRM

Veřejné projednání

Veřejné projednání předkládaného IPRM se konalo 29. 3. 2010. Veřejnosti byla představena problematika IPRM, průběh tvorby předkládaného dokumentu, řídicí struktury IPRM

a rozhodovací procesy, zaměření jednotlivých opatření a aktivit a především výsledky výzvy k předkládání projektových záměrů, na jejichž základě byl vytvořen indikativní seznam projektů. Přehled připomínek vzešlých z veřejného projednání, spolu s popisem jejich řešení, je připojen formou přílohy dokumentu IPRM.

Adresné e-mail

Tento nástroj byl použit pro doplnění uveřejnění nejvýznamnějších kroků na internetu a v tisku; subjekty vytipované jako okruh potenciálních nositelů dílčích projektů IPRM (na základě tematického zaměření IPRM a struktury možných příjemců v rámci Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod, oblasti podpory 2.1 Rozvoj regionálních center).

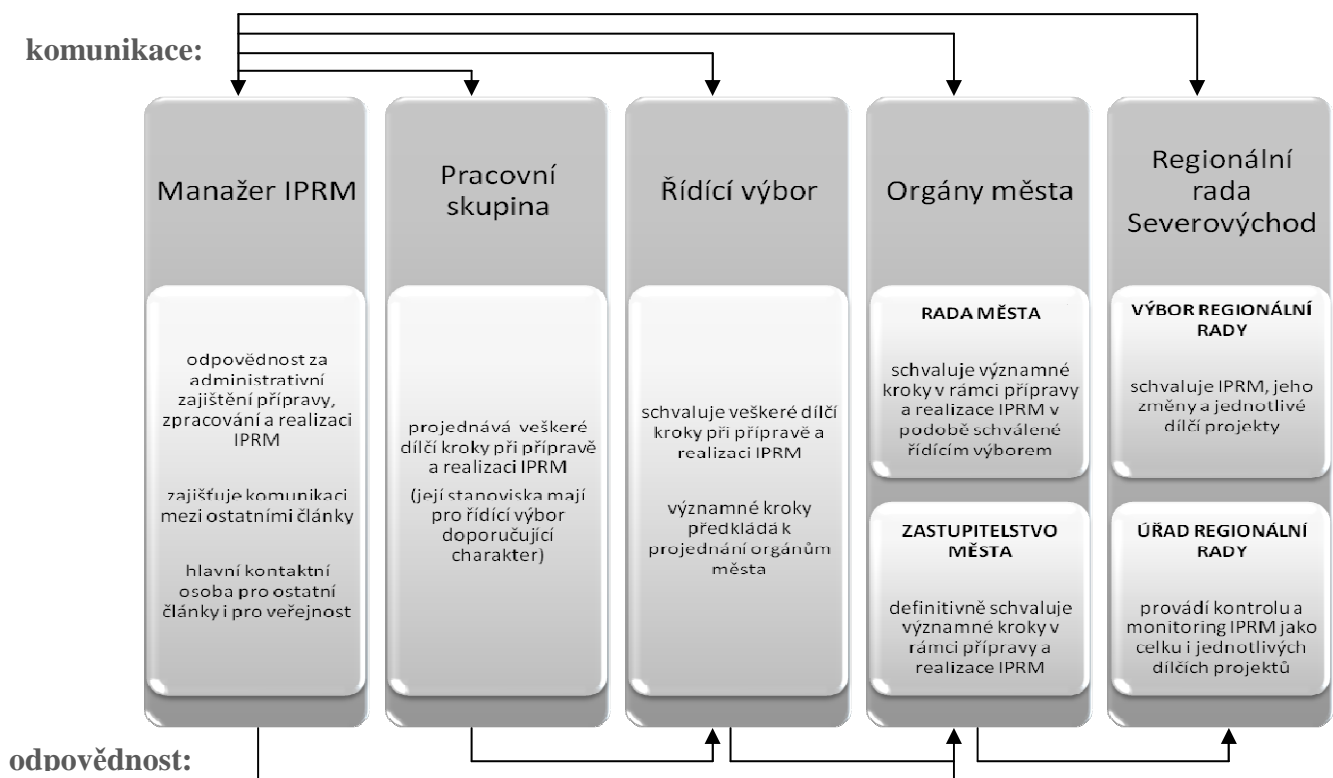
7. Popis administrativní kapacity a způsobu řízení IPRM

Optimální nastavení implementační struktury a postupů v rámci IPRM je základním předpokladem jeho efektivní realizace a naplňování. Stěžejním krokem k vytvoření stabilního systému řízení IPRM od jeho vzniku až po jeho ukončení je zejména stanovení vazeb odpovědnosti, kontroly, spolupráce a informačních toků mezi jednotlivými články implementační struktury IPRM.

Zpracovatelem a předkladatelem tohoto IPRM je Statutární město Liberec, které zároveň odpovídá za jeho realizaci. V souladu s touto svou odpovědností a s kompetencemi náležejícími mu dle Pokynů pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod vytváří město řídicí strukturu IPRM, jejíž jednotlivé články zabezpečují splnění všech úkolů a strategických cílů zahrnutých v procesu přípravy a realizace IPRM.

7.1. Řídicí struktura IPRM

Řídicí struktura IPRM byla vytvořena s respektováním principu partnerství (blíže popsáno v předchozí kapitole) a deleguje kompetence a povinnosti spojené s tvorbou a řízením IPRM mezi všechny zapojené orgány tak, aby byla vyloučena kumulace pravomocí, která by princip partnerství narušila.

Obr.5: Schéma řídicí struktury IPRM

Stěžejními prvky řídicí struktury IPRM – jak je patrné z obrázku 3 – jsou řídicí výbor, pracovní skupina, manažer IPRM, orgány města (Rada a Zastupitelstvo města) a Regionální

rada regionu soudržnosti Severovýchod. Předchozí obrázek též schematicky shrnuje vztahy mezi jednotlivými prvky implementační struktury IPRM.

7.1.1. Řídící výbor

Řídící výbor byl ustaven usnesením Zastupitelstva města č. 243/09 ze dne 26. listopadu 2009. Složení výboru respektuje princip partnerství a potřebu zapojení širokého spektra zájmů a přístupů – jsou zde zastoupeny organizace reprezentující veřejný sektor, podnikatelské prostředí, neziskovou sféru i vzdělávací instituce. Členem řídicího výboru bez hlasovacího práva je i vedoucí Územního odboru realizace programu Liberec ÚRR regionu soudržnosti Severovýchod, čímž je zajištěno dodržení požadavků kladených na IPRM řídicím orgánem nosného operačního programu.

Seznam členů řídicího výboru:

- » Ing. František Hruša (předseda řídicího výboru)
náměstek primátora pro rozvoj a územní plánování
- » Ing. Ondřej Červinka (místopředseda řídicího výboru)
náměstek primátora pro vzdělávání, sport, kulturu a cestovní ruch
- » Ing. Lidie Vajnerová
místopředsedkyně Asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje
- » RNDr. Vít Příkaský
náměstek hejtmana pro resort hospodářského a regionálního rozvoje, evropských projektů a rozvoje venkova
- » Prof. Dr. Ing. Zdeněk Kůs
rektor Technické univerzity Liberec
- » Ing. Martin Procházka
ředitel Okresní hospodářské komory Liberec
- » Ing. Jaroslav Morávek
zastupitel Statutárního města Liberec, předseda finančního výboru
- » MUDr. Kateřina Absolonová
zastupitel Statutárního města Liberec
- » Dipl.-Kfm. Jan Hanzl
projektový manažer – Venkovský prostor, o.p.s.
- » Bořek Machatý (bez hlasovacího práva)
vedoucí územního odboru realizace programu Liberec ÚRR regionu soudržnosti Severovýchod
- » Ing. Michal Vereščák (bez hlasovacího práva)
manažer IPRM

Výběr členů řídicího výboru je dostatečně reprezentativní, jmenovaní členové jsou kompetentní odborně i z hlediska pozic v orgánech hlavních partnerů a výbor svým složením odpovídá celému myslitelnému spektru strategických vztahů potřebných pro zabezpečení realizace jednotlivých opatření, aktivit i projektových záměrů IPRM. Zachování takto konstruované skladby řídicího výboru zajišťuje potřebnou myšlenkovou, koncepční a strategickou kontinuitu i při přechodu z fáze zpracování IPRM do fáze jeho realizace.

Jakákoliv změna obsazení řídicího výboru IPRM či jeho doplnění, ať už z důvodu významné změny partnerské skladby IPRM, zařazení zcela nových zásadních projektových záměrů pro danou tematickou oblast (možné pouze na základě realizace dalšího kola výzvy a na základě stejných kritérií, která byla nastavena ve výzvě původní), z důvodů změn ve statutárních orgánech jednotlivých partnerů nebo z důvodů odborné nebo osobní povahy, nebo jiných blíže nespécifikovaných důvodů, bude podrobena schvalovacímu procesu v orgánech města.

Řídicí výbor pracuje a jedná podle schváleného jednacího řádu. Jeho kompetence jsou dány schváleným statutem, vypracovaným v souladu s platnými metodickými pokyny k přípravě a realizaci IPRM. Jedná se zejména o následující:

- » projednává IPRM nebo jeho dílčí části před předložením orgánům města ke schválení,
- » projednává výběr dílčích projektů k realizaci v rámci IPRM a zajišťuje jejich projednání v orgánech města,
- » pokud jsou projekty v IPRM realizovány prostřednictvím otevřené výzvy, navrhuje kritéria pro výběr projektů ke schválení zastupitelstvu města,
- » projedná monitorovací zprávy za IPRM a zajišťuje jejich projednání v orgánech města,
- » posuzuje a schvaluje návrhy na změny IPRM, podstatné změny IPRM předkládá ke schválení orgánům města před jejich předložením příslušnému řídicímu orgánu,
- » zajišťuje veřejné projednání IPRM,
- » zřizuje pracovní skupinu (skupiny) pro jednotlivé oblasti IPRM a jmenuje její (jejich) členy,
- » prostřednictvím manažera IPRM předkládá materiály do orgánů města,
- » při své činnosti vždy postupuje v souladu s metodickými dokumenty pro přípravu a realizaci IPRM.

Bližší informace o systému práce řídicího výboru poskytují statut a jednací řád, zařazené do příloh tohoto dokumentu, stejně jako zápisy z jednotlivých zasedání, konaných v rámci přípravy IPRM, uskutečněných v rámci přípravy IPRM. Všechny tyto dokumenty jsou zároveň dostupné na webových stránkách Statutárního města Liberec.

7.1.2. Pracovní skupina

Pro předkládané IPRM byla vytvořena jedna souhrnná pracovní skupina. Vznikla na základě rozhodnutí Řídicího výboru IPRM, který je oprávněn koordinovat, posuzovat a kontrolovat její činnost a dosažené výsledky práce. Návrhy jednotlivých členů pracovní skupiny byly ponechány na členech řídicího výboru, přičemž konečné personální složení pracovní skupiny bylo rovněž podrobena schválení v řídicím výboru, stejně tak jako mu bude podrobena jakákoliv změna obsazení pracovní skupiny či jeho doplnění.

Pracovní skupina spolupracuje s manažerem IPRM, který jejím členům poskytuje metodickou a odbornou podporu. Jelikož se jedná o pracovní orgán podřízený řídicímu výboru, bylo nezbytné zajistit včasné projednávání podkladů tak, aby nedošlo k narušení harmonogramu jednání řídicího výboru; vzhledem k početnosti pracovní skupiny bylo riziko narušení usnášéníschopnosti eliminováno jmenováním náhradníků, kteří mohou převzít hlasovací právo v případě nepřítomnosti příslušného člena. Členové pracovní skupiny a jejich náhradníci zastupují převážně partnerské subjekty, přímo dotčené zvoleným zaměřením IPRM.

Seznam všech členů pracovní skupiny:

- » Mgr. Květoslava Morávková (bez náhradníka)
Asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje
- » Mgr. Michael Otta (bez náhradníka)
Liberecký kraj – odbor regionálního rozvoje a evropských projektů
- » PaedDr. Jindřich Martinec (Prof. Ing. Ondřej Novák, CSc.)
Technická univerzita Liberec
- » Jana Pospíšilová, DiS. (bez náhradníka)
Okresní hospodářská komora Liberec
- » PhDr. Jaromír Baxa (Ondřej Steger)
Osadní výbor Vesec (Osadní výbor Kateřinky)
- » Jan Tandler (bez náhradníka)
Venkovský prostor, o.p.s.
- » RNDr. Jan Mach (Bc. Petr Freiwilling)
Statutární město Liberec
- » Mgr. Pavel Kalous (Renata Sobotková)
Statutární město Liberec – odbor školství, kultury a sportu
- » Ing. arch. Ivana Vitoušová (Ing. arch. Petr Kincl)
Statutární město Liberec – odbor strategie a územní koncepce
- » Ing. Monika Šilarová (Ing. Lucie Sládková)
Statutární město Liberec – odbor komunálních služeb
- » Ing. Ladislav Fuchs (David Novotný)
Statutární město Liberec – odbor technické správy veřejného majetku

Pracovní skupina, obdobně jako řídicí výbor, pracuje a jedná podle schváleného jednacího řádu. Její kompetence jsou dány schváleným statutem, vypracovaným v souladu s platnými metodickými pokyny k přípravě a realizaci IPRM. Jedná se zejména o následující:

- » spolupracuje na přípravě základní vize, globálního cíle a specifických cílů IPRM,
- » projednává jednotlivé části a kapitoly dokumentu IPRM vytvářené v souladu s harmonogramem jeho tvorby,
- » spolupracuje na tvorbě návrhů opatření a změn pro efektivnější přípravu a realizaci IPRM,
- » projednává hodnocení jednotlivých projektových námětů pro zařazení do seznamu dílčích projektů,
- » projednává průběh monitorování a postup realizace IPRM.

Statut, jednací řád i zápisy z jednotlivých jednání pracovní skupiny, konaný, uskutečněných v rámci přípravy IPRM, jsou zařazeny do příloh tohoto dokumentu.

7.1.3. Manažer IPRM

Manažerem IPRM byl usnesením Zastupitelstva města č. 243/09 ze zasedání, konaného dne 26. 11. 2009 jmenován Ing. Michal Vereščík, specialista IPRM odboru Koordinátor dotací EU. Jako manažer IPRM je zodpovědný za administrativní zajištění přípravy a zpracování IPRM a za jeho správnou realizaci. Za vykonávání všech dílčích činností směřujících k dosažení tohoto stavu je odpovědný Radě a Zastupitelstvu SML.

V rámci přípravné fáze IPRM plní úkoly vzešlé z jednání pracovní skupiny a řídicího výboru a organizačně zajišťuje jejich zasedání. Má na starosti organizaci veřejného projednání IPRM, publikování aktuálních informací o průběhu přípravy IPRM a další úkoly spojené s kompletním zajištěním komunikace s veřejností, partnery a v případě potřeby i s řídicím orgánem. Vede veškerou agendu související s IPRM (kompletní dokumentace o průběhu přípravy IPRM – zápisy, pozvánky, usnesení, výzva apod.). Za řídicí výbor zpracovává a předkládá zprávy do Rady a Zastupitelstva města. V neposlední řadě je odpovědný za předložení IPRM v termínu příslušné výzvy a za splnění formálních náležitostí a kritérií přijatelnosti.

V průběhu realizační fáze manažer IPRM nadále plní úkoly vzešlé z jednání pracovní skupiny a řídicího výboru. Nadále zajišťuje publicitu IPRM a informuje o jeho průběhu veřejnost a partnery. Zodpovídá také za harmonogram plynulého předkládání projektů IPRM; zajišťuje koordinaci přípravy dílčích projektů, jejich předkládání a realizace. Dále vede databázi projektů, které byly vyhodnoceny jako vhodné pro realizaci v rámci IPRM, avšak nestaly se prozatím jeho součástí (zásobník projektů).

Manažer IPRM sleduje průběh realizace projektů začleněných do IPRM, se zvláštním důrazem na plnění indikátorů IPRM, které vyhodnocuje minimálně jedenkrát ročně. O případných zjištěných nedostatcích informuje orgány města a navrhuje odpovídající řešení zajišťující dosažení cílů IPRM a příslušných dílčích projektů. Změny IPRM po schválení v Zastupitelstvu města předkládá ke schválení řídicímu orgánu a koordinuje uzavření dodatků ke Smlouvě mezi Úřadem regionální rady Severovýchod a nositelem IPRM – Statutárním městem Liberec, včetně zajištění jejich projednání a podepsání oprávněným statutárním zástupcem města (v rámci své role hlavní kontaktní osoby vůči poskytovateli dotace). Zajišťuje také přípravu monitorovacích zpráv (Zprávy o postupu realizace IPRM a Závěrečná zpráva o realizaci IPRM).

Manažer IPRM také zajišťuje komunikaci s předkladateli dílčích projektů zařazených do IPRM a financovaných z jiných operačních programů. Přitom vychází ze závazku, který tento předkladatel přijal podpisem čestného prohlášení, které předložil spolu s projektovým záměrem v rámci žádosti o zařazení projektu do IPRM.

7.1.4. Regionální rada Severovýchod

Statutární město Liberec prostřednictvím manažera IPRM již v době přípravy dokumentu konzultovalo podobu a zaměření IPRM se zástupci Úřadu Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod. Nejdůležitějším bodem konzultací byl výběr tématu v souladu s výsledky socioekonomické a SWOT analýzy potřeb vnímaných vedením města. Zástupce řídicího orgánu byl zároveň jmenován členem řídicího výboru. Po schválení IPRM Výborem Regionální rady bude spolupráce pokračovat i v době realizace IPRM zejména:

- » v rámci pravidelných jednání řídicího výboru,
- » předkládáním monitorovacích zpráv,
- » řešením změn IPRM.

Zásady vzájemné spolupráce a komunikace vyplývají z Pokynů pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod, z rozhodnutí a zvláštních pokynů orgánů Regionální rady Severovýchod a z podmínek výzvy k předkládání IPRM a výzvy pro předkládání dílčích projektů.

Regionální rada regionu soudržnosti Severovýchod disponuje dle metodiky řadou kompetencí, které jsou rozčleněny do dvou úrovní tohoto řídicího orgánu:

Úřad Regionální rady:

- » dle ročních zpráv o postupu realizace IPRM a závěrečné zprávy o postupu realizace IPRM kontroluje vývoj procesu plnění IPRM,
- » přijímá a posuzuje dílčí projekty i dokument IPRM,
- » monitoruje a kontroluje standardním způsobem dílčí projekty IPRM v období realizace i udržitelnosti,
- » zástupce ÚRR je členem Řídicího výboru IPRM bez hlasovacího práva.

Výbor Regionální rady:

- » schvaluje Integrovaný plán rozvoje města po jeho schválení v Zastupitelstvu města Liberec,
- » je pravidelně informován o procesu naplňování IPRM,
- » je pravidelně informován o výsledcích jednání Řídicího výboru IPRM,
- » schvaluje podstatné změny IPRM,
- » schvaluje dílčí projekty IPRM,
- » zamítá dílčí projekty IPRM jen v případě, že projekty nesplňují kritéria přijatelnosti, formální náležitosti a minimální kvalitu dle hodnotících kritérií pro projekty IPRM.

7.1.5. Řídicí orgán TOP

V rámci integrovaného řešení může IPRM obsahovat i projekty, které řeší zvolené téma, ale jsou financovatelné z jiných operačních programů než je Regionální operační program NUTS II Severovýchod. Pro tyto projekty je důležité zabezpečit správnou a včasnou komunikaci s řídicími orgány tematických operačních programů. V případě tohoto IPRM je jediným takovým uvažovaným programem Operační program Výzkum a výzkum pro inovace.

Řídicí orgán TOP:

- » účastní se procesu hodnocení IPRM,
- » přijímá, hodnotí a schvaluje/ zamítá podle standardních pravidel operačního programu dílčí projekty IPRM,
- » na základě potvrzení města, že projekt je orgány města schválen jako součást IPRM, poskytuje projektu v rámci procesu hodnocení a výběru projektů bonifikaci,
- » monitoruje a kontroluje standardním způsobem dílčí projekty IPRM v období realizace i udržitelnosti, zajistí, aby v monitorovacím systému byla zřejmá návaznost projektu na konkrétní IPRM,
- » na vyžádání poskytne ŘO ROP informace o schválení/ neschválení a průběhu realizace projektů realizovaných v rámci IPRM.

7.1.6. Orgány města

Za přípravu, zpracování a realizaci IPRM je odpovědné Statutární město Liberec, které je zároveň předkladatelem IPRM. Jeho nejvyššími orgány jsou na základě platných právních

norem Zastupitelstvo a Rada města. Touto skutečností je dáno i jejich postavení v řídicí struktuře IPRM.

V souvislosti s IPRM má Rada/ Zastupitelstvo města především následující kompetence:

- » rozhodnutí o zpracování IPRM,
- » schválení složení Řídicího výboru IPRM,
- » schválení jmenování manažera IPRM,
- » schválení konceptu IPRM,
- » schválení vyhlášení výzvy k předkládání projektových záměrů,
- » schválení seznamu indikativních projektů,
- » schválení konečné podoby IPRM,
- » schválení podpisu smlouvy s poskytovatelem dotace,
- » schválení monitorovacích zpráv,
- » schválení podstatných změn IPRM.

7.2. Informační a komunikační toky mezi jednotlivými subjekty implementace

Informační a komunikační toky mezi všemi významnými subjekty implementační struktury IPRM již byly popsány jednotlivě u každého subjektu v předchozí části textu. Celkový objem a především směry předpokládané komunikace schematicky ilustruje obrázek 3, zařazený na počátku kapitoly 7.

Pro přenos informací je nejvýznamnějším prvkem řídicí struktury manažer IPRM, jehož pozici by bylo možno vyhodnotit jako uzlový bod. Manažer IPRM je hlavní kontaktní osobou pro všechny ostatní subjekty, které mezi sebou navzájem v některých případech fakticky nekomunikují nebo komunikují pouze neformálně. Jeho úlohou je tedy zajišťovat komunikaci – distribuovat získávané informace všem ostatním složkám organizační struktury IPRM.

7.3. Výběr a schvalování dílčích projektů městem

Realizace IPRM je uskutečňována prostřednictvím přípravy a realizace jednotlivých dílčích projektů zařazených do IPRM, které vedou ve vzájemném působení a svými dopady k naplňování jeho stanovených cílů a monitorovacích indikátorů. Výzva k předkládání projektových záměrů pro IPRM Liberec – Atraktivní a kvalitní život v Liberci byla zveřejněna 29.1.2010. Následně (4.2.2010) byl zorganizován seminář pro předkladatele, jehož cílem bylo poskytnout podrobné informace všem potenciálním zájemcům. Součástí uveřejněné výzvy byly i formuláře pro projektové záměry (veškeré dokumenty k výzvě, včetně hodnotící tabulky pro projekty směřované do ROP SV, jsou zařazeny do příloh tohoto dokumentu). Samotný sběr projektových záměrů probíhal od 8. do 25.2.2010.

Projektové záměry byly po ověření přijatelnosti a kontrole formálních náležitostí podrobeny hodnocení externím hodnotitelem (společnost NAVIGA 4, s.r.o.). Jednotlivé záměry společně s podrobným hodnocením a dosaženým počtem bodů byly projednány v pracovní skupině a řídicím výboru, který vybral záměry k zařazení do indikativního seznamu projektů.

Vytvořený indikativní seznam byl následně předložen ke schválení Radě a Zastupitelstvu města a vybrané projekty byly představeny v rámci veřejného projednání IPRM.

V rámci výzvy bylo předloženo celkem 22 projektových záměrů, z nichž jeden nevyhověl podmínkám přijatelnosti a byl proto z dalšího hodnocení vyřazen. Ze zbylých 21 záměrů vybral řídicí výbor 15 k zařazení do indikativního seznamu projektů. Z tohoto počtu je 14 projektů zaměřeno do oblastí podpory 2.1 – Rozvoj regionálních center v Regionálním operačním programu NUTS II Severovýchod a 1 projekt do oblastí podpory 3.2 – Propagace a informovanost o výsledcích vědy a výzkumu Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace. Schválené dílčí projekty do ROP Severovýchod byly seřazeny dle bodového hodnocení a kumulativní součet nákladů na jejich realizaci byl konfrontován s celkovou alokací IPRM. Projekty, jejichž objem předpokládanou alokaci IPRM přesáhne, byly zařazeny do zásobníku projektů pro předmětné aktivity IPRM (v případě nerealizování některého dílčího projektu v těchto aktivitách bude tento automaticky nahrazen ze zásobníku). Tento nástroj však vytváří dílčí rezervu pouze pro část aktivit. Proto je třeba brát v úvahu, že zajištění realizace dílčích projektů v aktivitách, které nejsou zastoupeny v zásobníku projektů, bude klást zvýšené nároky na řídicí strukturu IPRM.

Výběr dalších projektů bude proveden prostřednictvím druhé (případně další) výzvy, a to stejným způsobem a dle obdobných kritérií, která byla stanovena v prvotní výzvě.

7.4. Zajištění monitorování realizace IPRM

Manažer IPRM zajišťuje pravidelné monitorování realizace jednotlivých projektů a IPRM jako celku a předkládá monitorovací zprávy k projednání v pracovní skupině, řídicím výboru a orgánech města. Současně monitoruje celkový kontext IPRM a může v případě potřeby navrhnout změny ve schváleném IPRM.

Při zajišťování monitoringu IPRM bude postupováno v souladu s Pokyny pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod, případně v souladu s ustanoveními smlouvy s poskytovatelem dotace, budou-li konkrétnější.

7.4.1. Monitorování IPRM

Manažer IPRM zajistí za každý rok zpracování monitorovací zprávy, ve které bude zhodnocen postup realizace IPRM. Monitorovací zpráva bude obsahovat hodnocení celkového kontextu IPRM v rámci města a regionu. Součástí zprávy bude přehled schválených a realizovaných projektů a plnění podmínek IPRM včetně plnění indikátorů, dodržení časového harmonogramu a plnění finančního plánu. Součástí Roční zprávy o postupu realizace IPRM budou i monitorovací zprávy dílčích projektů odsouhlasené jednotlivými ŘO. Na základě hodnocení dosaženého pokroku v realizaci IPRM a hodnocení kontextu v rámci města a regionu je možné navrhnout v monitorovací zprávě změny IPRM.

Při zpracování monitorovací zprávy spolupracuje manažer IPRM se všemi zapojenými subjekty – partnery IPRM, především však s předkladateli dílčích projektů. Pokud řídicí orgán nepovažuje zprávu za úplnou, zajistí manažer IPRM její doplnění. V případě vyžádání ad hoc

zprávy o postupu realizace IPRM je za její včasné a úplné vypracování rovněž odpovědný manažer IPRM.

Po ukončení posledního dílčího projektu IPRM (s výjimkou projektu na administraci IPRM) předkládá manažer IPRM Závěrečnou zprávu o realizaci IPRM.

7.4.2. Změny v IPRM

Veškeré potřebné či vhodné změny předkládá manažer IPRM k postupnému projednání pracovní skupině, řídicímu výboru a orgánům města. Pokud bude provedení změny v těchto částech řídicí struktury schváleno, přistoupí manažer IPRM k dalším nezbytným krokům vedoucím k provedení projednané změny.

V případě, že jde o nepodstatnou změnu, která neovlivní dosažení cílů IPRM a naplňování schválených indikátorů, manažer IPRM ji pouze popíše a sdělí řídicímu orgánu ROP buď v nejbližší Roční zprávě o postupu realizace IPRM, nebo prostřednictvím formuláře Oznámení o změně v IPRM, a to kdykoliv v průběhu realizace IPRM.

Podstatnou změnu je třeba oznámit Řídicímu orgánu předem na formuláři Oznámení o změně v IPRM, a to minimálně ve lhůtě 20 pracovních dní před plánovaným datem změny, nejpozději však 60 kalendářních dnů před termínem ukončení IPRM. Další kroky je poté nutno podnikat pouze v případě, že Řídicí orgán nahlášenou změnu posoudí jako podstatnou změnu s nutností vypracování dodatku ke Smlouvě (potom je postupováno obdobně jako při podpisu Smlouvy).

8. Analýza rizik IPRM

Úspěšná implementace tak rozsáhlého souboru aktivit, jako je IPRM, je podmíněna řadou vnějších i vnitřních faktorů a může být proto ohrožena působením celé řady rizik, jejichž analýza je předmětem této kapitoly. Standardním implicitním nástrojem minimalizace rizik je kvalitní zpracování přípravné a projektové dokumentace, prezentace IPRM s cílem získat pro jeho realizaci veřejné mínění a kvalitní management po celou dobu životního cyklu plánu. Cílem analýzy je proto upozornit na potenciální nebezpečí a poskytnout nástroje k rozhodnutí, zda budou provedena opatření k jejich omezení, včetně dopadů na realizaci, či zda je možné riziko, které bezprostředně neohrožuje realizaci IPRM, akceptovat jako přijatelné.

V rámci provedené analýzy rizik byly identifikovány potenciální problémové situace, které by mohly během celého procesu tvorby, realizace a vyhodnocování IPRM nastat. Vymezená rizika byla dle jasně stanovené škály hodnocení kvantifikována tak, že bodové vyjádření rizika označuje míru hrozby vzniku rizika. Při kvantifikaci byly určující dva parametry: závažnost dopadu v případě výskytu rizika a pravděpodobnost, že k tomuto výskytu dojde. Protože tyto veličiny nelze přesně změřit, byly k jejich stanovení použity expertní odhady. Pravděpodobnost výskytu rizika a intenzita jeho dopadu byly přiřazovány dle následujících měřítek:

	Pravděpodobnost výskytu (P)	Intenzita dopadu (D)
0	nemožná	zvládaná
1	téměř nemožná	téměř neznatelná
2	výjimečně možná	drobná
3	běžně možná	významná
4	pravděpodobná	velmi významná
5	hraničící s jistotou	nepřijatelná

Kombinací (součinem hodnot) obou veličin byla stanovena váha rizika. Níže uvedený souhrn rizik obsahuje celkový přehled rizik, která nastávají, nebo by mohla nastat, v souvislosti s přípravou, realizací, implementací a udržitelnosti IPRM. Do souhrnu rizik a opatření byla vybrána taková, jejichž váha rizika přesahuje stupeň 5 (součin pravděpodobnosti výskytu a intenzity dopadu ze zvolené stupnice) – představují potenciální hrozby, které v případě, že se naplní, způsobí vážné ohrožení realizace plánu/projektu. Jedná se o interní rizika na straně předkladatele IPRM, žadatele a příjemce dotace, ale i externí rizika, která jsou mnohdy hůře ovlivnitelná. Zároveň je u každého rizika uveden způsob jeho eliminace či možná opatření k prevenci jeho vzniku.

Tab. 8.1.: Závažná rizika spojená s přípravou a realizací IPRM

Riziko	P	D	Váha	Opatření k eliminaci či omezení rizika
Strategická a ekonomická rizika				
spojená především s přípravou IPRM jako celkového strategického dokumentu, s finančními transakcemi a dalšími aktivitami, které jsou vyvíjeny v rámci plánovací a realizační fáze IPRM				
Nedodržení náležitostí dokumentu IPRM, s ním spojené žádosti a povinných příloh	3	4	12	Důsledné dodržování Pokynů pro přípravu a realizaci IPRM ROP Severovýchod a podmínek příslušné výzvy k předkládání IPRM

Riziko	P	D	Váha	Opatření k eliminaci či omezení rizika
Nerealistické nastavení indikátorů vzhledem k metodice ROP SV a povaze dílčích projektů	3	3	9	Provedení podrobné analýzy indikátorů ROP SV a kritické zhodnocení hodnot indikátorů, deklarovaných pro dílčí projekty jejich nositeli
Nereálné nastavení časového harmonogramu IPRM	3	3	9	Kritické zhodnocení časových možností realizace dílčích projektů IPRM
Neschválení IPRM k realizaci ze strany Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod	3	4	12	Vhodné nastavení strategie IPRM, respektování veškerých požadavků poskytovatele dotace, důkladné zpracování dokumentu IPRM včetně žádosti a jejích příloh
Přerušování spolupráce ze strany partnerů a nositelů dílčích projektů ve fázi realizace	2	4	8	Výběr vhodných dílčích projektů na základě jednání se všemi partnery; vytvoření zásobníku projektů, zakotvení možnosti uspořádání dodatečné výzvy na dílčí projekty
Nedostatečná připravenost dílčích projektů k předložení do příslušné výzvy	3	3	9	Monitorování připravenosti dílčích projektů a konzultace k přípravě žádostí (v kompetenci manažera IPRM), v případě skluzu včasná aktivace projektů ze zásobníku
Nutnost změn v IPRM způsobena nepodáním či nepřijetím dílčích projektů Řídicím orgánem	2	4	8	Spolupráce a dohled nad kvalitním zpracováním dílčích projektů; lpění na závazku realizace projektu, vyplývajícím již z předložení projektového záměru do IPRM
Nevhodné nastavení komunikace mezi manažerem IPRM, ostatními články řídicí struktury IPRM a nositeli dílčích projektů	2	3	6	Manažer IPRM je odpovědný orgánům města za celkovou realizaci IPRM; zastává rovněž pozici hlavní kontaktní osoby jak uvnitř řídicí struktury IPRM, tak i navenek, tedy i pro nositele dílčích projektů a zodpovídá tak za přenos informací
Nesprávné nastavení finančního čerpání IPRM z hlediska časového harmonogramu a dle opatření	3	3	9	Důraz na zařazení vhodných a dobře připravených dílčích projektů, zřízení zásobníku projektů, ze kterého bude možné v případě komplikací okamžitě doplnit IPRM
Projektová rizika				
jejichž výskyt je přirozený a tedy neovlivnitelný – např. faktor počasí, přírodní katastrofy apod.				
Špatné nastavení rozpočtu projektu z hlediska členění do kapitol a způsobilosti výdajů	3	2	6	Rozpočty dílčích projektů byly podrobeny hodnocení již v rámci hodnocení výzvy pro sběr projektových námětů; rozpočty budou konzultovány v rámci podpory přípravy žádostí s manažerem IPRM
Nezajištění finančních prostředků nezbytných pro povinné kofinancování projektu	2	3	6	Schopnost nositelů dílčích projektů uvolnit prostředky na spolufinancování projektu byla zkoumána při vyhodnocení výzvy
Neúspěch realizace projektu, nezajištění udržitelnosti projektů (a tedy i IPRM)	2	3	6	Zajištění efektivního a bezchybného řízení projektů, a to včetně fáze udržitelnosti dílčích projektů; přihlídnutí k tomuto riziku již při výběru projektů
Nedodržení ustanovení pravidel operačních programů upravujících oblast transparentnosti zadávacích řízení a příslušného zákona	3	4	12	Nastavení transparentního výběrového řízení dle zákona a volba správného druhu zadávacího řízení včetně dalších podmínek stanovených programem; v případě velkých zakázek zvážení možnosti přenechat řízení zkušenému externímu subjektu
Nedodržení pravidel publicity dle podmínek poskytovatele dotace	2	3	6	Důsledné řízení se manuálem publicity, průběžné konzultace dílčích opatření publicity
Organizační rizika				
spojená s vnitřním fungováním Statutárního města Liberec jako předkladatele IPRM, sladěním organizačních záležitostí a personálním zabezpečením přípravy a realizace IPRM				
Nezodpovědný přístup jednotlivců k plnění povinností spojených s přípravou a realizací IPRM, nedostatek zkušeností s obdobnými činnostmi	3	3	9	Sestavení orgánů řídicí struktury z kompetentních a zkušených jednotlivců, jasná hierarchie v řízení lidských zdrojů; zařazení přísných kvalifikačních kritérií do výběru osob vykonávajících činnosti spojené s přípravou a realizací IPRM

Riziko	P	D	Váha	Opatření k eliminaci či omezení rizika
Riziko zneužití pravomoci – zejména v oblasti zadávacích řízení, výběru dílčích projektů apod.	2	4	8	Pravomoci spojené s přípravou a realizací IPRM jsou rovnoměrně delegovány na jednotlivé prvky řídicí struktury; všechny prvky včetně manažera IPRM jsou přímo či nepřímo odpovědné Zastupitelstvu města; veškeré kroky směrem k přípravě a realizaci IPRM jsou monitorovány a podrobeny kontrole
Ostatní rizika zahrnující především rizika dílčích projektů IPRM a jejich vliv na IPRM jako celek, zejména na finanční a časový harmonogram a na naplňování indikátorů				
Ohrožení fyzických realizací dílčích projektů nepředvídatelnými povětrnostními jevy	3	3	9	Jedná se o neovlivnitelné a nepředvídatelné riziko; lze jej reflektovat pomocí pojištění předmětu projektu

Pro zajištění naplňování strategie, cílů a indikátorů IPRM bude probíhat pravidelné monitorování realizace prostřednictvím monitorovacích zpráv a hlášení partnerů IPRM, nositelů jednotlivých dílčích projektů IPRM za účelem včasné identifikace rizik a jejich minimalizace či odstranění. Eliminovat riziko je možné pouze jeho správným zhodnocením již při samotném plánování projektů.

9. IPRM a naplňování horizontálních témat

Při implementaci IPRM i každého z jeho dílčích projektů hraje významnou roli naplňování horizontálních principů definovaných v Regionálním operačním programu NUTS II Severovýchod v souladu s Nařízením Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 (obecné nařízení k fondům) a s Rozhodnutím Rady ze dne 6. října 2006 o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost (2006/702/ES). Takto jsou pro období 2007-2013 definována dvě základní horizontální témata, která jsou v rámci IPRM významným způsobem akcentována:

- » ┘ rovné příležitosti (rovné příležitosti mužů a žen a zákaz diskriminace),
- » ┘ udržitelný rozvoj.

Tyto priority jsou akcentovány ve všech operačních programech a projekty žádající jejich prostřednictvím o podporu ze strukturálních fondů jsou konfrontovány mimo jiné i s mírou naplňování horizontálních témat. Zvýšení celkového přínosu realizovaných projektů pro harmonický a vyvážený rozvoj evropských regionů je jedním z cílů každého operačního programu – tedy i Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod.

Horizontální témata jsou založena na třech základních pilířích (dividendách) rozvoje, a to sociálním, ekonomickém a environmentálním. Z pohledu jednotlivých projektů zařazených do indikativního seznamu projektů IPRM lze dále identifikovat různé roviny jejich vlastního dopadu na daná horizontální témata, a to:

- » projekty přímo zaměřené na plnění daného horizontálního tématu (nebo obou témat),
- » projekty pozitivně ovlivňující naplňování daného horizontálního tématu (nebo obou),
- » projekty neutrální ve vztahu k danému horizontálnímu tématu (nebo k oběma).

Tato klasifikace projektů podle úrovně jejich vlivu na naplňování horizontálních témat, odrážející zároveň i bodovací škálu příslušného oddílu projektové žádosti, si klade za cíl motivovat předkladatele projektů, aby vedle hlavních cílů projektů zohlednili v rámci projektových aktivit také činnosti a dopady, které budou pozitivně působit na výše uvedená horizontální témata. V zásadě je však vyloučeno, aby byl z prostředků strukturálních fondů EU podpořen projekt, který má na zmíněná horizontální témata negativní vliv. Tato zásada byla samozřejmě uplatněna už při vyhodnocení výzvy k předkládání projektových záměrů.

Principy rovných příležitostí a trvale udržitelného rozvoje jsou respektovány v rámci celého IPRM, a to v rozsahu, který odpovídá zaměření celého strategického rámce při formulaci specifických cílů, opatření a aktivit. Skutečného naplnění obou horizontálních témat však bude dosaženo teprve prostřednictvím realizace dílčích projektů, jejichž věcná i formální konstrukce musí především respektovat stanovená horizontální témata v rozsahu odpovídajícím jejich poslání.

9.1. Rovné příležitosti a zákaz diskriminace

IPRM je koncipován tak, aby realizace do něj zařazených dílčích projektů vedla ve svém souhrnu k respektování a podpoře principu rovnosti příležitostí. Touto rovností se rozumí především všestranná rovnost příležitostí bez ohledu na pohlaví, rasu, etnický původ, náboženské vyznání, zdravotní postižení, věk či sexuální orientaci. Současně se toto téma vztahuje i na zajištění rovnosti dalších znevýhodněných skupin jako jsou kupříkladu migranti, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby s nízkou kvalitací, osoby z obtížně dopravně dostupných oblastí, drogově závislí, propuštění vězni, absolventi škol – tedy souhrnně skupiny se sníženou možností uplatnění a/nebo ohrožené sociálním vyloučením. Cílem je zajištění a zlepšování kvality života, sociální stability, rozvoj lidského a ekonomického potenciálu všech obyvatel bez rozdílu. K uplatnění tohoto principu je třeba sledovat především následující aspekty:

» Základní princip rovnosti

Respektování rovnosti příležitostí prolíná všemi oblastmi podpory, implementačními a hodnotícími systémy a procesy. Výstupy dílčích projektů budou zpřístupněny bez rozdílu všem zájemcům. Tento přístup bude také zohledněn ve všech stádiích realizace a řízení IPRM.

» Specifické potřeby obyvatel

Projekty zaměřené na výstavbu či revitalizaci objektů jsou v rámci možností řešeny s ohledem na bezbariérovost a neomezovanou mobilitu obyvatel.

» Rovnost v zaměstnanosti a vzdělávání

Vzhledem k zaměření IPRM se jedná především o nediskriminační obsazení pracovních míst vzniklých v souvislosti s realizací dílčích projektů.

» Informovanost a komunikace

Součástí celého průběhu IPRM bude i zajištění dostatečné publicity a informovanosti veřejnosti. Základním nástrojem komunikace s veřejností bude webová prezentace IPRM na stránkách předkladatele, která bude průběžně informovat o postupu realizace dílčích projektů; předpokládá se však také využití celé řady dalších komunikačních kanálů.

» Kvalita života

Zvolené zaměření IPRM a tedy i projektů do něj zařazených přinese významné zlepšení kvality života ve městě a to s ohledem na všechny kategorie obyvatel a návštěvníků města.

» Prevence sociálně patologických jevů

Realizace dílčích projektů přinese výrazné rozšíření nabídky volnočasových aktivit různé povahy; tímto bude mít IPRM pozitivní vliv na prevenci sociálně patologických jevů a související zlepšení bezpečnosti ve městě.

» Informace o rovných příležitostech

Naplňování principu rovnosti příležitostí a zákazu diskriminace bude pravidelně sledováno a vyhodnocováno v rámci monitorování realizace IPRM jako celku.

9.2. Udržitelný rozvoj

IPRM je již ze své podstaty nástrojem posilování všestranného rozvoje města, veřejné infrastruktury a občanské vybavenosti, nicméně za současného předpokladu, že jeho implementace nenaruší životní prostředí ve městě (v lepším případě dokonce přispěje k jeho zlepšení).

Jako udržitelný rozvoj je vnímána taková úroveň ekonomického rozvoje, která umožňuje soulad hospodářského a společenského pokroku s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Důraz je kladen na zachování a obnovu přírodního bohatství, kulturního rázu a ekologické stability krajiny společně se zvýšením environmentálního povědomí občanů. Cílem udržitelného rozvoje je zejména vyvážený rozvoj fyzického prostředí měst jako podmínky kvalitního života a stabilizace obyvatelstva. K uplatnění tohoto principu je třeba sledovat především následující aspekty:

» Životní prostředí a spotřeba energie

Dílní projekty zaměřené na výstavbu či revitalizaci objektů nesmí mít negativní vliv na životní prostředí; použité materiály a technologie zaručují minimalizaci dopadů stavebních prací a zároveň v případě rekonstrukcí přinášejí úsporu energií oproti původnímu konstrukčnímu řešení.

» Doprava

Doprava jako taková není v tomto IPRM řešena. V rámci volnočasové a sportovní infrastruktury jsou však do IPRM zařazeny rekreační stezky pro cyklisty, čímž vznikají nové možnosti ekologicky šetrného pohybu.

» Ekonomický potenciál

Ekonomický přínos je v předkládaném IPRM možno očekávat pouze jako součást jeho naplňování a v širším měřítku jako druhotný efekt, a to v návaznosti na zvýšení kvality života ve městě a s tím spojeným nárůstem jeho atraktivity.

» Výchova k udržitelnému rozvoji

Výchova k udržitelnému rozvoji bude v rámci IPRM obsažena jako princip začleněný do všech dílčích projektů, zahrnujících naučné či popularizační prvky.

10. Dílčí projekty financované z jiných OP

Vzhledem k zaměření zpracovávaného IPRM byly možnosti zařazení opatření či aktivit financovaných z jiných operačních programů relativně omezené. Ve fázi tvorby návrhové části tak byly identifikovány dvě takovéto možnosti. Vzhledem ke svému specifickému charakteru, který plně odpovídal dílčím cílům IPRM a na jejich základě navrženým opatřením, byla zvolena cesta samostatně financovaných aktivit. Pro aktivitu v rámci opatření 2.1 – Regenerace a revitalizace objektů a lokalit, která mířila do programu NEMOVITOSTI v Operačním programu Podnikání a inovace, však nebyl v rámci vyhlášené výzvy předložen žádný projektový záměr. Proto byla příslušná aktivita z návrhu vyřazena. Zůstala tak pouze aktivita 2.1.4 – Investice do specifických oblastí trávení volného času v opatření 2.1 – Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas. Jejím financujícím programem je Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, konkrétně pak Oblast podpor 3.2 - Propagace a informovanost o výsledcích vědy a výzkumu.

Provázanost s aktivitami financovanými z ROP Severovýchod je zcela jasně dána zaměřením uvedené oblasti podpory z VaVpI na popularizaci vědecko-výzkumných činností jakožto náplně volnočasových aktivit v širokém spektru možné úrovně jejich organizovanosti. V dané fázi je do této aktivity zařazen pouze jediný plánovaný dílčí projekt, který svým zaměřením představuje velmi vhodný doplněk k dílčím projektům do ROP Severovýchod, vůči kterým vykazuje i s ohledem na svůj rozsah významný synergický efekt. Je však také třeba zdůraznit, že daná aktivita není operativní součástí IPRM, takže jak po stránce metodické, tak ale i po stránce praktické, je možné konstatovat, že případné nenaplnění této aktivity nijak neohroží dosažení plánovaných přínosů pro město Liberec definovaných v rámci IPRM.

Tab. 10.1.: Hierarchie zapojení dílčích projektů financovaných z jiných OP

Dílčí cíl:	2 - Rozšíření nabídky volnočasových aktivit, zejména v oblasti sportu a kultury, ale i v oblasti dalších možností trávení volného času
Opatření:	2.1 - Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas
Aktivita:	2.1.4 - Investice do specifických oblastí trávení volného času
Dílčí projekt:	SCIENCE LEARNING CENTER LIBEREC

Z uvedeného vyplývá, že hodnocení IPRM se bude účastnit též řídicí orgán OP Výzkum a vývoj pro inovace, což je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Předložení uvedeného dílčího projektu proběhne v souladu s běžnou výzvou k předkládání projektových žádostí, vyhlášenou zmíněným řídicím orgánem. Pokud splní podmínky přijatelnosti a formálních náležitostí, obdrží v procesu bodování bonifikace ve výši 10% ze svého získaného počtu bodů. Tímto způsobem je hodnocena jeho provázanost v rámci aktivit IPRM.

11. Přílohy

Seznam zkratek

AFI	Sdružení pro zahraniční investice
ČD	České dráhy
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
IDOL	Integrovaný dopravní systém Libereckého kraje
IPRM	Integrovaný plán rozvoje města
KHK	Královéhradecký kraj
KZAM	klasifikace zaměstnání (statistický číselník)
LK	Liberecký kraj
MBA	zahraniční obdoba titulu Mgr.
MHD	městská hromadná doprava
MKS	Městský kamerový systém
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MS 2009	Mistrovství světa v klasickém lyžování (v roce 2009 se konalo v Liberci)
MŠ	mateřská škola
N+2	pravidlo časového omezení realizace projektu
NNO	nestátní nezisková organizace
NUTS II	jednotka územního členění, užívaná
OHK	Okresní hospodářská komora
OP	operační program
P+R	„park & ride“ – typ parkoviště
PK	Pardubický kraj
PO	prioritní oblast
ROP	Regionální operační program
ROP SV	Regionální operační program NUTS II Severovýchod
ŘO	řídící orgán
SML	Statutární město Liberec
SMO ČR	Svaz měst a obcí České republiky
SWOT	analytická metoda (zkratka anglických slov Strengths, Weaknesses, Opportunities a Threats)
TOP	tematický operační program
ÚRR	Úřad regionální rady
VaVpI	Výzkum a vývoj pro inovace
ZOO	Zoologická zahrada
ZŠ	základní škola

Seznam tabulek

Tab. 1.1.: Struktura obyvatel města Liberce.....	12
Tab. 1.2.: Pohyb obyvatel města Liberce	12
Tab. 1.3.: Vzdělanostní úroveň obyvatel 15letých a starších	13
Tab. 1.4.: Míra registrované nezaměstnanosti a volná pracovní místa.....	16
Tab. 1.5.: Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa v okrese Liberec v třídění podle dosažené / požadované kvalifikace	16
Tab. 1.6.: Roční průměrný počet vozidel za den v obou směrech – průtah silnice I/35.....	33
Tab. 1.7.: Roční průměrný počet vozidel za den v obou směrech – III. třída a místní komunikace	34
Tab. 1.8.: Finanční analýza města ve vztahu k předkládání IPRM	43
Tab. 1.9.: Sestavení položek v částech 1 a 2 tabulky č. 1.8.	45
Tab. 1.10.: Rozpočtový výhled Statutárního města Liberec na roky 2011 – 2014 (v Kč)	46
Tab. 2.1.: Seznam brownfield na území měst Liberce	65
Tab. 3.1.: Provázanost opatření a aktivit se SWOT analýzou tématu	73
Tab. 3.2.: Přehled opatření a aktivit IPRM Atraktivní a kvalitní život v Liberci.....	74
Tab. 3.3.: Indikátory aktivity 1.1.1	76
Tab. 3.4.: Indikátory aktivity 1.1.2.....	76
Tab. 3.5.: Indikátory aktivity 1.1.3.....	77
Tab. 3.6.: Indikátory aktivity 2.1.1	79
Tab. 3.7.: Indikátory aktivity 2.1.2.....	79
Tab. 3.8.: Indikátory aktivity 2.1.3.....	80
Tab. 3.9.: Indikátory aktivity 2.1.4.....	80
Tab. 3.10.: Seznam schválených dílčích projektů pro aktivitu 3.1.1.....	81
Tab. 4.1.: Indikátory opatření 1.1 – Regenerace a revitalizace objektů a lokalit (Regionální operační program NUTS II Severovýchod).....	82
Tab. 4.2.: Indikátory opatření 2.1 – Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas (Regionální operační program NUTS II Severovýchod).....	83
Tab. 4.3.: Indikátory opatření 2.1 – Rozvoj infrastruktury pro sport, kulturu a volný čas (Operační program Výzkum a vývoj pro inovace).....	83
Tab. 4.4.: Indikátory IPRM pro Oblast podpory 2.1 – Rozvoj regionálních center ROP SV	84
Tab. 5.1.: Prostředky EU pro opatření a aktivity financované z Oblasti podpory 2.1 Rozvoj regionálních center ROP Severovýchod (Kč).....	87
Tab. 5.2.: Prostředky EU pro opatření a aktivity financované z Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (Kč)	87
Tab. 5.3.: Alokace opatření IPRM (Kč)	87
Tab. 5.4.: Alokace IPRM dle jednotlivých let (Kč)	88
Tab. 5.5.: Potřeba spolufinancování IPRM v rámci ROP Severovýchod (Kč)	89
Tab. 5.6.: Potřeba spolufinancování IPRM v rámci OP VaVpI (Kč).....	89
Tab. 5.7.: Časový harmonogram realizace opatření IPRM	90
Tab. 8.1.: Závažná rizika spojená s přípravou a realizací IPRM.....	106
Tab. 10.1.: Hierarchie zapojení dílčích projektů financovaných z jiných OP.....	112

Seznam obrázků

Obr. 1: Počet přenocování zahraničních a domácích turistů v hromadných ubytovacích zařízeních v Libereckém kraji v letech 2004-2008	31
Obr. 2: Mapa správního obvodu obce s rozšířenou působností Liberec	37
Obr. 3: Satelitní snímek prostoru bývalého areálu Textilany v Liberci	67
Obr. 4: Náhled internetové prezentace IPRM	95
Obr. 5: Schéma řídicí struktury IPRM	97

Seznam příloh

- A. Seznam nemovitých památek na území města Liberec – dle databáze Národního památkového ústavu
- B. Seznam brownfieldů – výpis z databáze Libereckého kraje
- C. Dokumenty spojené s řídicím výborem
- D. Dokumenty spojené s pracovní skupinou
- E. Výzva k předkládání projektových záměrů a související dokumenty
- F. Přehled připomínek vzešlých z veřejného projednání IPRM